

สำนักวิทยบริการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิทยานิพนธ์ งานวิจัย

11x 129967

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

นางสาวจินตนา ดวงจำปา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2564

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวจินตนา ดวงจำปา แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม)

ว่าที่ร้อยตรี กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา ชูยกระเดื่อง)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ทัชชวีวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ ศรีวาปี)

คณบดีคณะครุศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....- 2 ส.ค. 2564 ปี.....

ชื่อเรื่อง : การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผู้วิจัย : นางสาวจินตนา ดวงจำปา

ปริญญา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศึกษา)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ

ปีการศึกษา : 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 จำนวน 43 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย จำนวน 10 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไทย จำนวน 20 ข้อ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำนวน 20 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก จำนวน 15 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที่

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.09/81.51 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่เรียนโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก; วัฒนธรรมไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Title : The Development of Active Learning Activity on Thai Culture
for Mathayomsuksa 4 Students

Author : Miss Jintana Duangchampa

Degree : Master of Education (Social Studies)
Maha Sarakham Rajabhat University

Advisor : Associate Professor Dr.Piyaluk Potiwan

Year : 2021

ABSTRACT

The objectives of this research were; 1) to develop the efficiency of active learning on Thai Culture for Mathayomsuksa 4 students activities under the 80/80 criterion; 2) to compare learning achievement of students between pretest and posttest learning, 3) to compare the analytical thinking capability of students between pretest and posttest learning, and 4) to study teaching satisfaction of students towards active learning method. The sample were 43 Mathayomsuksa 4 students of Chiang Yuen Phitthayakhom School, Maha Sarakham Province in the semester 2 academic year 2020 who were sampled with the cluster random sampling. The instruments used in this research were; teaching plan on Thai Culture of 10 plans, learning achievement test on Thai Culture total 20 questions, analytical thinking test total 20 questions, and a questionnaire 15 items. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results of the research shows that; 1) the teaching plan developed using active learning on Thai Culture are efficient at 83.09/81.51, 2) the mean score of using active learning on Thai Culture of posttest is higher than the pretest at the .05 level of statistical significance, 3) student analytical thinking of using active learning level at posttest is higher than the pretest, and 4) the students are satisfied with this learning method at the highest satisfaction level.

Keywords: Active Learning Activity, Thai Culture

Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.อรุณ ชูยกระเตื้อง และอาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ กรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. จารุณี ซามาตย์ ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาจารย์ ดร. อัจฉริยา พรหมท้าว อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นางประไพ ชัยพร นางวราภา อินทุไร และนายสุทธิรักษ์ ประจงกุล ตำแหน่งครูโรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการเทพโกศล มูลไธสง และคณะครูโรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ที่ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คุณครูเกศสรินทร์ ตรีเดช หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คุณครูวราภา อินทุไร คุณครูพี่เลี้ยง ที่คอยให้คำแนะนำในการใช้เนื้อหาที่เหมาะสม และขอขอบคุณนางสาวจงดี จันทร์ดำ ที่ให้คำปรึกษาในการเรียบเรียงเนื้อหา และขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นกลุ่มทดลองในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณครอบครัวขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจ ส่งเสริม และ สนับสนุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา

นางสาวจินตนา ดวงจำปา

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	8
2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	18
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้	35
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	43
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์	50
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ	64
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	66
2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย	72
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	73
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	73
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	74
3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	74

หัวเรื่อง	หน้า
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	82
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	83
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	84
บทที่ 4 ผลการวิจัย	89
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	89
4.2 ลำดับขั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล	89
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	90
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	93
5.1 สรุป	93
5.2 อภิปรายผล	93
5.3 ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	105
ภาคผนวก ข ผลการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	138
ภาคผนวก ค คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง	153
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และหนังสือขอความอนุเคราะห์	162
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	169
ประวัติผู้วิจัย	170

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้แกนกลาง 2551 สารระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 14
2.2	วิเคราะห์โครงสร้างรายวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 18
2.3	การเปรียบเทียบลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ 23
2.4	การเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของบลูม และมาซาร์โน 59
3.1	เนื้อหา สารระที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 75
3.2	วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ วิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 77
3.3	แบบทดสอบวัดความสามารถในการทำงานเป็นทีม สารระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชนิดปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 80
3.4	แบบแผนการทดลองแบบ One Group pretest-posttest Design 83
4.1	ผลของการหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 90
4.2	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 90
4.3	เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 91
4.4	วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 91
ข.1	ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 139

ตารางที่	หน้า
ข.2 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รอบที่ 1	143
ข.3 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รอบที่ 2	145
ข.4 คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	146
ข.5 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รอบที่ 1	147
ข.6 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รอบที่ 2	149
ข.7 การหาค่าความแปรปรวน และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์	150
ข.8 การหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์	151
ข.9 คะแนนความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์กับแบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ	152
ค.1 คะแนนระหว่างเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	154
ค.2 คะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน และหลังเรียน และผลต่างของคะแนนทดสอบ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	158
ค.3 คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน และหลังเรียน และผลต่างของคะแนน ทดสอบโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก	160

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรวยแห่งการเรียนรู้	27
2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย	72

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของการเปลี่ยนแปลง และก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การสื่อสารไร้พรมแดนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา ผลกระทบจากยุคโลกาภิวัตน์นี้ส่งผลให้ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และเป็นผู้แสวงหาความรู้ อยู่ตลอดเวลา ประกอบกับปัจจุบันมีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นทุกวินาทีทำให้นิเวศการเรียนรู้ที่นักเรียนจะได้จากการเรียนในห้องเรียนได้ การสอนแบบเดิมคือการ “พูด บอก เล่า” ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปปฏิบัติได้ดั่งนั้น ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ของผู้เรียน จากผู้สอนคือผู้ถ่ายทอด ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะวิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (บัณฑิต ทิพากร, 2550 และทิสนา แคมมณี, 2551) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ อย่างเต็มศักยภาพในศตวรรษที่ 21 ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดกรอบ และทิศทางในการพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามสมรรถนะทั้ง 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 1) ในการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จะทำให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์ ประยุกต์ความรู้ที่มีมาใช้แก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือปัญหาต่าง ๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ เป็นการเน้นประโยชน์สูงสุดให้กับผู้เรียนในการ

โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นในเรื่องของการใช้ทักษะชีวิตให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีทักษะเฉพาะด้าน มีความรู้ทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ ตามความถนัดของตน ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน เพื่อให้ตอบสนองต่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนทั้ง 5 ด้านในการจัดการเรียนรู้ได้แบ่งออกเป็น 5 สาระ คือ 1) สาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ ซึ่งมีความสำคัญในการนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 132) โดยเฉพาะสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เป็นสาระที่เน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในเรื่องการดำเนินชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังมีเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง อีกทั้งยังทำให้มีหลักในการประยุกต์ความรู้เพื่อเพิ่มความสามารถในการคิดวิเคราะห์อีกด้วย

การเรียนรู้ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักหน้าที่ของตน ใช้ชีวิตในสังคมอย่างสงบ ไม่สร้างความเดือดร้อน หรือสร้างปัญหาให้แก่สังคม เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยมความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตย เคารพสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก อีกทั้งไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม และสามารถแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 133) ในการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อเด็กและเยาวชนไทย ปัจจุบันยังคงมีการสอนแบบบรรยาย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนนั้นต่ำ อีกทั้งยังทำให้นักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ ไม่สามารถแก้ไขในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ จะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการทำให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นการเน้นกระบวนการคิดของผู้เรียนเพื่อให้เกิดการคิดที่แตกต่างจากการคิดแบบเดิมนั่นเอง

ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มีการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายและให้ผู้เรียนจดบันทึกลงในสมุด ขาดการตั้งคำถามกระตุ้นความคิด การวิเคราะห์เนื้อหาให้เชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนขาดการฝึกทางด้านความคิดจนไปถึงขาดความสามารถในการคิดขั้นสูงอีกด้วย

รวมไปถึงการขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ นอกจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำอีกด้วย การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก นั้นส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิด และการกระทำของผู้เรียนการมีวิจารณ์ญาณ และการคิดสร้างสรรค์ผู้เรียนจะมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง โดยครูเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาและกระตุ้นซึ่งผู้เรียนด้วยคำถามหรือนำเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 อีกด้วย นอกจากนี้ยังประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ในการลงมือปฏิบัติงานของผู้เรียนหรือในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งยังสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นอีกด้วย

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิดและ การกระทำของผู้เรียนการมีวิจารณ์ญาณ และการคิดสร้างสรรค์ผู้เรียนจะมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และมีการใช้วิจารณ์ญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัตินั้น โดยครูเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษา และกระตุ้นซึ่งอาจใช้คำถามหรือเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานหรือในการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบเชิงรุกสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม นอกจากนี้การเรียนรู้แบบเชิงรุกทำให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียน จูงใจในการเรียนและทำให้ผู้เรียน แสดงออกถึงความรู้ความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ผู้เรียนจะมีความทุ่มเทเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของงาน และมีความรับผิดชอบ เช่นเดียวกันถ้าผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเขาก็จะทุ่มเทมุ่งเรียนรู้และใช้ความรู้อย่างเต็มความสามารถ ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงบทบาทในการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม สามารถสร้างชิ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน ครู จะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน มาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ผู้ช่วยเหลือผู้สอนจะต้องคำนึงถึงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ และควรเริ่มต้นจากจุดเล็กโดยเริ่มจากเทคนิคง่าย และบางห้องเรียนที่รับผิดชอบควรคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้เรียนในแต่ละกระบวนการขั้นตอน ให้การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จทั้งด้านกิจกรรม อุปกรณ์ เวลา ซึ่งควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมกลุ่มย่อย มีการสรุปบทวนความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม ที่สำคัญคือต้องให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ผลที่เกิดจากการเรียนรู้แบบเชิงรุก จะทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งแสดงถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นำไปสู่การเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างผลงาน มีความสามารถในการสื่อสาร มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์เป็นไปตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (วารินทร์พร ฟินเฟื่องฟู, 2562, น. 138-143) ซึ่งในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

จะเป็นการสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน กระตุ้นความสนใจ ในการเรียนทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในการเพิ่มความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานเป็นทีมอีกด้วย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการทำงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนและครูผู้สอน

จากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่อง วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นการมุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม จากการสังเกตการเรียนการสอนของผู้เรียนพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังขาดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน การเชื่อมโยงเนื้อหาเข้าสู่ชีวิตจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพดังกล่าวเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกจึงเป็นรูปแบบที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะหรือความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น อีกทั้งเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

1.2.3 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

1.2.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 9 ห้องเรียน จำนวนทั้งหมด 310 คน โรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

1.4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม จำนวน 1 ห้อง จำนวน 43 คน กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (ไพศาล วรคำ, 2562, น. 96)

1.4.2 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วัฒนธรรมไทย จำนวน 10 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง

1.4.3 ตัวแปรในการวิจัย

1.4.3.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

1.4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

1.4.4 พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในโรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม หมู่ที่ 13 บ้านหนองโป่ง ตำบลเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดมหาสารคาม

1.4.5 ระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษาที่ 2563 เดือนธันวาคม 2563-มีนาคม 2564 โดยใช้เวลาดำเนินการตามชั่วโมงเรียนปกติ และชั่วโมงค้นคว้าเป็นชั่วโมงเสริม สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ทั้งหมด 6 สัปดาห์

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดกิจกรรมที่เร้าหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมีเกิดด้านความคิดอยู่เสมอ และลงมือปฏิบัติ โดยการนำเทคนิคการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ประกอบไปด้วย เกม กิจกรรมการโต้วาที โบงาน และนิทรรศการในห้องเรียน ในรายวิชาสังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่อง วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นที่สร้างความพร้อมให้กับนักเรียนในการทบทวนความรู้เดิมแบบเชิงรุก เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเริ่มเรียนเนื้อหาและปฏิบัติกิจกรรมในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นที่มีการทำกิจกรรมในรูปแบบเชิงรุก เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการทำงาน รวมไปถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้เรียนเกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปราย และสรุป เป็นการสรุปผลจากการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นที่ 2 เป็นการสรุปองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ และร่วมกันสรุปความรู้แบบเชิงรุก

ขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้ เป็นการกระตุ้นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำองค์ความรู้ไปเชื่อมโยงในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนได้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกได้รับนั้นเป็นไปในทางที่ดี มีผลการเรียนที่ดี คะแนนสอบเพิ่มขึ้น ในรายวิชาสังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่อง วัฒนธรรมไทย โดยการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

ประสิทธิภาพ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รายวิชาสังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ตามหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการของนักเรียนที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ประกอบไปด้วย เกม กิจกรรมการโต้วาที โบงาน และนิทรรศการในห้องเรียน โดยคะแนนค่าเฉลี่ยร้อยละ 80 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม

80 ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยร้อยละของการทำแบบทดสอบหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไทย จำนวน 20 ข้อ

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการใช้ความรู้ที่ได้รับมา เชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลจาก เรื่องราวต่าง ๆ ว่าสำคัญอย่างไรบ้าง โดยอาศัยความรู้ และข้อเท็จจริงจากทฤษฎีในการหาเหตุหรือผล ของความแตกต่างของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นได้ จากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก จำนวน 20 ข้อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ทักษะการจัดจำแนก เป็นความสามารถในแยกเนื้อหา รวมไปถึงสถานการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อยเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเนื้อหาและหลักของการจำแนกได้
2. ทักษะการจำแนกหมวดหมู่ เป็นความสามารถในการจัดประเภทของผู้เรียนในการจัดลำดับเนื้อหา เรื่องราว หรือสถานการณ์ โดยคำนึงถึงข้อมูลที่เท็จจริงในการจำแนกหมวดหมู่
3. ทักษะการเชื่อมโยง เป็นความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยกับสถานการณ์ในปัจจุบันว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร
4. ทักษะการสรุปความ เป็นความสามารถในการจับประเด็น และสรุปผลจาก คำถามหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้
5. การประยุกต์ เป็นความสามารถในการนำความรู้ การเรียนรู้จากห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน มาปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือชีวิตประจำวันได้

ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง ความรู้สึกยินดี เต็มใจ หรือทัศนคติที่ดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ในรายวิชาสังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 ครูผู้สอนสามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ไปปรับปรุงเพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย
- 1.6.2 ครูผู้สอนสามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ได้

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก
3. แนวคิดเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้
4. แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์
6. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และ ทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็ม ตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 4)

2.1.1 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

2.1.1.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐาน การเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม บนพื้นฐาน ของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2.1.1.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

2.1.1.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.1.1.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการ การเรียนรู้

2.1.1.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1.1.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

2.1.2 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.1.2.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตน ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.2.2 มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

2.1.2.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

2.1.2.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.1.2.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2.1.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

2.1.3.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัด และลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล

และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2.1.3.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือ สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.1.3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ ในการป้องกันกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

2.1.3.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกัน ในสังคมด้วยกันในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสมการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

2.1.3.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2.1.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

2.1.4.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2.1.4.2 ซื่อสัตย์สุจริต

2.1.4.3 มีวินัย

2.1.4.4 ใฝ่เรียนรู้

2.1.4.5 อยู่อย่างพอเพียง

2.1.4.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

2.1.4.7 รักความเป็นไทย

2.1.4.8 มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรสำหรับท้องถิ่น และสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบ ทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาเด็ก และเยาวชนไทยในทุกระดับการศึกษาให้มีคุณภาพด้านความรู้ การดำรงชีวิต และการพัฒนาตนเองต่อไป

2.1.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล การอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคม โลก การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์ กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับ บริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระ ต่าง ๆ ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 132-136)

2.1.5.1 ศาสนา ศิลธรรม และจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติใน การพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนา ตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2.1.5.2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองใน สังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะ และ ความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลุกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนิน ชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

2.1.5.3 เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหาร การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลัก เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.1.5.4 ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

2.1.5.5 ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.1.6 คุณภาพผู้เรียน

2.1.6.2 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1) มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และผู้ที่อยู่รอบข้างตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย และเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง

2) มีทักษะกระบวนการและมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกัน และการทำงานกับผู้อื่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียน และได้ฝึกหัดในการตัดสินใจ

3) มีความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในลักษณะการบูรณาการผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปัจจุบันและอดีต มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจได้ข้อคิดเกี่ยวกับ รายรับ-รายจ่าย ของครอบครัว เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิตผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้น และวิธีการเศรษฐกิจพอเพียง

4) รู้และเข้าใจในแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในขั้นที่สูงต่อไป

5) มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

6) มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้รับการพัฒนาแนวคิดและขยายประสบการณ์เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย ออสเตรเลีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์

7) รู้และเข้าใจแนวคิด และวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

2.1.6.3 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

- 1) มีความรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพสังคมประเพณี และวัฒนธรรมรวมทั้งการเมืองการปกครอง และสภาพเศรษฐกิจ โดยเน้นความเป็นประเทศไทย
- 2) มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น
- 3) ปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศรวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น
- 4) สามารถเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย กับประเทศเพื่อนบ้านได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจในภูมิภาคซีกโลกตะวันออกและตะวันตกเกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน
- 5) มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- 6) เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ มีค่านิยมอันพึงประสงค์สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขรวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้
- 7) มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยความภูมิใจในความเป็นไทยประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 8) มีนิสัยที่ดีในการบริโภคเลือก และตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสมมีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อมมีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติมุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม
- 9) มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเองซึ่งนำตนเองได้ และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

ตารางที่ 2.1 ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้แกนกลาง 2551 สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
<p>มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและ ปฏิบัติตน ตามหน้าที่ ของการเป็น พลเมืองดีมี ค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษา ประเพณีและ วัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ ร่วมกันใน สังคมไทยและ สังคมโลกอย่าง สันติสุข</p>	<p>1. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตาม กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และ สังคมโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายเพ่งเกี่ยวกับนิติกรรม สัญญา เช่น ซื้อขาย ขายฝาก เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ กู้ยืมเงิน จำนำ จำนอง - กฎหมายอาญา เช่น ความผิด เกี่ยวกับทรัพย์ความผิดเกี่ยวกับ ชีวิตและร่างกาย - กฎหมายอื่นที่สำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยฉบับปัจจุบัน กฎหมายการรับ ราชการทหาร กฎหมายภาษีอากร กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค - ข้อตกลงระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ มนุษยชน กฎหมายมนุษยธรรม ระหว่างประเทศ
	<p>2. วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้าง ทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - โครงสร้างทางสังคม - การจัดระเบียบทางสังคม - สถาบันทางสังคมการขัดเกลา ทางสังคม - การเปลี่ยนแปลงทางสังคม - การแก้ปัญหา และแนวทาง การพัฒนาทางสังคม

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	3. ปฏิบัติตนและมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก	<ul style="list-style-type: none"> - คุณลักษณะพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก เช่น - เคารพกฎหมาย และกติกาสังคม - เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น - มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติและสังคม - เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การปกครอง - มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม - มีคุณธรรมจริยธรรม ใช้เป็นตัวกำหนดความคิด
	4. ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และเสนอแนวทางพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมาย ความสำคัญ แนวคิด และหลักการของสิทธิมนุษยชน - บทบาทขององค์กรระหว่างประเทศในเวทีโลกที่มีผลต่อประเทศไทย - สาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน - ปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศ และแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนา

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	5. วิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากล	<ul style="list-style-type: none"> - ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม - ลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ - การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย - ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล - แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม - วิธีการเลือกรับวัฒนธรรมสากล
มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และจำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	1. วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาการเมืองสำคัญที่เกิดขึ้นภายในประเทศ - สถานการณ์การเมืองการปกครองของสังคมไทย และสังคมโลก และการประสานประโยชน์ร่วมกัน - อิทธิพลของระบบการเมืองการปกครอง ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	2. เสนอแนวทาง ทางการเมืองการปกครองที่นำไปสู่ความเข้าใจ และการประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> - การประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ เช่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ - การแลกเปลี่ยนเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมด้านวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม
	3. วิเคราะห์ความสำคัญและ ความจำเป็นที่ต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	<ul style="list-style-type: none"> - การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข - รูปแบบของรัฐ - ฐานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์
	4. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การตรวจสอบโดยองค์กรอิสระ การตรวจสอบโดยประชาชน

2.1.6 คำอธิบายรายวิชาสังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เวลา 40 ชั่วโมง จำนวน 1 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทางสังคม การปฏิบัติตนและสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก วัฒนธรรมไทยที่สำคัญ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรมสากล สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและแนวทางการพัฒนา บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศไทย การเมือง การปกครอง การประสาน

ประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมด้านวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ กฎหมายแพ่ง เกี่ยวกับตนเองและครอบครัว กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา กฎหมายอาญาในเรื่องความผิด เกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย กฎหมายอื่นที่สำคัญ ข้อตกลงระหว่างประเทศ

โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรมจริยธรรมมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ สามารถดำเนินชีวิต อย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

ตารางที่ 2.2 วิเคราะห์โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน
1	วัฒนธรรมไทย	ส 2.1 ม.4-6/5 วิเคราะห์ความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรมสากล	10	6

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงตามตัวก็คือ เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำ “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการแก้ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

2.2.1 ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุก

Lorenzen (2001, pp. 1, อ้างถึงใน เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์, 2562, น. 25) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนการสอนที่อนุญาตให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน นักเรียนจะมีบทบาทในฐานะผู้ฟังและมีการจดบันทึก บทบาทของผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบ ในระหว่างการทำงานของนักเรียนเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่สอน

ปรีชาญ เดชศรี (2545, น. 53-55) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบเชิงรุก เป็นการจัดการเรียนการสอน ที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติทั้งในเชิงทักษะต่าง ๆ เช่น การทดลอง การสำรวจตรวจสอบ และการปฏิบัติเพื่อหาข้อสรุป เช่น การคิดแก้ปัญหา วิเคราะห์วิจารณ์การตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อแทนที่การเรียนการสอนที่ครูบอกเล่าให้ผู้เรียนฟังด้านเดียว

บุหงา วัฒนะ (2546, น. 30) ได้ให้ความหมาย การเรียนรู้เชิงรุกว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ในการนี้ครูต้องลดบทบาทในการสอน และการให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่ไปเพิ่มกระบวนการ และกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยการพูด การเขียน หรือการอภิปรายกับเพื่อน ๆ

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (2558, น. 35) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็น ขณะลงมือทำกิจกรรม และในขณะเดียวกันผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิด โดยเฉพาะกระบวนการคิดขั้นสูง คือ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และประเมินค่า ในสิ่งที่กำลังทำอยู่ด้วย

วิชรา เล่าเรียนดี ประณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2560, น. 63) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยการนำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และ กิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครู เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต และถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

นนทลี พรธาดาวิทย์ (2558, น. 24) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ร่วมมือ ผู้แนะนำ ผู้กระตุ้น ผู้จัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้เกิดแรงขับภายใน บ่มเพาะลักษณะนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะในการดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ผ่านการใช้เทคนิคการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับผู้เรียนยุคใหม่ เช่น การเล่น

การลงมือปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน การทำงานกลุ่ม โครงการ หรือวิธีอื่น ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากกว่าการฟัง ผู้เรียนจะมีความกระตือรือร้น มีส่วนร่วมและมีการพัฒนาการคิดในระดับสูงเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย

วัชร เล่าเรียนดี และคณะ (2560, น. 63) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยการนำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต และถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดกิจกรรมที่เร้าหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวทางด้านความคิดอยู่เสมอ โดยการนำเทคนิคการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนและครูผู้สอนด้วย

2.2.2 แนวคิด/ทฤษฎี การเรียนรู้เชิงรุก

ฉันทวิช วิเชียรพันธ์ (2556, น. 21) ได้กล่าวว่า เครื่องข่ายองค์การความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้กล่าวถึงการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ว่า จะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสาระวิชาแกน และความรู้ความสามารถด้านทักษะ โดยความรู้และทักษะที่สำคัญได้แก่

1. ทักษะด้านสติปัญญา ประกอบด้วย การคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา และการคิดอย่างเป็นระบบ
2. ทักษะด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ประกอบด้วย การสื่อสารที่ดี ทักษะทางสังคม การทำงานเป็นทีม การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม การจัดการกับความหลากหลาย
3. ทักษะส่วนบุคคล ประกอบด้วย การบริหารจัดการตนเอง การบริหารจัดการเวลา การพัฒนาตนเอง การควบคุมตนเอง การปรับตัว และการบริหารการทำงาน

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2558, น. 32-34) กล่าวว่าไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวการสอนที่สนับสนุนด้วยแนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้ ดังนี้

1. ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism) มีแนวคิดมาจากนักปรัชญาการศึกษาคนสำคัญ คือ John Dewey ซึ่งมีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จากการลงมือทำ

ที่เรียกว่า การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning By Doing) ได้รับอิสระในการเริ่มความคิด และลงมือทำตามที่คิด แล้วจึงสร้างเป็นองค์ความรู้ขึ้นมา

2. ทฤษฎีสรคณิยม (Constructivism) หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) นักจิตวิทยาที่เป็นรากฐานสำคัญของทฤษฎีนี้คือเพียเจต์ (Piaget) และไวโกทสกี (Vygotsky) มีมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าเป็นกระบวนการทางความคิด หรือกระบวนการทางสมอง ซึ่งเกิดขึ้นภายในตัวบุคคลในช่วงของการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้สร้างการเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างกระตือรือร้น (Active Construct Their Knowledge) จากประสบการณ์ส่วนบุคคลที่ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากกว่าเป็นผู้รับความรู้ (Passive Receiving Knowledge)

3. แนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning Approach) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้กันของผู้เรียนที่มีเป้าหมายในการทำงานเดียวกัน โดยผู้เรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แบบคละความสามารถ ความสนใจ คละความถนัด โดยทั่วไปมีจำนวน 4 คน สมาชิกแต่ละคนของกลุ่มต่างทำหน้าที่ของตน เพื่อให้บรรลุผลการเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และกลุ่มงาน ในการทำงานแบบรวมพลังนี้ เน้นให้เด็กเก่ง หรือมีความสามารถสูงช่วยเหลือเด็กอ่อนหรือเด็กเรียนช้า เพื่อไม่ให้ทั้งคนใดคนหนึ่งไว้ หรือช่วยให้ทุกคนบรรลุผลการเรียนรู้อยู่เหมือนกัน

วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ (2560, น. 68) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก การเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ การเรียนเชิงรุก มีวิธีการสอนที่หลากหลาย การเลือกใช้วิธีการสอนแบบใดขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชา บุคลิกของผู้สอน บุคลิกของผู้เรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อม การใช้วิธีการสอนแบบการเรียนเชิงรุกทั้งรายวิชา เฉพาะบางหัวข้อ บางรายวิชาใช้วิธีการสอนแบบการเรียนเชิงรุกหลากหลายแบบผสมผสานกัน บางรายวิชาใช้วิธีการสอนแบบเดียวมีความคิดเห็นร่วมกัน KM ได้พบว่าผู้เรียนมีลักษณะที่เด่นของคณะในด้านของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพอสรุปได้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning เป็นกิจกรรมการสอนที่ผู้สอนนำบูรณาการเป็นที่เหมาะสมกับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ (ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง) ด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิดเป็นกระบวนการและขั้นตอน และได้มีการค้นคว้าทดลองทำโครงการสัมภาษณ์ แก้ปัญหาเองได้ในบางครั้งได้ก็ตาม ฯลฯ และได้ใช้ ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่เตรียมการจัด บรรยากาศการเรียนรู้อัดสื่อสิ่งเร้าเสริมแรงให้คำปรึกษา และสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

2. ในรายวิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติได้เกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติได้จริง ทำให้เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้และผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข

3. ทำให้ผู้เรียนเป็นคนกล้าคิด กล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ข้อมูลในการสร้างงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นแสดงออกการเป็นผู้นำ และผู้ตามออกได้อย่างชัดเจน และมีเหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

กล่าวโดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวคิดที่ช่วยให้ผู้เรียนมีวิธีการ และการเรียนรู้แบบใหม่ที่สร้างความสนใจให้ผู้เรียนทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน โดยการเน้นให้ผู้เรียนเรียนกันเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูผู้สอน

2.2.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Shenker, Goss and Bernstein (1996, p. 1, อ้างถึงใน ชาวฤทธิ จงเกษกรณ์, 2562, น. 27) กล่าวถึงหลักการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนให้น้อยลง และพัฒนาทักษะให้เกิดกับผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่านั่งฟังเพียงอย่างเดียว
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การอ่าน การอภิปราย และการเขียน
4. เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน
5. ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินผลการนำไปใช้

6. ทั้งผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว

Sheffield Hallam University (2000, p. 7, อ้างถึงใน ชาวฤทธิ จงเกษกรณ์, 2562, น. 28) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในฐานะการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสรุปความแตกต่างระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการสอนที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางโดยผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ฝ่ายเดียว (Passive Learning) ไว้ดังนี้

ตารางที่ 2.3 การเปรียบเทียบลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับ
1. เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม	1. เน้นการบรรยายจากผู้สอน
2. เน้นการร่วมมือระหว่างผู้เรียน	2. เน้นการแข่งขัน
3. เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	3. เป็นการสอนรวมทั้งชั้น
4. ผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน	4. ผู้สอนรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะประสบการณ์ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	5. ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ และจัดเนื้อหาเองทั้งหมด
6. ผู้เรียนเป็นเจ้าของความคิดและการทำงาน	6. ผู้สอนเป็นผู้ใส่ความรู้ลงในสมองของผู้เรียน
7. เน้นทักษะ การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา	7. เน้นความรู้ในเนื้อหาวิชา
8. ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง	8. ผู้สอนเป็นผู้วางกฎระเบียบวินัย
9. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร	9. ผู้สอนเป็นผู้วางแผนหลักสูตรแต่ผู้เดียว
10. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพียงอย่างเดียว	10. ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ที่ผู้สอนถ่ายทอด
11. ใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย	11. จำกัดวิธีการเรียนรู้และกิจกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ศักดา ไชกกิจญญ (2548, น. 12) ได้อธิบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ว่าประกอบไปด้วยลักษณะต่อไปนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
3. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนรู้หน้าที่ วิธีการศึกษา และการทำงานในวิชาที่เรียนให้สำเร็จ
5. ผู้เรียนต้องอ่าน พูด ฟัง คิด และเขียน อย่างกระตือรือร้น
6. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง คือ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และ

ประเมินค่า

7. ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม
8. ผู้เรียนมีโอกาสประยุกต์ข้อมูล สารสนเทศ มโนทัศน์ หรือทักษะใหม่ ๆ ในการเรียนรู้
9. ความรู้เกิดจากประสบการณ์และการสร้างความรู้โดยผู้เรียน
10. ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกควรมีลักษณะของการเน้นผู้เรียนให้ลงมือปฏิบัติ มีการทำงานเป็นกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์จนถึงความสามารถในการคิดขั้นสูง

2.2.4 ความสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2558, น. 35-37) ได้ให้ความสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ การอ่าน การสืบค้น การอภิปราย การสรุป และการสร้างความรู้ การเขียน และการนำเสนอมากกว่าเป็นผู้ฟังความรู้จากครูเพียงอย่างเดียว
2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ซึ่งมุ่งลดกระบวนการถ่ายทอดสารสนเทศให้กับผู้เรียน
3. ผู้เรียนได้รับการบ่มเพาะพัฒนาคุณธรรม เจตคติ และคุณค่าที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วม นับเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จัดเป็น Child-Centered
5. ผู้เรียนเรียนรู้แบบรวมพลัง คือ ทุกคนคิด ทุกคนทำงานเดี่ยว และทุกคนร่วมทำงานกลุ่ม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความสามารถ หรือมีความถนัดมากกว่าช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความสามารถและความถนัดน้อย
6. ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรม ทำงานอย่างมีชีวิตชีวาอย่างตื่นตัว

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีความหมายต่อผู้เรียน ที่ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการเรียนรู้เรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จะรวดเร็วและมีเทคนิค ต้องอาศัยกระบวนการสอนจากครู และการเรียนรู้มีลักษณะสำคัญดังนี้ เป็นกระบวนการทางสติปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคมที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ (กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม แบบร่วมมือ แบบรวมพลัง) เป็นกระบวนการเกี่ยวข้องกับจิตใจ และอารมณ์ เป็นกระบวนการเชิงรุก มิใช่เป็นเพียงเชิงรับอย่างเดียว เป็นกระบวนการที่ทำอย่างต่อเนื่อง และเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังผังด้านล่าง ดังนี้

การเรียนรู้ประกอบด้วย

1. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)
2. ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes)

วิชรา เล่าเรียนดี และคณะ (2560, น. 20-22) ได้กล่าวว่างค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. การสร้างเจตคติของผู้เรียนและแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Learner Attitude and Motivation to Learn) เป็นกิจกรรมในการเรียนการสอนที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในขณะที่วางแผนการสอนครูจำเป็นต้องถามและตอบเองเสมอว่า จะสร้างเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียนให้กับผู้เรียนอย่างไร จูงใจอย่างไร ให้ผู้เรียนมองเห็นประโยชน์จากการเรียนรู้นี้ เป็นต้น

2. การส่งเสริมผู้เรียนให้มีส่วนร่วมและใช้ความคิดในการเรียนรู้ หรือร่วมเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน เพราะการสร้างนักคิดและนักสร้างมาจากการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ได้ไตร่ตรองย้อนคิดเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ ผลการใช้ความพยายามของตนเองอยู่เสมอ

3. การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยี คือ เครื่องที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจ และการจัดการกับข้อมูลความรู้ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ ครูจึงควรบูรณาการให้มีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ผู้เรียนจะต้องพัฒนาสมรรถนะต่าง ๆ เหล่านี้ คือ 1) การรู้หรือความู้และความสามารถในการเข้าถึงแหล่งสาระข้อมูลความรู้ต่าง ๆ สามารถประเมินและใช้หรือจัดการกับสาระความรู้เหล่านั้นอย่างฉลาด (Information Literacy: IL) 2) การรู้หรือความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยสามารถรู้และเข้าใจว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่นำเสนอโดยสื่อต่าง ๆ ถูกสร้างมาอย่างไร และด้วยจุดประสงค์ (Media Literacy: ML) 3) การรู้ หรือความรู้เกี่ยวกับข้อมูล การสื่อสารสื่อความหมายและเทคโนโลยี (Information, Communication and Technology: ICT) โดยสามารถเลือกและใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการสร้างงานได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ปัจจุบันไม่ใช่ปัญหาสำคัญแต่การที่แสวงหาข้อมูลที่ถูกต้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีความสำคัญมากกว่านั้นคือ ผู้เรียนจะเรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดในการเรียนรู้และใช้ข้อมูลอย่างสร้างสรรค์โดยครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการสืบเสาะ เช่น ใช้กลยุทธ์ 5As คือ การถามคำถามหรือใช้คำถาม (Ask) การตอบคำถามโดยใช้ข้อมูลจากการสืบเสาะ (Answer) การใช้ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Analysis) การนำข้อมูลที่ใช้ผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ไปใช้ (Apply) การประเมินพูด (Assess) ของการใช้เทคโนโลยี กระบวนการสืบเสาะและการเรียนรู้กระบวนการคิดในการเรียนรู้

4. ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ (Life and Career Skills) เป็นทักษะที่สำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุดอีกด้านหนึ่ง ในปัจจุบันและเพื่ออนาคตผลจากการศึกษาวิจัยได้ข้อสรุปว่า เพื่อการเข้าสู่อาชีพในแต่ละอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เรียนต้องมีทั้งความรู้ และความสามารถในการใช้ทักษะต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต และการปฏิบัติงานในอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพจากการจัดลำดับทักษะสำคัญมากที่สุด ทักษะที่ผู้ที่จะเข้าสู่อาชีพแต่ละอาชีพต้องมี คือ 1) จริยธรรมในวิชาชีพและการปฏิบัติงาน 2) ทักษะในทางสื่อสารทั้งการพูดและการเขียน 3) ความร่วมมือการทำงานเป็นทีม (Team Work) 4) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา และทักษะที่ 5 ที่สำคัญเหมือนกัน คือ 5) ทักษะการอ่านอย่างเข้าใจ (Reading Comprehension) สาระความรู้หรือเนื้อหา (Content Area) คือ พื้นฐานของการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ในเวลาเดียวกัน ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดี มีคุณภาพก็ต้องอาศัยทักษะต่าง ๆ มาประกอบด้วย โลกในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจะต้องสามารถสร้างความรู้ใหม่ ใช้ความรู้ใหม่ได้หลากหลาย สามารถปรับเปลี่ยนดัดแปลงได้อย่างสร้างสรรค์ในโลกของการเปลี่ยนแปลงนี้

นอกจากการเรียนรู้ในสาระความรู้ และใช้ทักษะต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะส่วนบุคคล (Personal Skills) ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับควบคุมตนเอง และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ (Collaboration) เป็นบุคคลที่ทำงานมีคุณภาพ ทักษะการพัฒนาตนเอง เช่น 1) การมีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้ง่าย 2) มีความคิดริเริ่ม และกำกับควบคุมตัวเองได้ (Self-Direct Learning) 3) มีความคิดสร้างสรรค์ และรู้รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม ต่อส่วนรวมและ 4) มีภาวะผู้นำ และรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม ถึงแม้ว่าทักษะเหล่านี้สอนและฝึกให้เกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก แต่การที่ให้โอกาสผู้เรียน ฝึกปฏิบัติและเห็นตัวอย่าง แบบอย่างที่ดี ให้ได้โอกาสสร้างความเข้าใจ และไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflection Thinking) เกี่ยวกับทักษะเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องผสมผสานทุกองค์ประกอบเข้าด้วยกัน คือ สาระความรู้ในวิชาแกน (Content Knowledge) ทักษะเฉพาะต่าง ๆ ความเชี่ยวชาญ และการรอบรู้ทั้งการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ โดยสามารถนำสิ่งที่รู้ไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรู้ความสามารถด้านการอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และการคำนวณ (Arithmetic) หรือ Three Rs ยังคงมีความสำคัญและเป็นพื้นฐานของความสำเร็จในการเรียนและชีวิต นอกจากนั้นการรอบรู้และความชำนาญในอีก 4 ด้าน คือ 1) การคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) 3) การสื่อสารสื่อความหมาย (Communication) และ 4) การร่วมมือกัน (Collaboration) ที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งการรู้ (Literacy) ด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ การแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และ การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสังคมเป็นอีกมิติหนึ่งที่สำคัญในศตวรรษที่ 21

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้เชิงรุกมีความสำคัญต่อผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างเจตคติของผู้เรียน และแรงจูงใจในการเรียนรู้ การส่งเสริมผู้เรียนให้มีส่วนร่วมใช้ความคิดในการเรียนรู้หรือร่วมเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน

2.2.4 องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุก

Fink (1999, pp. 1-2, อ้างถึงใน เขาวฤทธิ จงเกษกรณ์, 2562, น. 36) กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. การสนทนากับตัวเอง เพื่อผู้เรียนจะได้สะท้อนความคิด ถามตนเองว่าคิดอะไร มีความรู้สึกอย่างไร โดยบันทึกการเรียนรู้ หรือแฟ้มสะสมงานที่กำลังเรียนอะไร เรียนอย่างไร สิ่งที่เราเรียนนี้มีบทบาทอย่างไรในชีวิตประจำวัน

2. การสนทนาสื่อสารกับผู้อื่น การอ่านตำรา หรือฟังคำบรรยาย ในการสอนแบบเดิมนั้นผู้เรียนจะถูกจำกัดความคิด ไม่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ขาดความมีชีวิตชีวาในการสนทนา สื่อสาร หากผู้สอนมอบหมายให้อภิปรายกลุ่มย่อยในหัวข้อที่น่าสนใจในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีชีวิตชีวา จะช่วยสร้างสรรค์สถานการณ์ในการสนทนาสื่อสารให้มีชีวิตชีวาได้

3. ประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือกระทำ เป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการออกแบบ การทดลอง หรือทางอ้อมจากกรณีศึกษา บทบาทสมมติ กิจกรรมสถานการณ์จำลอง ฯลฯ

4. ประสบการณ์ที่ได้จากการสังเกต การที่ผู้เรียนเฝ้ามองหรือฟังคนอื่น ในสิ่งที่สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำลังเรียน อาจเป็นการสังเกตโดยตรงจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง หรือจากการสังเกตสถานการณ์จำลอง จำทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียวร์ ยินดีสุข (2558) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มาก และนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียน เป็นฝ่ายรับความรู้ (Passive Learning) เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บความจำ ในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่า ระยะยาวกว่า ซึ่งอธิบายได้ ดังรูป

Source: Edgar Dale (1969)

ภาพที่ 2.1 กรวยแห่งการเรียนรู้

จากรูปจะเห็นได้ว่า กรวยแห่งการเรียนรู้นี้ได้แบ่งเป็น 2 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการเรียนรู้ Passive Learning

1.1 กระบวนการเรียนรู้โดยการอ่านท่องจำผู้เรียนจะจำได้ในสิ่งที่เรียนได้เพียง ร้อยละ 10

1.2 การเรียนรู้โดยการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียวโดยที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมอื่นในขณะที่อาจารย์สอนเมื่อเวลาผ่านไปผู้เรียนจะจำได้เพียง ร้อยละ 20 หากในการเรียนการสอนผู้เรียนมีโอกาสได้เห็นภาพประกอบด้วยก็จะทำให้ผลการเรียนรู้อยู่ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30

1.3 กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้น เช่น การให้ดูภาพยนตร์ การสาธิต จัดนิทรรศการให้ผู้เรียนได้ดู รวมทั้งการนำผู้เรียนไปทัศนศึกษา หรือดูงาน ก็ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50

2. กระบวนการเรียนรู้ Active Learning

2.1 การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือ สร้างสรรค์ สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เขาได้มีโอกาส ร่วมอภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสารทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 70

2.2 การนำเสนองานทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติ ในสภาพจริงมีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึงร้อยละ 90

วิชา เล่าเรียนดี และคณะ (2560, น. 66) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นดัชนีชี้วัดการจัดการเรียนรู้ของครูในห้องเรียนเชิงรุก หรือชั่วโมงเรียนเชิงรุก มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic Element) ประกอบด้วย การแสดงออกของผู้เรียน ทั้งการฟังการพูด การอ่าน การเขียน และการไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflecting)

2. ยุทธวิธีการเรียนการสอน (Learning Strategies) ซึ่งครอบคลุมถึงรูปแบบ วิธีสอนและเทคนิคที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

3. ทรัพยากรการสอน (Teaching Resources) ซึ่งเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อาทิ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ทั้งสถานที่และบุคคล รวมถึงบรรยากาศสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ด้วย

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี และคณะ (2560, น. 156) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุกว่ามีขั้นตอนการเรียนรู้เชิงรุกหลังจากการปรับปรุงความเหมาะสมของรูปแบบมี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหารายวิชา กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
รายคาบ

2. แจกวัตถุประสงค์และข้อตกลงให้นักศึกษาทราบก่อนเรียนเพื่อให้นักศึกษา
ให้ความร่วมมือในกิจกรรม

3. กระตุ้นให้นักถึงความรู้เดิม

4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยบริหารเวลาในการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 2 ช่วง คือ
ช่วงแรก จัดกิจกรรมในลักษณะการฟัง/ให้อ่านเอง/ดูสื่อภาพเสียง/ดูการสาธิต (ใช้เวลา 10 นาที)
ช่วงที่สอง จัดกิจกรรมเรียนรู้ให้ทำงานกลุ่มและร่วมอภิปราย/ลงมือปฏิบัติจริง/นำเสนอหน้าชั้นหรือ
สอนคนอื่น/ศึกษาค้นคว้าพัฒนาได้เองโดยการทําวิจัยหรือโครงการ (ใช้เวลา 40 นาที)

5. ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเป็นการเสริมแรงให้นักศึกษา

6. สรุปเนื้อหาท้ายคาบ

7. ประเมินผลการเรียนรู้ โดยอาจารย์ผู้สอนประเมินและผู้เรียนประเมินตนเอง

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนนำมาใช้ใน
การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะในการเรียน ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะการคิด
ทักษะการแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียน
ด้วยตนเอง

2.2.5 ขั้นตอน/กระบวนการ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Baldwin and Williams (1988, p. 187, อ้างถึงใน เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์, 2562, น. 29)
ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมพร้อม เป็นขั้นที่ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหา โดยการสร้างแรงจูงใจให้
ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการอยากที่จะเรียนรู้ต่อไป

2. ขั้นปฏิบัติงานกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อยเพื่อทำงานร่วมกัน และ
สรุปความคิดเห็นของกลุ่มอีกทั้งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มอื่น ๆ โดยที่ผู้สอนต้องเสริม
ข้อมูลให้สมบูรณ์

3. ขั้นประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนทำชุดฝึกหัด หรือทำแบบทดสอบหลังเรียน

4. ขั้นติดตามผล เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าอิสระเพิ่มเติมโดยจัดทำเป็นรายงาน
หรือให้นักเรียนเขียนบันทึกประจำวัน รวมถึงให้ผู้เรียนเขียนสรุปความรู้ที่ได้รับในคาบเรียนนั้น ๆ

Fink (2003, อ้างถึงใน เนวานิตย์ สงคราม, 2555, น. 13-14) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ดังนี้

1. ขั้นการเตรียมผู้เรียน ได้แก่ การจัดกลุ่มผู้เรียนให้มีขนาดเล็ก

2. ขั้นการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การเลือก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเพิ่มความสนใจของผู้เรียน โดยกิจกรรมนั้นมุ่งเน้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับกิจกรรม 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือเข้าไปสังเกตการณ์ และ 3) การบันทึกสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้

3. ขั้นสรุป การให้ผลป้อนกลับแก่ผู้เรียนทั้งการทำงาน และการเขียนบันทึกสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้

กาญจนา เกียรติประวัติ (2554, น. 141-142) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการ ดังนี้

1. ขั้นปฐมนิเทศและเร้าความสนใจ (Orientation and Motivation) ในขั้นนี้เป็นการพิจารณางาน จุดมุ่งหมาย และการวางแผน ความเข้าใจแจ่มแจ้งในสิ่งที่จะทำ จะช่วยไม่ทำให้ผู้เรียนต้องเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์

2. ขั้นปฏิบัติการ (Work Period) ผู้เรียนทุกคนอาจทำงานปัญหาเดียวกัน หรือคนละปัญหาได้ในช่วงนี้เป็นการทำงานภายใต้การนิเทศ ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาในการมอบหมายงานหรือในการทำงาน

3. ขั้นสรุปกิจกรรม (Culminating Activities) อาจเป็นการอภิปราย การรายงานการจัดนิทรรศการ ผลงาน และอภิปรายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือการค้นพบของผู้เรียน

ศิริพร มโนพิเชฐวัฒนา (2547, น. 136-137) กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่หน่วยการเรียนรู้ เป็นขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียนโดยการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทบทวนความรู้เดิม หรือมโนทัศน์ที่จำเป็นต้องเป็นฐานสำหรับความรู้ใหม่ แนะนำหัวข้อ เรื่องที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรมชี้นำประสบการณ์ เป็นการเสนอสถานการณ์ด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน และเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดจะรวมถึงการได้สนทนาสื่อสาร และการได้รับประสบการณ์ ดังนี้

1. สนทนาสื่อสารกับตนเอง ด้วยกิจกรรมการอ่าน/การเขียนที่กระตือรือร้น และการเขียนแผนผัง

2. มโนทัศน์สนทนาสื่อสารกับผู้อื่น ด้วยกิจกรรมอภิปรายกลุ่ม การเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ และเกม

3. ประสบการณ์จากการลงมือกระทำด้วยกิจกรรมปฏิบัติการทักษะพื้นฐาน การทดลองและการสืบสอบ

4. ประสบการณ์จากการสังเกตกับเหตุการณ์จริงโดยตรง หรือโดยอ้อมด้วยกิจกรรม และครบบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีศึกษา และการศึกษานอกสถานที่

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมสรุปเชื่อมโยง และประยุกต์ใช้ เน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะและนำ ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ โดยผู้เรียนร่วมกันสรุปแนวคิด หลักการ และมโนทัศน์ของเนื้อหาใน บทเรียน เพื่อผู้เรียนจะได้นำมโนทัศน์และหลักการดังกล่าวไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ ต่อไป เป็นการบูรณาการประสบการณ์ มโนทัศน์ หลักการ และกฎเกณฑ์ สู่การสร้างมโนทัศน์ที่มีความหมายและกระจ่างยิ่งขึ้น ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจะร่วมกันแก้สถานการณ์ปัญหาที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน โดยใช้การ ประเมินผลตามสภาพจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดไตร่ตรองในสิ่งที่เรียนรู้ (Reflect) และประเมิน ความคิดนั้นของผู้เรียน

บัญญัติ ชำนาญกิจ (2551, น. 4-5) กล่าวว่า สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับ ชาติ ได้วิเคราะห์ กระบวนการการเรียนรู้เชิงรุกไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้สอนพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียน ตีประสบการณ์เดิมของตนมาเชื่อมโยงหรืออธิบายประสบการณ์หรือเหตุการณ์ใหม่ แล้วนำไปสู่การ ขบคิดเพื่อเกิดข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ อธิบายและแบ่งปันประสบการณ์ของตนกับผู้อื่นที่อาจมี ประสบการณ์เหมือนหรือต่างจากตนเอง เป็นการรวบรวมมวลประสบการณ์ที่หลากหลายจากแต่ละคน เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนมีความสำคัญเพราะได้มีส่วนร่วม ในฐานะสมาชิก มีผู้ฟังเรื่องราวของตนเอง และได้รับรู้เรื่องราวของคนอื่น นอกจากนี้ได้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์แล้วยังทำให้สัมพันธ์ภาพในกลุ่มผู้เรียนเป็นไปด้วยดี ส่วนผู้สอนไม่ต้องเสียเวลาในการ หรือยกตัวอย่าง เพียงแต่ใช้เวลาเล็กน้อยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันและยังช่วย ให้ผู้สอนได้ทราบถึงความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

2. ขั้นสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน ขั้นนี้ทำให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ มวลประสบการณ์ ข้อมูลความคิดเห็น ฯลฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถ่องแท้ชัดเจน หรือเกิดข้อสรุป/ องค์ความรู้ใหม่ หรือตรวจสอบ/ปรับ/เปลี่ยนความคิดความเชื่อของตนเอง กิจกรรมในขั้นนี้ เป็นกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการตั้งประเด็นให้ผู้เรียนได้คิด สะท้อนความคิดหรือบอกความคิดเห็นของตน เื่อให้คนอื่นได้รับรู้ และได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกันอย่างลึกซึ้งจนเกิดความเข้าใจ ชัดเจน ได้ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ หรือเกิด/ปรับ/เปลี่ยนความคิดความเชื่อตามจุดประสงค์ ที่กำหนด

3. ขั้นนำเสนอความรู้ เป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลความรู้ แนวคิด ทฤษฎี หลักการขั้นตอน หรือข้อสรุปต่าง ๆ โดยครูเป็นผู้จัดให้ เพื่อใช้เป็นต้นทุนในการสร้างองค์ความรู้ใหม่

หรือช่วยให้การเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้อาจทำได้โดยการให้แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ข้อมูล ความรู้ ขั้นตอนทักษะ ซึ่งทำได้โดยการบรรยาย ดูวีดิทัศน์ ฟังแถบเสียง อ่านเอกสาร/ ใบความรู้/ตำรา ฯลฯ หรือการรวบรวมประสบการณ์ของผู้เรียนที่เป็นผลให้เกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระ เพิ่มขึ้น หรือการรวบรวมข้อสรุปของการสะท้อนความคิดและอภิปรายประเด็นที่มอบหมายให้

4. ชั้นประยุกต์ใช้หรือลงมือปฏิบัติเป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนได้นำความคิดรวบยอดหรือ ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นไปประยุกต์หรือทดลองใช้หรือเป็นการแสดงผลสำเร็จของการเรียนรู้ ในองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งผู้สอนใช้กิจกรรมในองค์ประกอบนี้ในการประเมินผลการเรียนรู้ได้และยังเป็น องค์ประกอบสำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักการนำไปใช้ในชีวิตจริง

จากแนวคิดข้างสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อมเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทบทวนความรู้เดิม แนะนำหัวข้อที่จะเรียน แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ นำเสนอ สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ ยกตัวอย่างสถานการณ์ให้ผู้เรียนเห็นตัวอย่าง และตั้งกติการ่วมกัน เพื่อให้ ผู้เรียนมีความพร้อม และเกิดความสนใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอสถานการณ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ปัญหาเร้าความสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนการแก้ปัญหา และร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ชักถามในสิ่งที่สงสัย

ขั้นที่ 3 ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ลงมือแก้ปัญหาตามที่ได้วางแผนไว้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม และทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยผู้สอน เป็นผู้คอยแนะนำ

ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปราย เป็นขั้นที่ผู้เรียนออกมานำเสนอแนวคิดหน้าชั้นเรียน โดยทุกกลุ่ม มีหน้าที่ตรวจสอบและมีสิทธิ์ที่จะถามผู้เรียนที่ออกไปนำเสนอแนวคิด

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันสรุปความรู้ หรือแนวคิดที่ได้ เพื่อสะท้อน ความคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ และเพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้จริง

จากการสังเคราะห์ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผู้วิจัยจึงได้ ออกแบบขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นที่สร้างความพร้อมให้กับนักเรียนในการทบทวน ความรู้เดิมแบบเชิงรุก เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเริ่มเรียนเนื้อหาและปฏิบัติกิจกรรมในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นที่มีการทำกิจกรรมในรูปแบบเชิงรุก เป็นการเน้น ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการทำงานเป็นกลุ่ม รวมไปถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปราย และสรุป เป็นการสรุปผลจากการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นที่ 2 เป็นการสรุปองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ และร่วมกันสรุปความรู้แบบเชิงรุก

ขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้ เป็นการกระตุ้นความสามารถในการคิด เพื่อนำองค์ความรู้ไปเชื่อมโยงในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนได้

2.2.6 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Shenker, Goss and Bernstein (1996, pp. 20-22, อ้างถึงใน เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์, 2562, น. 46) กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในชั้นเรียน ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการขยายทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนความสามารถของการประยุกต์เนื้อหาของผู้เรียน ดังนั้น จะต้องสื่อสารการเรียนการสอนอย่างชัดเจน

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะต้องส่งเสริมความรับผิดชอบในการค้นคว้า และส่งเสริมการเรียนรู้นอกเวลาของผู้เรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบมากขึ้นด้วยตนเอง

4. การเรียนแบบบรรยายในชั้นเรียนอาจจะครอบคลุมเนื้อหามากกว่า แต่เมื่อผู้เรียนออกจากชั้นเรียนเนื้อหาที่มากจนไม่ชัดเจนจะทำให้ผู้เรียนลืม และไม่เข้าใจได้ ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนรู้จะมีชีวิตชีวาจะใช้เวลาสอนมากกว่า และเรียนรู้มนต์ศน์ได้น้อยกว่า แต่ผู้สอนสามารถปรับแก้ได้โดยสอนมนต์ศน์ที่สำคัญ และสื่อสารอย่างชัดเจนกับผู้เรียน ว่าผู้เรียนต้องเรียนรู้บางมนต์ศน์ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนทำได้ดีเพราะผู้เรียนมีความเข้าใจในมนต์ศน์ที่ได้เรียนรู้และสามารถนำไปใช้กับการเรียนมนต์ศน์ใหม่ด้วยตนเองได้

5. วิธีการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ อาจทำให้ผู้เรียนมีมนต์ศน์ที่คลาดเคลื่อน ซึ่งเป็นผลจากการสอน ในขณะที่การจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น เกิดความสนใจสนุกสนาน และเกิดทักษะในการวิเคราะห์ สามารถถ่ายโอนความรู้ความเข้าใจที่เรียนได้

6. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิธีการหนึ่ง ๆ ไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ผู้สอนต้องเลือกกลวิธีและกิจกรรมที่เหมาะสม ศึกษาข้อมูลของผู้เรียนบางคนปฏิเสธ ได้เฉยๆ และปรับกลวิธี การสอน ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะมีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับวิธีการใช้กิจกรรมและแหล่งเรียนรู้หลากหลาย ซึ่งทำได้มากกว่าการสอนแบบบรรยาย

บุหงา วัฒนะ (2546, น. 32) กล่าวถึงบทบาทของครูในการดำเนินการที่จะทำให้เกิดบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ดังนี้

1. การเตรียมตัวให้พร้อมที่จะสอน หรือศึกษาขอบเขตและกรอบในการทำงาน
2. ศึกษาฝ่ายผู้เรียน วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง

3. จัดระบบการเรียนการสอน ซึ่งจะเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด
4. รวบรวมทรัพยากรและผลิตชิ้นเพิ่มเติม โดยเฉพาะสื่อต่าง ๆ
5. ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนางาน
6. ประเมินผล-สรุปผล และพัฒนางาน

ลาวัลย์ พลกล้า (2553, น. 3) กล่าวถึงบทบาทของครูในการประสบการณ์แบบปฏิบัติการ ดังนี้

1. ต้องให้นักเรียนเข้าถึงบทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้แบบนี้ว่าต้องทำตามข้อปฏิบัติการตอบและการสรุปต้องอาศัยการคิดอย่างมีเหตุผล
2. ต้องมีการเตรียมบทเรียนอย่างดี ให้ความหมายง่ายเหมาะกับความสามารถของนักเรียนระวางอย่าให้นักเรียนผิดหวัง ตื่นตระหนกต่อความล้มเหลวของตนเอง ครูต้องใช้เวลากับนักเรียนเพื่อปรับตัวให้คุ้นเคยกับวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าการรู้เนื้อหาหรือผลคำตอบ ซึ่งต่างกับการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่มุ่งเนื้อหาและคำตอบ ถึงแม้ว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งแต่เนื้อหาของคณิตศาสตร์ตามหลักสูตรคณิตศาสตร์ก็ยังมี ความสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง
4. การทำงานรายบุคคลและแบบกลุ่มย่อยต้องมุ่งให้นักเรียนรู้จักการระดมความคิด การหาเหตุผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจเนื้อหา

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้หลากหลาย ไร่ใจ และท้าทายความสามารถของผู้เรียน
2. จัดหาสื่อการสอนที่เป็นรูปธรรม และเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน
3. สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้น
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการค้นคว้า และระดมความคิด
6. ผู้สอนต้องมีใจกว้าง ยอมรับความสามารถของผู้เรียน
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือกัน
8. วางแผนเวลาในการจัดการเรียนรู้
9. ผู้สอนต้องสื่อสารให้ชัดเจน

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมที่เร้าหรือกระตุ้นให้ผู้เรียน มีการเคลื่อนไหวทางด้านความคิดอยู่เสมอ โดยการนำเทคนิคการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การจัดนิทรรศการในห้องเรียน เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียน

เกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต เรื่อง วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานเป็นทีมอีกด้วย อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อน และครูผู้สอนด้วย การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นที่สร้างความพร้อมให้กับนักเรียนในการทบทวนความรู้เดิมแบบเชิงรุก เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเริ่มเรียนเนื้อหาและปฏิบัติกิจกรรมในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นที่มีการทำกิจกรรมในรูปแบบเชิงรุก เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการทำงาน รวมไปถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้เรียนเกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปราย และสรุป เป็นการสรุปผลจากการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นที่ 2 เป็นการสรุปองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ และร่วมกันสรุปความรู้แบบเชิงรุก

ขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้ เป็นการกระตุ้นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำองค์ความรู้ไปเชื่อมโยงในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนได้

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

การจัดทำแผนการเรียนรู้หรือแผนการสอนเป็นภารกิจสำคัญของครูผู้สอน ทำให้ผู้สอนทราบล่วงหน้าว่าจะสอนอะไร เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด เป็นการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนสอน ทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอนสอนได้ครอบคลุมเนื้อหา และสอน อย่างมีแนวทางและมีเป้าหมาย ดังนั้นผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ลักษณะขั้นตอนการจัดทำ และหลักการวางแผนการสอนตลอดจนลักษณะของแผนการสอนที่ดี เพื่อ ส่งผลให้การเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หรือแผนการสอนไว้ ดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543, น. 1) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนว่าหมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รุจิร ภูสาระ (2545, น. 159) ให้ความหมายว่าเป็นเครื่องมือ แนวทางในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

สุวิทย์ มูลคำ (2549, น. 58) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้คือการกำหนดกิจกรรมไว้ล่วงหน้า ในการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร รวบรวมข้อมูลให้บรรลุตามความ คาดหมาย มีการกำหนดวัตถุประสงค์ด้านสติปัญญา เจตคติ ทักษะ ใช้วิธีใดในการจัดการเรียนการสอน สื่อแบบใด ใช้แหล่งเรียนรู้ใด และจะประเมินผลอย่างไร

ชวลิต ชูกำแหง (2553, น. 94) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรของครูผู้สอน ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยใช้ สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาเวลา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2555, น. 341-342) ให้ความหมายของแผนการสอน หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนเนื้อหาใดเพื่อจุดประสงค์ใดสอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดประเมินผลโดยวิธีใด

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมแนวทาง ในการจัดการเรียนการสอนล่วงหน้าของครูผู้สอน ในรูปแบบเชิงวิชาการตามจุดประสงค์ของหลักสูตร แกนกลางที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับครูผู้สอนในการนำกิจกรรมการเรียนมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.3.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

สงบ ลักษณะ (2533, น. 3-4) กล่าวถึงผลดีของการจัดทำแผนการสอนไว้ สรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนวิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการจัดทำ อย่างมีหลักการที่ถูกต้อง
2. ช่วยให้ครูมีสื่อการสอนที่ทำด้วยตนเอง ทำให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียน การสอน ทำให้สอนได้ครบถ้วนตรงตามหลักสูตร และสอนได้ทันเวลา
3. เป็นผลของวิชาการที่สามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้
4. ช่วยให้ความสะดวกแก่ครูผู้สอนแทนในกรณีที่ครูผู้สอนไม่สามารถเข้าสอนได้

สุพล วังสินธ์ (2536, น. 5-6) กล่าวไว้ว่า ฤกษ์เจตอกสำคัญของการเรียนรู้คือแผนการจัดการเรียนรู้ ที่จะทำให้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เกิดการวางแผนการเรียนที่ดี เป็นการผสมผสานกับความรู้ในจิตวิทยาการศึกษา
2. เป็นสิ่งที่ช่วยการเรียนการสอนเสมือนคู่มือจัดวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อความสมบูรณ์

ในการเรียนการสอน

3. เพิ่มความสามารถการเรียนรู้ความเข้าใจในหลักสูตรของครูผู้สอนการวัดผล ประเมินผล

4. ครูผู้สอนแทนใช้เป็นคู่มือได้

5. แสดงถึงข้อมูลที่สมบูรณ์ถูกต้อง มีประโยชน์ในวงการการศึกษา

6. ผู้ทำใช้แสดงถึงความชำนาญเป็นผลงานวิชาการของตนเอง

สุวิทย์ มูลคำ (2549, น. 58) ได้สรุปไว้ว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือแผนการสอนเปรียบได้กับพิมพ์เขียวของวิศวกร หรือสถาปนิกที่ใช้เป็นหลักในการควบคุมงานก่อสร้าง วิศวกร หรือสถาปนิกจะขาดมิได้ฉันใด ผู้เป็นครูก็ขาดแผนการสอนไม่ได้ฉันนั้น ผลดีของการทำแผนการสอนสรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง

2. ช่วยให้ครูผู้สอนมีคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ทำได้ล่วงหน้าด้วยตนเอง และทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย

3. ช่วยให้ครูผู้สอนทราบว่า การสอนของตนได้ดำเนินการไปทิศทางใด หรือทราบว่า จะสอนอะไร ด้วยวิธีใด สอนทำไม สอนอย่างไร จะใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อะไร จะวัดและประเมินผลอย่างไร

4. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใฝ่ศึกษาหาความรู้ ทั้งเรื่องหลักสูตร วิธีจัดการเรียนรู้การจัดการ และใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผล

5. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอนแทนได้

6. แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้ และพัฒนาแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อวงการการศึกษา

7. เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงถึงความชำนาญ และความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน สำหรับประกอบการประเมินเพื่อขอเลื่อนตำแหน่ง และวิทยฐานะครูผู้สอนให้สูงขึ้น และสามารถนำไปเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นคือตัวอย่าง หรือต้นแบบของการจัดการเรียนรู้ที่ดีและมีหลักการที่ถูกต้องตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้สอนสามารถกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลของผู้เรียนได้

2.3.3 ลักษณะที่ดีของแผนการจัดการเรียนรู้

สมนึก ภัททิยธนี (2546, น. 6) กล่าวถึงขั้นตอนของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี คือ

1. การเขียนเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ต้องเขียนเป็นรายคาบ ตามชั่วโมง ในตารางสอน ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับชื่อเรื่องการสอน และสาระสำคัญในเนื้อหาพอสังเขป

2. ความคิดรวบยอด สิ่งใดเป็นหัวใจสำคัญควรเขียนให้ตรงกับเนื้อหา นั้น ๆ จะทำให้ การเขียนความคิดรวบยอดมีสาระสำคัญอยู่ในนั้นซึ่งจะทำให้การเขียนนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. จุดประสงค์พฤติกรรมจะต้องสอดคล้องกับความคิดรวบยอดจะต้องเขียนให้สอดคล้องเชิงพฤติกรรมไม่ใช่สอดคล้องในเนื้อหาเท่านั้นเพราะจะได้แค่ความรู้ความจำสมองเด็กจะไม่ได้ รับการพัฒนาอย่างเท่าที่ควร

4. กิจกรรมการเรียนรู้ การใช้เทคนิคในเรื่องการสอนควรนำมาใช้จะช่วยให้นักเรียน มีการเรียนรู้ที่เหมาะสม

5. สื่อการเรียนรู้ควรมีความสอดคล้องในเนื้อหา การใช้สื่อควรใช้ให้เหมาะสม เพื่อความเข้าใจของนักเรียน

6. การวัดผล ตามเนื้อหา ความคิดรวบยอด จุดประสงค์พฤติกรรม การวัดคะแนน (ก่อนเรียน หลังเรียน ระหว่างเรียน) เพื่อวัดความบรรลุวัตถุประสงค์ของครูที่ตั้งไว้

สุวิทย์ มูลคำ (2549, น. 58-64) กล่าวว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมี ลักษณะเช่นนี้

1. มีการกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนอย่างชัดเจน (ตามเนื้อหาการสอนนั้น ๆ ให้มีคุณสมบัติด้านใดบ้าง)

2. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องกำหนดให้ชัดเจน และการเรียนรู้ต้องเป็นไปตาม จุดประสงค์นั้น (ระบุอย่างชัดเจน ครูและนักเรียนต้องทำอะไร เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์)

3. การใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ที่ถูกกำหนดไว้ และจะใช้อย่างไร

4. มีวิธีการแนวทางชัดเจนในเรื่องของการวัดผลและประเมินผล

5. สามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ หากเวลาใช้งานปฏิบัติการจริงเมื่อมีปัญหา สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม โดยไม่กระทบต่อการเรียนการสอน

6. ก้าวทันเทคโนโลยี มีความทันสมัย สามารถเข้ากับยุคสมัยปัจจุบันได้

7. แผนการจัดการเรียนรู้มีความหมายที่ตรงกัน ขั้นตอนต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์ ที่ตรงกัน เมื่อผู้สอนเข้าสอนแทนสามารถนำไปใช้ได้

8. รูปแบบของการบูรณาการเป็นการบูรณาการแบบองค์รวม ในเนื้อหาต่าง ๆ

9. การนำความรู้ไปใช้ สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวแตกประเด็นได้หลากหลาย ทั้งในประสบการณ์เดิมและความรู้ใหม่ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้จริง

สรุปได้ว่าลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี คือการที่ผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรม รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้ผู้เรียนในแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ การเรียนรู้ที่ครูผู้สอนกำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดต่าง ๆ ความรู้ ความเข้าใจ และบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.3.4 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546, น. 213-216) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้
2. สาระการเรียนรู้
3. กระบวนการในการจัดการเรียนรู้
4. การวัดผลประเมินผลในการจัดการเรียนรู้
5. แหล่งเรียนรู้
6. การบันทึกการจัดการเรียนรู้

จริณ แก้วสนธิ (2548, น. 63-77) กล่าวถึงแผนการจัดการเรียนรู่ว่าการเขียนควรมีความละเอียดต่าง ๆ ในแต่ละแผนอยู่ส่วนบนของแต่ละแผน ซึ่งมีองค์ประกอบการเขียนแผนทั่วไปดังนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. สาระการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนรู้
5. การวัดผลประเมินผล
6. บันทึกหลังการสอน

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2551, น. 63-64) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของแผนการเรียนรู้นี้ ส่วนประกอบที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ อาจอยู่ในรูปของความเรียงหรือตาราง หรือทั้งความเรียงและตารางรวมกันก็ได้ดังตัวอย่างที่กล่าวมา ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบได้ตามความเหมาะสม จะเห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ควรประกอบด้วย ส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ส่วนนำหรือหัวแผนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนประกอบที่แสดงให้เห็นภาพรวมของแผนฯ ว่าเป็นแผนฯ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด เรื่องอะไร ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมนานเท่าใด

ส่วนที่ 2 ตัวแผนการจัดการเรียนรู้ (องค์ประกอบที่สำคัญ)

1. สาระ
2. มาตรฐานการเรียนรู้
3. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
4. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
5. สาระสำคัญ
6. จุดประสงค์การเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 6.1 จุดประสงค์ปลายทาง
- 6.2 จุดประสงค์นำทาง
7. สารระการการเรียนรู้/เนื้อหา
8. กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้
9. สื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้
10. การวัดและประเมินผลประกอบด้วย
 - 10.1 วิธีการประเมิน
 - 10.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
 - 10.3 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน
11. เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้
12. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 3 ท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยบันทึกผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนที่ผู้สอนใช้บันทึกการสังเกตที่พบจากการนำแผนไปใช้ เช่น ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ชนาธิป พรกุล (2551, น. 86) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของแผนการเรียนรู้ในปัจจุบัน มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 7 ประการ ได้แก่

1. เรื่องและเวลาที่สอน
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง / จุดประสงค์การเรียนรู้
3. สารระสำคัญ
4. เนื้อหา (สาระ)
5. กิจกรรมการเรียนรู้ (กิจกรรมการเรียนการสอน)
6. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ (สื่อการเรียนการสอน)
7. การวัดผลและประเมินผลแผนการเรียนรู้ที่ดีควรมีองค์ประกอบที่สำคัญครบถ้วน

ทุกองค์ประกอบ มีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม ผู้สอนสามารถตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ส่วนประกอบที่สำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละแผนในการกำหนดกรอบของการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1. สารระสำคัญ
2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
3. จุดประสงค์การเรียนรู้

4. สารการเรียนรู้
5. ทักษะกระบวนการ
6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
7. กิจกรรมการเรียนรู้
8. นวัตกรรมการศึกษา
 - 8.1 สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้
 - 8.2 แหล่งเรียนรู้
9. การวัดและประเมินผล

2.3.5 ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง (2545, น. 53-54) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีประโยชน์ในการช่วยจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้เรียน ตามความถนัด ความรู้ความสามารถ ความต้องการของผู้เรียน และในการเตรียมวัสดุเพื่อใช้ในการสอนจริง ในที่สุดผู้สอนก็จะมีคามมั่นใจเมื่อทำการสอนจริง พร้อมทั้งหากมีเหตุจำเป็นเมื่อผู้สอนท่านอื่น ๆ เข้าสอนแทนก็จะสามารถสอนได้ตามวัตถุประสงค์ และเป็นหลักฐานในการตรวจสอบคุณภาพการสอนด้วย

พันทิพา อุทัยสุข (2552, น. 17) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. สมองความต้องการของนักเรียน ซึ่งนักเรียนแต่ละห้องมีความแตกต่างกัน ผู้สอนสามารถปรับปรุงเพื่อความเหมาะสมได้
2. เพื่อปรับกิจกรรมการเรียนการสอนเนื่องจากปัญหาจากการวิเคราะห์ข้อบกพร่อง จากที่ผ่านมาได้
3. สร้างความมั่นใจให้ผู้สอนได้ เตรียมกิจกรรมให้เหมาะสมตามเนื้อหา
4. งานในภาคเรียนต่อไปมีน้อยลง ซึ่งอาจจะปรับเปลี่ยนจากเดิมเล็กน้อย
5. มีการเตรียมห้องเรียน จัดห้องเรียน เตรียมสื่อ ให้มีบรรยากาศที่ดี และส่งเสริมการสอนให้ได้ผลยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปว่า ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้สอนได้วางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนสอน การเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องของสื่อ อุปกรณ์ กิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปได้อย่างเหมาะสม และสนองต่อความต้องการของผู้เรียนให้มีบรรยากาศที่ดี

2.3.6 การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ผลสำเร็จในการพิจารณาตามแง่ของเศรษฐศาสตร์ตามตัวบ่งชี้ คือ ความประหยัด คุ่มค่า (ต้นทุน ทรัพยากร เวลา) ความทันเวลา และมีคุณภาพ

2.3.6.1 ประสิทธิภาพ

บุญชม ศรีสะอาด (2546, น. 153-155) ได้กล่าวเกี่ยวกับการหาประสิทธิภาพ ซึ่งมีวิธีการที่สร้างขึ้น 2 วิธี

1. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพที่ใช้หลักของความรู้และเหตุผล ตัดสินคุณค่าสื่อการเรียนการสอน ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณา ตัดสินคุณค่าเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมในการนำไปใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อสรุปผลการประเมินของแต่ละท่านมาหาค่าประสิทธิภาพต่อไป

2. วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ เป็นวิธีการที่นำสื่อไปทดลองใช้กับนักเรียน การหาประสิทธิภาพของสื่อ เช่นบทเรียนโปรแกรม แบบฝึกทักษะ เอกสารประกอบ ประสิทธิภาพจะ พิจารณาจากเปอร์เซ็นต์ จากการทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบย่อย จะแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น $E_1/E_2 = 70/70$, $E_1/E_2 = 75/75$, $E_1/E_2 = 80/80$ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ซึ่งมีการให้ความหมายที่แตกต่างกัน เช่น $E_1/E_2 = 80/80$ ดังนี้

เกณฑ์ 80/80 การให้ความหมายในตัวเลข

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง จำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบฝึกหัด, แบบทดสอบย่อย ถ้าได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ให้เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ในส่วนตัวเลข

80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง จำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบตอนหลังเรียน ที่ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ซึ่งสูตรการหา E_1 และ E_2 ได้แก่

$$\text{สูตรที่ 1 } E_1 = \frac{\sum x}{N} \times 100 \text{ หรือ}$$

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

$$\text{สูตรที่ 2 } E_2 = \frac{\sum F}{N} \times 100 \text{ หรือ}$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum X$	แทน	คะแนนแบบฝึกหัด/งาน
	$\sum F$	แทน	คะแนนของผลลัพธ์
	A	แทน	คะแนนเต็มในแบบฝึกหัดทุกชิ้น
	B	แทน	คะแนนเต็มในการทดสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

ความหมายที่ 2 ในเกณฑ์ 80/80 ตัวแรก คือจำนวนนักเรียน ในการทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ได้คะแนนเฉลี่ย 80 ใน 80 ตัวหลัง คือ คะแนนเฉลี่ยจากนักเรียนที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนทุกคน ซึ่งสามารถอธิบายให้ชัดเจนได้ดังนี้ ถ้านักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 10 แสดงว่าแตกต่างจากคะแนนเต็ม 100 เท่ากับ 90 ถ้านักเรียนทำ แบบทดสอบหลังเรียน ได้คะแนนเฉลี่ย 85 ในการทดสอบ 2 ครั้ง จะได้ค่าเท่ากับ $85-10 = 75$ ดังนั้น $(75/90) \times 100 = 83.33\%$ ถือได้ว่าสูงกว่าเกณฑ์ ($E_2 = 80$)

เกณฑ์ 80/80 หมายถึง ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือจำนวนนักเรียน ร้อยละ 80 ที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน ได้คะแนนร้อยละ 80 ทั้งหมด ในตัวเลข 80 ตัวหลัง คือนักเรียนทั้งหมดที่ได้ทำแบบทดสอบในครั้งนั้น ยกตัวอย่าง มีนักเรียน 40 คน ร้อยละ 80 ของ นักเรียนทั้งหมด คือ 32 ทุกคน ได้คะแนนสอบก่อนเรียนถึง ร้อยละ 80 (E_1) ใน 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผลการทดสอบหลังเรียนทั้งหมด (40 คน) เฉลี่ยแล้วได้ ร้อยละ 80

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง วัฒนธรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม โดยประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 4 ด้าน ได้แก่ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยระบุเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่ชี้ถึงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ซึ่งนอกจากจะเป็นเรื่อง การพิจารณาความรู้ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนแล้ว ยังแสดงถึงคุณค่าของหลักสูตรการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของครูผู้สอนและผู้บริหารอีกด้วย

2.4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาหลาย ท่านได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

ทิตินา แชมมณี (2548, น. 10) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง การเข้าถึงความรู้ การพัฒนาทักษะในด้านการเรียน ซึ่งอาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้ คะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้ หรือทั้งสองอย่าง

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2548, น. 16) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลจากการเรียนรู้ ที่แต่ละคนได้ศึกษาเรียนรู้มาแล้วในอดีตหรือในปัจจุบัน โดยเป็นผลจากการประเมินความรู้ ทางด้าน

เนื้อหาวิชาการเป็นหลัก เน้นความตรงเชิงเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ การศึกษา เป็นสำคัญ

ชวาล แพร์ตกุล (2552, น. 13) ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสำเร็จ ในด้านความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของสมอง นั่นคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรจะ ประกอบด้วยสิ่งสำคัญอย่างน้อยสามสิ่งคือ ความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพด้านต่าง ๆ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พัฒนาการทางด้าน ความรู้ ทักษะความคิดของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ และสามารถวัดความรู้ ความสามารถ ของผู้เรียนได้จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.4.2 ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

สมนึก ภัททิยธนี (2556, น. 78-82) ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนว่า หมายถึง แบบทดสอบวัดสมรรถภาพทางสมองต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ ผ่านมาแล้วซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐานแต่เนื่องจาก ครูต้องทำหน้าที่วัดผลนักเรียน คือ เขียนข้อสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ที่ตนได้สอนซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรง แบบทดสอบที่ครูสร้างและมีหลายแบบแต่ที่นิยมใช้มี 6 แบบ ดังนี้

1. ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่มีเฉพาะคำถาม แล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้ และข้อคิดเห็นแต่ละคน
2. ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด ลักษณะทั่วไป ถือได้ว่าข้อสอบแบบกาถูก-ผิด คือ ข้อสอบ แบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิดใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น
3. ข้อสอบแบบเติมคำ ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือ ข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์ให้ผู้ตอบเติมคำหรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ นั้น เพื่อให้มี ใจความสมบูรณ์และถูกต้อง
4. ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ ลักษณะทั่วไป ข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ เขียนเป็นประโยคคำถามสมบูรณ์ (ข้อสอบเติมคำเป็นประโยคที่ยัง ไม่สมบูรณ์) แล้วให้ผู้ตอบเป็นคนเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง
5. ข้อสอบแบบจับคู่ ลักษณะทั่วไปเป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่งโดยมีคำหรือ ข้อความ แยกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยีน) จะคู่กับ คำหรือ ข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งตามที่ผู้ออกข้อสอบ กำหนดไว้

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ ลักษณะทั่วไป ข้อสอบแบบเลือกตอบนี้จะประกอบด้วย 2 ตอน ตอนนำหรือคำถามกับตอนเลือก ในตอนเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณาแล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุด เพียงตัวเลือกเดียวจากตัวเลือกอื่น ๆ และคำถามแบบเลือกตอบที่นิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกันดูเผิน ๆ จะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมด แต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, น. 96) กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทำนองเดียวกันว่า หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอกับให้นักเรียนปฏิบัติจริง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ความสามารถทางด้านเนื้อหา ด้านวิชาการ และความสามารถต่าง ๆ ของผู้เรียนทั้งก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ว่ามีคุณภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

2.4.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอีกส่วนหนึ่งในการวัดความรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ จากครูผู้สอน ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2545, น. 98) กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบวัดความรู้ทักษะความสามารถในทางวิชาการที่นักเรียนได้เรียนรู้มาแล้วบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ตามที่ตั้งไว้

บุญชม ศรีสะอาด (2546, น. 53) กล่าวถึงความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้ความสามารถของแต่ละบุคคลในด้านความรู้ ในด้านวิชาการที่ได้มาจากการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระ และวัตถุประสงค์ของรายวิชา โดยส่วนมากแล้วจะวัดผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา อาจจำแนกออกเป็นสองประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างตามเป้าประสงค์พฤติกรรม มีเกณฑ์คะแนนหรือจุดตัดใช้เพื่อตัดสินว่าผู้สอบหรือนักเรียนมีความรู้สูงกว่าเกณฑ์หรือไม่ ซึ่งการวัดตามจุดประสงค์เป็นหัวใจหลักของวัดในลักษณะแบบนี้

2. แบบทดสอบแบบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบแบบมุ่งสร้าง เพื่อการวัดให้คลุมหลักสูตร จึงสร้างตารางวิเคราะห์ตามหลักสูตร ความสามารถจำแนกนักเรียนตามความเก่งอ่อนได้ดี ซึ่งเป็นหัวใจในการออกข้อสอบลักษณะนี้ การรายงานผลจะอาศัยคะแนน มาตรฐาน ซึ่งสามารถแสดงถึงสถานภาพความสามารถในแต่ละบุคคลเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในกลุ่มเปรียบเทียบ

สมบัติ ท้ายเรือคำ (2551, น. 72) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบวัดระดับความสามารถของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถ และทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนไปแล้วมากน้อยเพียงใด

สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบสอบแบบอิงเกณฑ์ และแบบทดสอบแบบอิงกลุ่ม

2.4.4 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2546, น. 59-61) กล่าวถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์จุดประสงค์ การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้สิ่งใดบ้างจะต้องวิเคราะห์จากหัวข้อเนื้อหานั้น ๆ และวัดที่ละหัวข้อ ที่จะต้องการให้นักเรียนหรือผู้เรียนเกิดพฤติกรรมอะไร ต้องกำหนดออกมาชัดเจน
2. กำหนดพฤติกรรมย่อยที่จะออกข้อสอบ จากขั้นแรกให้พิจารณาต่อว่าจะจัดพฤติกรรมย่อยอะไรบ้าง ก็ข้อ พฤติกรรมย่อยนั้นคือ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เมื่อกำหนดจำนวนข้อตามต้องการแล้ว ให้พิจารณาต่อว่าจะออกข้อสอบเกินไว้กี่ข้อ หัวข้อละเท่าไร ซึ่งควรออกเกินอย่างน้อยร้อยละ 25 เมื่อนำไปทดลองใช้แล้ว ให้วิเคราะห์หาคุณภาพ ข้อสอบเป็นรายข้อ แล้วตัดข้อสอบที่ไม่เข้าเกณฑ์ออก ซึ่งข้อสอบที่เหลือต้องไม่ต่ำกว่าจำนวนที่ต้องการหรือนำไปใช้
3. กำหนดรูปแบบคำถาม และศึกษาเกี่ยวกับการเขียนข้อสอบ ซึ่งจะเหมือนกับขั้นตอนที่ 2 ของการสร้างข้อสอบอิงกลุ่มทุกประการ คือต้องตัดสินใจว่าจะใช้ข้อคำถามรูปแบบไหน และศึกษาวิธีเขียน
4. เขียนข้อสอบ ลงมือเขียนข้อสอบ ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ตามตารางที่ได้อำหนดไว้ จำนวนข้อสอบในแต่ละจุดประสงค์พฤติกรรม ให้ใช้เทคนิคการเขียนตามรูปแบบวิธีที่ 3
5. ตรวจสอบข้อสอบ เมื่อขั้นตอนที่ 4 เสร็จแล้วให้นำขั้นตอนดังกล่าวมาพิจารณา ทบทวนอีกครั้ง ซึ่งพิจารณาตามความถูกต้องในหลักวิชา ข้อวัดพฤติกรรมย่อย จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ตามต้องการหรือไม่ ตัวถูกตัวลวงเหมาะสมหรือไม่ และทำการปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
6. ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา นำจุดประสงค์พฤติกรรม และข้อสอบให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านวัดผล และด้านเนื้อหา จำนวนผู้เชี่ยวชาญไม่ต่ำกว่า 3 คน พิจารณาข้อสอบ กับจุดประสงค์เป็นไปตามที่ระบุไว้หรือไม่ ถ้าไม่เข้าเกณฑ์ ให้พิจารณาปรับปรุงเว้นแต่ไม่สามารถปรับปรุงได้
7. พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง นำข้อสอบที่ผ่านการพิจารณาแล้วในขั้นที่ 6 มาพิมพ์ มีคำชี้แจง วิธีการจัดวางอย่างเหมาะสม

8. ทดลองใช้ทำการวิเคราะห์และปรับปรุง

9. นำข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกที่เข้าเกณฑ์มาจัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบจริง โดยมีความถูกต้อง มีชี้แจงอย่างละเอียด

2.4.5 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่

2.4.4.1 ด้านคุณลักษณะการจัดระบบในโรงเรียนประกอบด้วยขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนของนักเรียนต่อครูอัตราส่วนของนักเรียนต่อห้องเรียน

2.4.4.2 คุณลักษณะของผู้สอนได้แก่สติปัญญาประสบการณ์อายุความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ทักษะทางร่างกายคุณลักษณะจิตใจสุขภาพความเข้าใจในสถานการณ์ความเอาใจใส่ในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบเกี่ยวกับนักเรียน

2.4.4.3 ด้านคุณลักษณะของนักเรียนได้แก่ความพร้อมทางสมองสติปัญญาร่างกายและทางจิตใจซึ่งได้แก่ความสนใจแรงจูงใจเจตคติและค่านิยม

2.4.4.4 ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมของนักเรียนการได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนสมาชิกในครอบครัวระยะทางโรงเรียนการมีอาหารกลางวันรับประทานความเอาใจใส่ต่อการเรียน ทัศนคติต่อการเรียนการสอน ฐานะทางครอบครัว การขาดเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

2.4.6 รูปแบบของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมนีก ภัททิยธนี (2546, น. 73-82) ได้กล่าวถึง รูปแบบในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือแบบทดสอบที่ผู้สอนสร้างและแบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งรูปแบบที่นิยมใช้มี 6 แบบ ดังนี้

1. ข้อสอบแบบอัตนัย (Subjective or Essay Test) เป็นลักษณะข้อสอบที่มีเฉพาะคำถาม นักเรียนสามารถเขียนคำตอบได้อย่างเสรี เขียนบรรยายความรู้ ข้อคิดเห็นได้
2. ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด (True-false Test) เป็นข้อสอบแบบถูก-ผิด มีให้เลือก 2 ตัวเลือก ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น เหมือน-ไม่เหมือน จริง-ไม่จริง เป็นต้น
3. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion Test) ลักษณะเป็นข้อความประโยคที่ไม่สมบูรณ์ เพื่อให้ผู้ตอบเติมคำประโยคลงในช่องว่างที่เว้นไว้ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้องที่สุด
4. ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ (Short Answer Test) ข้อสอบลักษณะนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำแต่ข้อสอบแบบตอบสั้น ๆ จะเป็นข้อคำถามที่สมบูรณ์ แล้วให้ผู้ตอบเขียนตอบคำตอบ จะสั้นไม่ใช่การบรรยาย

5. ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบชนิดหนึ่งที่มีคำข้อความแยกออกเป็นสองชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ที่มีความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ข้อสอบลักษณะนี้จะแยกออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนนำ และตอนเลือก ในตัวเลือกคำตอบจะมีทั้งตัวเลือกลวง และตัวเลือกจริงจะมีคำถามให้ผู้สอบพิจารณา แล้วเลือกตัวเลือกที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

อพันธ์ พูลพุทธา (2558, น. 67-90) ได้กล่าวว่าแบบทดสอบที่แพร่หลายในวงการศึกษาศาสนานำไปใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในชั้นเรียนได้ ซึ่งรูปแบบของแบบทดสอบมีอยู่ 5 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบทดสอบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอบเขียนเอง แสดงความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ เรื่องราว ลักษณะคำถามจะเป็นโจทย์ที่กำหนดเป็นสถานการณ์หรือปัญหาอย่างกว้าง ๆ

2. แบบทดสอบถูก-ผิด เป็นแบบทดสอบที่จำกัดการตอบของผู้สอบเพื่อการตัดสินใจ เลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่งใน 2 ตัวเลือกนี้ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของ ถูก-ผิด, ใช่-ไม่ใช่, จริง-เท็จ คำถามอาจอยู่ในรูปประโยคบอกเล่าหรือปฏิเสธ

3. แบบทดสอบเติมคำ เป็นแบบทดสอบประเภทตอบสั้น ๆ มีขอบเขตให้หาคำตอบเองแล้วเติมคำในช่องที่กำหนดไว้ให้เกิดความสมบูรณ์

4. แบบทดสอบแบบจำคู่ เป็นแบบเลือกตอบชนิดพิเศษ จะมีชุดคำถามที่มีตัวเลือกหนึ่งร่วมกันแล้วให้ผู้สอบจับคู่ ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใดอย่างหนึ่ง

5. แบบทดสอบแบบเลือกตอบ เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอบเลือกคำตอบที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุด ถูกที่สุด

2.4.7 ลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดี

ไพศาล วรคำ (2562, น. 238-239) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ดี ดังนี้

1. มีความเที่ยงตรง (Validity) เครื่องมือที่ดีจะต้องสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการจะวัดดังนั้นความเที่ยงตรง จึงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญเป็นอันดับที่เครื่องมือวัดจำเป็นต้องมี เพราะถ้าเครื่องมือไม่มีความเที่ยงตรงแล้วผลที่ได้จากการวัดย่อมต้องการ การพิจารณาความเที่ยงตรงของเครื่องมือนั้นมีอยู่ 3 ชนิดด้วยกันคือ 1) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 2) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและ 3) ความเที่ยงตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ซึ่งสามารถแยกย่อยออกเป็นความเที่ยงตรงเชิงสภาพและความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ได้อีก

2. มีความเชื่อมั่น (Reliability) เครื่องมือที่ดีจะต้องให้ผลการวัดที่มีความเชื่อมั่นสูงหรือมีความแน่นอนคงเส้นคงวา นั่นคือหากคุณลักษณะที่ต้องการวัดนั้นไม่ได้มีปริมาณเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเมื่อใช้เครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นวัดก็จะได้ค่าของคุณลักษณะนั้นเท่าเดิม การใช้เครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นสูงในการเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลที่ได้ก็จะมีมีความเชื่อถือได้

3. ความเป็นปรนัย (Objectivity) เครื่องมือที่ดีควรมีความเป็นปรนัยสูง คือมีความชัดเจนทั้งในข้อคำถามคำตอบ และการให้คะแนนที่ทำให้ทุก ๆ คนสามารถเข้าใจหรือตีความได้เหมือน ๆ กันทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็ใครทำทำเวลาใดจะต้องเข้าใจตรงกันว่าถามอะไร คำตอบที่ถูกต้องต้องเป็นอย่างไร เมื่อตอบเช่นนั้นแล้วจะได้คะแนนเท่าใด ซึ่งจะให้ใครเป็นผู้ตรวจก็จะได้คะแนนเท่ากัน และสามารถแปลผลของคะแนนที่ได้ตรงกัน

4. มีความเฉพาะเจาะจง (Definite) เครื่องมือที่ดีควรมีความเฉพาะเจาะจง กล่าวคือในหนึ่งข้อคำถามหรือรายการคำถามใด ๆ ควรถามเพียงประเด็นเดียวเป็นการเฉพาะ ไม่ควรมีประเด็นอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ถ้าถามว่าครูผู้สอนมีความรับผิดชอบ และยุติธรรมเพียงใดถ้าผู้ตอบตอบว่า “มาก” การตีความคำตอบที่ได้สามารถเป็นไปได้ถึง 3 กรณีคือ 1) ครูมีความรับผิดชอบมาก แต่ไม่ยุติธรรม 2) ครูไม่มีความรับผิดชอบแต่มีความยุติธรรมมาก และ 3) ครูมีความรับผิดชอบมาก และมีความยุติธรรมมากซึ่งทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวัด

5. มีประสิทธิภาพ (Efficiency) เครื่องมือที่ดีควรเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ สามารถสะดวกประหยัด และคุ้มค่า เช่น มีคำชี้แจงที่เข้าใจง่ายสะดวกในการตอบ และจัดเก็บข้อมูลรายการคำถามไม่ยาวเกินไปเวลาที่กำหนดเหมาะสมกับจำนวนข้อคำถามเป็น

6. มีอำนาจจำแนก (Discrimination) เครื่องมือที่ดีควรจะสามารถแยกแยะบุคคลออกกลุ่ม ๆ ตามปริมาณของคุณลักษณะที่ต้องการวัดได้ เช่น แยกคนที่มีความสามารถสูงกับคนที่มีความสามารถต่ำออกจากกันได้ หรือแยกคนที่มีความพึงพอใจกับคนที่ไม่พึงพอใจออกจากกันได้ เป็นต้น

7. มีความยากเหมาะสม (Difficulty) เครื่องมือที่ดีควรมีระดับความยากที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งคำชี้แจงในการตอบ และเนื้อหาสาระที่ถาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบความยากถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งเครื่องมือที่มีความยาก ไม่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในผลของการวัด เช่น ข้อสอบที่ยากเกินไปจะทำให้ผู้ตอบเกิดการเดา ถ้าง่ายเกินไปก็จะทำให้ทุกคนตอบถูกต้องทั้งหมดจึงไม่สามารถวัดความสามารถที่แท้จริงของกลุ่มตัวอย่างได้

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์

2.5.1 ความหมายของการคิดวิเคราะห์

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, น. 48) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าหมายถึงความสามารถในการสืบค้นข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง โดยการตีความการจำแนกแยกแยะ และการทำความเข้าใจกับองค์ประกอบของสิ่งนั้น และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กันรวมทั้งเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่ไม่ขัดแย้งกันระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เหตุผลที่หนักแน่นน่าเชื่อถือ ทำให้เราได้ข้อเท็จจริงที่เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจแก้ปัญหา ประเมิน และตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2549, น. 69) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า หมายถึงความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อย ๆ ของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อเรื่องต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีจุดมุ่งหมายหรือความประสงค์สิ่งใด และส่วนย่อย ๆ ที่สำคัญนั้นแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพันกันอย่างไรบ้าง และเกี่ยวพันกันโดยอาศัยหลักการใด เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเข้าใจ จนสามารถนำไปสู่การตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

สุวิทย์ มูลคำ (2550, น. 127) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าหมายถึงความสามารถในการจำแนก แยกแยะ องค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นเพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

ประพันธ์ศิริ สุเลารัจ (2556, น. 53-54) สรุปความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าหมายถึง ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียด การจำแนกแยกแยะข้อมูลองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ เรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ และจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อค้นหาความจริงความสำคัญขององค์ประกอบนั้น ๆ รวมทั้งหาความสัมพันธ์และเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ จนได้ความคิดนำไปสู่การสรุป การประยุกต์ใช้ ทำนายคาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

สรุปได้ว่าการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การเชื่อมโยงความรู้ในเรื่องต่าง ๆ จากความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับโดยการ จำแนก แยกแยะ ประเมิน และสรุปได้อย่างถูกต้องและสัมพันธ์กับเรื่องนั้น ๆ โดยมีข้อมูลเชิงเหตุผลที่น่าเชื่อถือด้วย

2.5.2 ความหมายของความสามารถในการคิดวิเคราะห์

มีหน่วยงาน นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความหมายไว้ ดังนี้

สุวิทย์ มูลคำ (2547, น. 9) ได้ให้ความหมายความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนกการแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นวัตถุสิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

วีชรา เล่าเรียนดี (2547, น. 57) กล่าวว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หมายถึง พฤติกรรม การปฏิบัติ ที่บ่งบอกถึงความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างละเอียดทุกแง่มุม โดย บอกริบาย เหตุผลประกอบเรื่องที่รู้ระบุนิยามความคิดรวบยอด ระบุนิยามหรือความเชื่อมโยงของความคิดรวบยอดต่าง ๆ และรายละเอียดของเรื่องที่สามารถที่จะแจ่มแจ้ง จำแนกแยกแยะองค์ประกอบ ส่วนประกอบต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลที่เป็นหลักฐานสำคัญเพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ และประเมินผลเพื่อสรุปอย่างเหมาะสม

วนิช สุธารัตน์ (2547, น. 123-124) กล่าวถึงความสำคัญและคุณค่าของการคิดวิเคราะห์ว่า การคิดวิเคราะห์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันการคิดวิเคราะห์ เป็นวิธีการของนักปราชญ์ การคิดวิเคราะห์ เป็นวิธีคิดที่ทำให้ผู้คิดมีความชำนาญในการคิด สามารถก่อให้เกิดผลผลิต ทางปัญญาที่ดีกว่า และสามารถประเมินผลงานทางด้านสติปัญญาได้ดี ส่งผลให้การกระทำด้านต่าง ๆ มีเหตุผลดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งทางด้าน การดำเนินชีวิต และการทำกิจการงานทั้งหลาย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549, น. 5) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่าเป็นการระบุนิยามที่เป็นปัญหา จำแนกแยกแยะเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบ ระบุนิยามหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล และตรวจสอบข้อมูล หรือหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เพียงพอ การตัดสินใจ/แก้ปัญหา/คิดสร้างสรรค์ จากความหมายสามารถแยกเป็นประเด็นสำคัญของการคิดวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ/แก้ปัญหา/คิดสร้างสรรค์ดังนี้

1. ระบุนิยาม / ปัญหา
2. จำแนกแยกแยะข้อมูล
3. เปรียบเทียบเพื่อจัดระบบข้อมูล
4. ความสัมพันธ์ข้อมูล ให้เหตุผลและตรวจสอบข้อมูล
5. ตัดสินใจ / แก้ปัญหา / คิดสร้างสรรค์

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการใช้ความรู้ที่ได้รับมาเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลจาก เรื่องราวต่าง ๆ ว่าสำคัญอย่างไรบ้าง โดยอาศัยความรู้ และข้อเท็จจริงจากทฤษฎีในการหาเหตุหรือผลของความแตกต่างของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นได้

2.5.3 การวัดและประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2539, น. 149-154) กล่าวว่า การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คือ การวัดความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหาต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีจุดมุ่งหมายหรือประสงค์สิ่งใด นอกจากนั้นยังมีส่วนย่อย ๆ ที่สำคัญในแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพันกันอย่างไรบ้าง และเกี่ยวพันกันโดยอาศัยหลักการใดจะเห็นว่ามีสมรรถภาพด้านการคิดวิเคราะห์จะเต็มไปด้วยการหาเหตุผลเกี่ยวข้องกันเสมอ การคิดวิเคราะห์จึงต้องอาศัยพฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ และด้านการนำไปใช้ มาประกอบการพิจารณา การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์จึงเป็นการวัดความสามารถแยกแยะแจกแจงรายละเอียดเรื่องราวความคิด การปฏิบัติ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอาศัยหลักการหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง แบ่งย่อยตามประเภทของเนื้อหาที่วัด แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ เป็นการถามให้หาเหตุผลคุณลักษณะเด่นของเรื่องราวในแง่มุมต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้ เป็นการวิเคราะห์ว่าสิ่งที่มีอยู่นั้นอะไรสำคัญ หรือจำเป็นหรือมีบทบาทที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุ ตัวไหนเป็นผล เหตุผลใดถูกต้องและเหมาะสมที่สุด ตัวอย่างคำถาม เช่น ศิลปินชื่อดังที่สำคัญที่สุด คำตอบคือ ข้อ 5 หรือสิ่งใดสำคัญที่สุดที่ทำให้บ้านมีความมั่นคงไม่พังง่าย คำตอบคือ เสาคือ เป็นต้น

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการหาความสัมพันธ์ หรือความเกี่ยวข้องส่วนย่อยในปรากฏการณ์หรือเนื้อหานั้น เพื่อนามาอุปมาอุปไมย หรือค้นหาวาดแต่ละเหตุการณ์นั้นมีความสำคัญอะไรที่ไปเกี่ยวพันกัน ตัวอย่างคำถาม เช่น การตีมนมทำให้ร่างกายสูงเพิ่มขึ้นหรือไม่ คำตอบคือการตีมนมมีผลทำให้ร่างกายสูงเพิ่มขึ้น มีการศึกษาผลการวิจัยพบว่า ถ้าตีมนมมาก พัฒนาการด้านส่วนสูงของร่างกายก็เพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. วิเคราะห์หลักการเป็นความสามารถที่จะจับเค้าเงื่อนของเรื่องราวนั้นว่ายึดหลักการใด มีเทคนิค หรือยึดหลักปรัชญาใด อาศัยหลักการใดเป็นสื่อสารสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ตัวอย่างคำถาม เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน มีหลักการใดที่ร่วมกัน คำตอบ คือ สัมผัสนอก

สมนึก ภัททิยธนี (2546, น. 232-234) ได้กล่าวถึง การวัดผลการเรียนการสอนด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ซึ่งจำแนกโดย บลูม และคณะ เพื่อวัดการคิดวิเคราะห์รายละเอียดของพฤติกรรมด้านการคิดวิเคราะห์ แยกเป็น การวิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การพิจารณาส่วนที่เป็นหัวใจหรือข้อความที่สำคัญที่สุดของโจทย์ที่ซับซ้อน ไม่ได้อยู่ในแบบฝึกหัดเพื่อจะเป็นแนวทางในการหาคำตอบ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการโยงส่วนต่าง ๆ ของโจทย์ที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมเหตุสมผล เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา หรือหาคำตอบ การวิเคราะห์หลักการ หมายถึง การพิจารณาส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญของโจทย์ว่าควรอาศัยกฎ ทฤษฎีใดเป็นหลักการในการหาคำตอบ

สุวิทย์ มูลคำ (2547, น. 157) ให้แนวทางการประเมินผลกระบวนการคิดจำแนกได้เป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1. การประเมินผลด้วยการใช้แบบสอบถาม ได้แก่ การใช้แบบสอบถามมาตรฐานที่เป็นลักษณะแบบสอบถามมาตรฐานที่มีผู้สร้างไว้แล้วสำหรับใช้วัดความสามารถในการคิดสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบทดสอบการคิดทั่วไป และแบบทดสอบการคิดเฉพาะด้าน การสร้างแบบวัดการคิดขึ้นใช้เอง เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการในการวัด

2. การประเมินผลตามสภาพจริง คือ การประเมินผลและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างแยกไม่ได้ เพราะครูผู้สอนจะต้องทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลควบคู่กันไปด้วย

Bloom (อ้างถึงใน ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551, น. 60) การประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ต้องประกอบด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับทักษะการคิดวิเคราะห์ทั้ง 5 ทักษะ ดังนี้

ทักษะที่ 1 ทักษะการจำแนก เป็นความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อย ๆ ทั้งที่เป็นเหตุการณ์ เรื่องราวสิ่งของออกเป็นส่วนย่อย ๆ ให้เข้าใจง่ายอย่างมีหลักเกณฑ์

ทักษะที่ 2 ทักษะการจัดหมวดหมู่ เป็นความสามารถในการจัดประเภทจัดลำดับจัดกลุ่มของที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกันโดยยึดโครงสร้าง

ทักษะที่ 3 ทักษะการเชื่อมโยง เป็นความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

ทักษะที่ 4 ทักษะการสรุปความ เป็นความสามารถในการจับประเด็น และสรุปผลจากสิ่งที่กำหนดให้ได้

ทักษะที่ 5 ทักษะการประยุกต์ ความสามารถในการนำความรู้หลักการและทฤษฎีมาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถคาดการณ์ กะประมาณ พยากรณ์ ขยายความ คาดเดา สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จากการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นการวัดความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อย ๆ ของเหตุการณ์ เรื่องราวหรือเนื้อหาต่าง ๆ ว่ามีจุดมุ่งหมายอะไรแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวข้องกันอย่างไร

2.5.4 พฤติกรรมที่บ่งบอกความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นการคิดในระดับพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, น. 26-30) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. มีความสามารถในการตีความ
2. มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์
3. เป็นคนมีความช่างสังเกต
4. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

วัชรา เล่าเรียนดี (2547, น. 58) กล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. มีความรอบคอบและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
2. ความสามารถในการอ่านและเลือกให้เหตุผลได้ทันทั่วทั้งที่
3. ยึดเป้าหมายเป็นหลักในการคิดแก้ปัญหา
4. ใช้คำง่าย ๆ ในการอธิบายสาระความรู้ที่ยากให้เข้าใจง่าย
5. สามารถแยกองค์ประเด็นย่อยจากปัญหาใหม่
6. กระตือรือร้นที่จะแสวงหาคำตอบและความหมายของสิ่งต่าง ๆ
7. สามารถนำความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องมาใช้แก้ปัญหาได้
8. มีความอดทนและแสวงหาวิธีแก้ปัญหาอย่างระมัดระวังและเป็นระบบ

จากพฤติกรรมที่บ่งบอกความสามารถในการคิดวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความรอบคอบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่กำลังวิเคราะห์

2.5.5 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

นักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

เสงี่ยม โตรัตน์ (2546, น. 28-29) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ ไว้ว่า โดยทั่วไปการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบคือ ทักษะในการจัดระบบข้อมูล ความเชื่อถือได้ของข้อมูล และการใช้ทักษะเหล่านั้นอย่างมีปัญญาเพื่อการชี้นำพฤติกรรม ดังนั้นการคิดวิเคราะห์จึงมีลักษณะ ดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์จะเป็นการแสวงหาข้อมูลและนำข้อมูลไปใช้
2. การคิดวิเคราะห์จะต้องเกี่ยวกับการใช้ทักษะอย่างต่อเนื่อง
3. การคิดวิเคราะห์จะต้องมีทักษะที่จะต้องคำนึงถึงผลที่ยอมรับได้

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประกอบเป็นการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันไปตามทฤษฎี การเรียนรู้ โดยทั่วไปสามารถแยกแยะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. การสังเกต จากการสังเกตข้อมูลมาก ๆ สามารถสร้างเป็นข้อเท็จจริงได้
2. ข้อเท็จจริง จากการรวบรวมข้อเท็จจริงมากมายและการเชื่อมโยงข้อเท็จจริง

บางอย่าง ที่ขาดหายไป สามารถทำให้มีการตีความ

3. การตีความเป็นการทดสอบความเที่ยงตรงของการอ้างอิงจึงทำให้เกิดการตั้งข้อตกลงเบื้องต้น

4. การตั้งข้อตกลงเบื้องต้น จากข้อตกลงเบื้องต้นนี้ทำให้สามารถมีความคิดเห็น

5. ความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นจะต้องมีหลักและเหตุผลเพื่อพัฒนาข้อวิเคราะห์

6. การวิเคราะห์ การวิเคราะห์จะต้องอาศัยองค์ประกอบเบื้องต้นทุกอย่างร่วมกัน

โดยทั่วไปผู้เรียน จะไม่เห็นความแตกต่างระหว่างการสังเกต และข้อเท็จจริง หรือการตีความว่าแตกต่างไปจากการ แสดงความคิดเห็น หากผู้เรียนเข้าใจถึงความแตกต่างก็จะทำให้ผู้เรียนเริ่มพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้

วนิช สุธารัตน์ (2547, น. 125-130) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นกระบวนการที่ใช้ปัญญาหรือใช้ความคิดนำพฤติกรรม ผู้ที่คิดวิเคราะห์เป็นจึงสามารถใช้ปัญญานำชีวิตได้ในทุก ๆ สถานการณ์การคิดวิเคราะห์จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญสองเรื่อง คือเรื่องความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้อง กับเทคนิคในการตั้งคำถามเพื่อใช้ในการคิดวิเคราะห์ความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้อง ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการให้เหตุผล ซึ่งต้องมีความชัดเจน เหตุผลต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์นอกจากนี้เป้าหมายจะต้องมีความสำคัญและมองเห็นว่าสามารถจะทำให้สำเร็จได้จริง ๆ

2. ความคิดเห็นหรือกรอบความจริงที่นำมาอ้างอิงเมื่อมีการให้เหตุผลต้องมีความคิดเห็นหรือกรอบของความจริงที่นำมาสนับสนุน ถ้าสิ่งทีนำมาอ้างอิงมีข้อบกพร่องความคิดเห็นที่แคบเฉพาะตัว ทำให้การให้เหตุผลทำได้ในขอบเขตอันจำกัดและมักไม่ถูกต้อง

3. ความถูกต้องของสิ่งที่อ้างอิงการอ้างอิงข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ มีหลักการอยู่ว่า สิ่งทีนำมาอ้างอิงจะต้องมีความชัดเจน มีความสอดคล้อง และมีความถูกต้อง แน่นนอน ถ้าข้อมูลข่าวสารไม่มีความถูกต้อง มีการบิดเบือนหรือนำเสนอเพียงบางส่วนจะก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบหรือสร้างความเสียหายต่อบุคคลองค์การหรือสังคมได้

4. การสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอด ลักษณะของความคิดรวบยอดที่ดีจะต้องมีความกระชับ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์มีความลึกซึ้ง และมีความเป็นกลางไม่โน้มเอียง ไปทางใดทางหนึ่ง

5. ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลกับสมมติฐาน ความบกพร่องในการให้เหตุผลสามารถ เกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลไปยึดติดในสมมติฐานที่ตั้งขึ้น ดังนั้นสมมติฐานที่ดีจะต้องมี ความชัดเจน สามารถตัดสินใจได้และมีเสถียรภาพ

6. การลงความเห็น จะทำได้เมื่อมีหลักฐานบ่งบอกอย่างชัดเจนจะต้องตรวจสอบความเห็นที่เกิดขึ้นจากข้อมูลอื่น ๆ หรือบุคคลอื่น ๆ และจะต้องมีความชัดเจนว่า การลงความเห็นนั้น สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อไหน และมีอะไรเป็นตัวชี้ นำอยู่บ้าง ซึ่งอาจทำให้การลงความเห็นผิดพลาด

7. การนำไปใช้เมื่อมีข้อสรุปแล้วจะต้องมีการนำไปใช้หรือมีผลสืบเนื่อง จะต้องมีความคิดเห็นประกอบว่าข้อสรุปที่เกิดขึ้นนั้น สามารถนำไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด ควรจะนำไปใช้ลักษณะใด จึงจะถูกต้อง

เทคนิคการตั้งคำถามเพื่อการคิดวิเคราะห์ลักษณะของคำถามต้องมีคุณสมบัติ 8 ประการ ดังนี้

1. ความชัดเจน (Clarity) ความชัดเจนของปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการคิด
2. ความเที่ยงตรง (Accuracy) เป็นคำถามที่บอกว่าทุกคนสามารถตรวจสอบได้ ถูกต้อง ตรงกันหรือไม่
3. ความกระชับ ความพอดี (Precision) เป็นความกะทัดรัด ความเหมาะสม ความสมบูรณ์ของข้อมูล
4. ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง (Relevance) เป็นการตั้งคำถามเพื่อคิดเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์
5. ความลึก (Depth) หมายถึงความหมายในระดับที่ลึก ความคิดลึกซึ้งการตั้งคำถามที่ สามารถเชื่อมโยงไปยังการคิดหาคำตอบที่ลึกซึ้งถือว่าคำถามนั้นมีคุณค่ายิ่ง
6. ความกว้างของการมอง (Breadth) เป็นการทดลองเปลี่ยนมุมมองโดยให้ผู้อื่นช่วย
7. หลักตรรกวิทยา (Logic) มองในด้านของความคิดเห็นและการใช้เหตุผล
8. ความสำคัญ (Significance) ซึ่งหมายถึงการตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบว่าสิ่งเหล่านั้นมี ความสำคัญอย่างแท้จริงหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากในบางครั้งพบว่าความสำคัญเป็นสิ่งที่เรา ต้องการจะ ให้เป็นมากกว่าเป็นความสำคัญจริง ๆ

2.5.6 ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

สุวิทย์ มูลคำ (2547, น. 19) ได้กล่าวถึงกระบวนการคิดวิเคราะห์ว่าประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ เช่น พืช สัตว์หิน ดิน รูปภาพ บทความ เรื่องราวเหตุการณ์ หรือสถานการณ์จากข่าวของจริง หรือสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น
2. กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นข้อสงสัยจากปัญหา ของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริง สาเหตุ หรือความสำคัญ เช่น ภาพนี้บทความนี้ต้องการสื่อหรือบอกอะไรที่สำคัญที่สุด
3. กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ เป็นการกำหนดข้อกำหนดสำหรับใช้แยก ส่วนประกอบ ของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งของที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกัน หลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผลอาจเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกัน หรือขัดแย้งกัน

4. พิจารณาแยกแยะเป็นการพินิจวิเคราะห์ทำการแยกแยะ กระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5 W ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร)

5. สรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือตอบ ปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

Bloom (1956, pp. 201-207) ได้กล่าวถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยทักษะสำคัญ ๆ 3 ด้าน ดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่าง ๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่าสิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด ประกอบด้วย

1.1 วิเคราะห์ชนิด เป็นการให้นักเรียนวินิจฉัยว่าสิ่งนั้นเหตุการณ์นั้น ๆ เป็นชนิดใด ลักษณะใด เพราะเหตุใด

1.2 วิเคราะห์สิ่งสำคัญ เป็นการวินิจฉัยว่าสิ่งใดสำคัญ สิ่งใดไม่สำคัญ เป็นการค้นหาสาระสำคัญ ข้อความหลัก ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อยของสิ่งต่าง ๆ

1.3 วิเคราะห์เสถียร เป็นการมุ่งค้นหาสิ่งที่แอบแฝงซ่อนเร้น หรือเบื้องหลังจากสิ่งที่เห็น ซึ่งมีได้บ่งบอกตรง ๆ แต่มีความจริงซ่อนเร้นอยู่

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ว่ามีอะไรสัมพันธ์ สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร สัมพันธ์มากน้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน

2.1 วิเคราะห์ชนิดของความสัมพันธ์ มุ่งให้คิดเป็นความสัมพันธ์แบบใดมีสิ่งใด สอดคล้องกัน หรือไม่สอดคล้องกัน ข้อความใดมีสิ่งใดสมเหตุสมผลเพราะอะไร คำกล่าวใด สรุปผลการตัดสินใจอย่างไร หรือการกระทำใดที่ไม่ถูกต้อง

2.2 วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์ มุ่งคิดสิ่งใดเกี่ยวข้องมากที่สุด สิ่งใดเกี่ยวข้องน้อยที่สุด สิ่งใดสัมพันธ์กับสถานการณ์หรือเรื่องราวมากที่สุด การเรียงลำดับมากน้อยของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 วิเคราะห์ขั้น ตอนความสัมพันธ์ วิเคราะห์ว่าเมื่อเกิดสิ่งนี้แล้วเกิดผลลัพธ์อะไรตามมาบ้างตามลำดับการเรียงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์

2.4 วิเคราะห์จุดประสงค์และวิธีการ วิเคราะห์ว่าการกระทำแบบนี้เพื่ออะไร เมื่อทำอย่างนี้แล้วจะเกิดผลสัมฤทธิ์ผลอย่างไร ทำอย่างนี้เป้าหมายอะไร มีจุดมุ่งหมายอะไร

2.5 วิเคราะห์สาเหตุและผล วิเคราะห์ว่าสิ่งใดเป็นสาเหตุของเรื่องนี้ หากไม่ทำอย่างนี้จะเป็นอย่างไร หากทำอย่างนี้จะเป็นอย่างไร ข้อความใดเป็นเหตุผลแก่กัน หรือขัดแย้งกัน

2.6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในรูปอุปมาอุปไมย

3. การวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) หมายถึง การค้นหาหลักการ เรื่องราว สิ่งของและการทำงานต่าง ๆ ว่า สิ่งเหล่านี้ดำรงอยู่ได้ในสภาพเช่นนั้น เนื่องจากอะไร มีอะไรเป็นแกนหลัก มีหลักการอย่างไร มีเทคนิคอะไรหรือยึดถือคติใด มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง การคิดวิเคราะห์หลักการเป็นการวิเคราะห์ที่ถือว่ามีความสำคัญที่สุด การที่จะวิเคราะห์ เชิงหลักการได้ดี จะต้องมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ได้ดีเสียก่อน เพราะผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะ ทำให้สามารถสรุปหลักการได้ ประกอบด้วย

3.1 วิเคราะห์โครงสร้าง เป็นการค้นหาโครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ เช่น การทำวิจัย มีกระบวนการทำงานอย่างไร สิ่งนี้บ่งบอกความคิดหรือเจตนาอะไร เป็นต้น

3.2 วิเคราะห์หลักการ เป็นการแยกแยะเพื่อค้นหาความจริงของสิ่งต่าง ๆ แล้วสรุปเป็นคำตอบหลักได้

Marzano (2001, อ้างถึงใน ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553, น. 59-60) ได้กล่าวว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย

1. ทักษะการจำแนก เป็นความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อยต่าง ๆ ทั้งเหตุการณ์ เรื่องราวสิ่งของออกเป็นส่วนย่อย ๆ ให้เข้าใจง่ายอย่างมีหลักเกณฑ์สามารถบอกรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ได้

2. ทักษะการจัดหมวดหมู่ เป็นความสามารถในการจัดประเภท จัดลำดับจัดกลุ่มของสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน โดยยึดโครงสร้างลักษณะหรือคุณสมบัติที่เป็นประเภทเดียว

3. ทักษะการเชื่อมโยง เป็นความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ ว่าสัมพันธ์กันอย่างไร

4. ทักษะการสรุปความ หมายถึง ความสามารถในการจับประเด็น และสรุปผลจากสิ่งที่ กำหนดให้ได้

5. การประยุกต์ เป็นความสามารถในการนำความรู้ หลักการและทฤษฎีมาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถคาดการณ์กะประมาณ พยากรณ์ขยายความคาดเดา สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้จากการประมวลแนวคิดของ บลูม และมาซาร์โน (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553, น. 56-60) จะเห็นได้ว่า ทั้งสองแนวคิดมีความคล้ายคลึงกัน ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 การเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของบลูม และมาซารโน

แนวคิดของบลูม	แนวคิดของมาซารโน
1. การวิเคราะห์ความสำคัญหรือวิเคราะห์เนื้อหา	1. การจำแนก
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์	2. การจัดหมวดหมู่
3. การวิเคราะห์หลักการ	3. การเชื่อมโยง
	4. การสรุปความ
	5. การประยุกต์

2.5.7 ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการทางปัญญาที่มีคุณค่าของมนุษย์ เป็นความคิดที่เต็มไปด้วยสาระ มีคุณภาพ โดยแสดงออกในลักษณะของการให้เหตุผล และการตัดสินสิ่งต่าง ๆ ด้วยความสมบูรณ์

สุวิทย์ มูลคำ (2550, น. 28) กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุ สิ่งของ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์
2. กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นหรือข้อสงสัยจากปัญหาของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริง สาเหตุหรือความสำคัญ
3. กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ เป็นการกำหนดข้อกำหนดเพื่อแยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้
4. พิจารณาแยกแยะการพินิจ พิจารณาทำการแยกแยะ กระจายสิ่งที่กำหนดให้ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5W1H ประกอบด้วย what (อะไร) where (ที่ไหน) when (เมื่อไหร่) why (ทำไม) who (ใคร) how (อย่างไร)
5. สรุปผล เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุป

2.5.8 แนวทางการจัดการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์

การจัดการเรียนการสอนตามแนวการคิดวิเคราะห์มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

เส็งยม โตรรัตน์ (2546, น. 28-29) ได้สรุปว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ไว้ว่าการฝึกการคิดวิเคราะห์จะยากกว่าสอนให้ผู้เรียนจดจำข้อเท็จจริงและยากกว่าการวัดผล โดยแบบทดสอบเลือกตอบจุดประสงค์ของรายวิชาจะต้องมุ่งการวิเคราะห์ การเรียบเรียง ความคิด การตัดสินคุณค่า และการนำไปใช้การเรียนจะควบคู่ไปกับการเรียนรู้ทั้งสาระ และกระบวนการเรียนรู้ผู้สอนจะต้องจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยทั่วไปครูต้องมีความเชื่อในสิ่งต่อไปนี้

1. ครูต้องมีความเชื่อว่าการคิดวิเคราะห์สามารถเรียนรู้ได้ ทั้งจากครูเพื่อนและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
2. ครูต้องมีความเชื่อที่แรงกล้าเพื่อคิดการแก้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการคิดวิเคราะห์
3. การสอนในรายวิชาที่จะส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ควรจะสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
4. การสอนควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าการเน้นเฉพาะเนื้อหาตามบทเรียน
5. ผู้เรียนจะต้องฝึกวิธีการตัดสินใจ ทักษะการอ่านและเขียนเป็นทักษะสำคัญของการคิดวิเคราะห์
6. ผู้เรียนควรเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น
7. การสอนวิธีการแก้ปัญหาทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในด้านอภิปรายญาณที่ช่วยคิดวิเคราะห์ได้ดี และการเรียนการสอนควรคำนึงถึงการบูรณาการความรู้

สุวิทย์ มูลคำ (2547, น. 15) ที่เสนอว่า ในการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์นั้น ต้องเริ่มสอนจากทักษะย่อยพื้นฐานขั้นต้นที่ง่ายไปสู่ทักษะพื้นฐานขั้นสูงที่มีความยาก ซับซ้อน แนวทางการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์มีดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาจัดระบบหรือเรียงเรียงให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจ
2. การกำหนดมิติหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์ โดยอาศัยองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างได้แก่ความรู้หรือประสบการณ์เดิมและการค้นพบลักษณะหรือคุณสมบัติร่วมของกลุ่มข้อมูลบางกลุ่ม
3. การกำหนดหมวดหมู่ในมิติหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์
4. การแจกแจงข้อมูลที่มีอยู่ลงในแต่ละหมวดหมู่โดยคำนึงถึงความเป็นตัวอย่าง เหตุการณ์การเป็นสมาชิกหรือความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรง
5. การนำข้อมูลที่แจกแจงเสร็จแล้วในแต่ละหมวดหมู่มาจัดลำดับ หรือจัดระบบให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจน้อยความสอดคล้องความขัดแย้งผลทางบวก ทางลบ ความเป็นเหตุ เป็นผล ลำดับความต่อเนื่อง

สรุปได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์เป็นการจัดลำดับเหตุการณ์ตามความยากหรือความซับซ้อนของเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องกัน

2.5.9 การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2539, น. 149-154) กล่าวว่าไว้ว่า การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คือ การวัดความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหาต่าง ๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีจุดมุ่งหมายหรือประสงค์สิ่งใด นอกจากนั้นยังมีส่วนย่อย ๆ

ที่สำคัญในแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพันกันอย่างไรบ้าง และเกี่ยวพันกันโดยอาศัยหลักการใด จะเห็นว่าสมรรถภาพด้านการคิดวิเคราะห์จะเต็มไปด้วยการหาเหตุผลเกี่ยวข้องกันเสมอ การคิดวิเคราะห์จึงต้องอาศัยพฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ และด้านการนำไปใช้ มาประกอบการพิจารณาการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์จึงเป็นการวัดความสามารถแยกแยะแจกแจงรายละเอียดเรื่องราวความคิด การปฏิบัติ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอาศัยหลักการหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง แบ่งย่อยตามประเภทของเนื้อหาที่วัด แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ เป็นการถามให้หาเหตุผลคุณลักษณะเด่นของเรื่องราวในแง่มุมต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้ เป็นการวิเคราะห์ว่าสิ่งที่มีอยู่นั้นอะไรสำคัญ หรือจำเป็นหรือมีบทบาทที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุ ตัวไหนเป็นผล เหตุผลใดถูกต้องและเหมาะสมที่สุด ตัวอย่างคำถาม เช่น ศิลปินชื่อดังที่สุด คำตอบคือ ชอว์ 5 หรือสิ่งใดสำคัญที่สุดที่ทำให้บ้านมีความมั่นคง ไม่พังง่าย คำตอบคือ เสาคือ เป็นต้น

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการหาความสัมพันธ์ หรือความเกี่ยวข้องส่วนย่อยในปรากฏการณ์หรือเนื้อหานั้น เพื่อนามาอุปมาอุปไมย หรือค้นหาว่าแต่ละเหตุการณ์นั้นมีความสำคัญอะไรที่ไปเกี่ยวพันกัน ตัวอย่างคำถาม เช่น การตีมนมทำให้ร่างกายสูงเพิ่มขึ้นหรือไม่ คำตอบคือ การตีมนมมีผลทำให้ร่างกายสูงเพิ่มขึ้น มีการศึกษาผลการวิจัยพบว่า ถ้าตีมนมมาก พัฒนาการด้านส่วนสูงของร่างกายก็เพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. วิเคราะห์หลักการเป็นความสามารถที่จะจับเค้าเงื่อนของเรื่องราวที่ว่ายึดหลักการใด มีเทคนิค หรือยึดหลักปรัชญาใด อาศัยหลักการใดเป็นสื่อสารสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ตัวอย่างคำถาม เช่น โคลง ฉันท กวญ กลอน มีหลักการใดที่ร่วมกัน คำตอบ คือ สัมผัสนอก

ทศนา แคมมณีและคณะ (2544, น. 146) ได้กล่าวถึงการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์นั้นต้องวัดทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. การวิเคราะห์หลักการ คือความสามารถในการกำหนดเกณฑ์ในการจำแนกข้อมูล
2. การวิเคราะห์เนื้อหา คือความสามารถในการแยกข้อมูล เนื้อเรื่องได้ตามหลักเกณฑ์
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของข้อมูลใน

แต่ละองค์ประกอบ

สมนึก ภัททิยธนี (2546, น. 232-234) ได้กล่าวถึง การวัดผลการเรียนการสอนด้านพุทธิสัย (Cognitive Domain) ซึ่งจำแนกโดยบลูม (Bloom) และคณะ เพื่อวัดการคิดวิเคราะห์รายละเอียดของพฤติกรรมด้านการคิดวิเคราะห์ แยกเป็นการวิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การพิจารณาส่วนที่เป็นหัวใจหรือข้อความที่สำคัญที่สุดของโจทย์ที่ซับซ้อน ไม่ได้อยู่ในแบบฝึกหัดเพื่อจะเป็นแนวทางในการหาคำตอบ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการโยงส่วนต่าง ๆ ของโจทย์ที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมเหตุสมผล เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา หรือหาคำตอบ การวิเคราะห์หลักการ

หมายถึง การพิจารณาส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญของโจทย์ว่าควรอาศัยกฎ ทฤษฎีใดเป็นหลักการในการหาคำตอบ

จากการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การวัดและประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นการวัดทักษะความสามารถทางการคิดของผู้เรียน ในการนำความรู้ไปจำแนก เชื่อมโยง สรุปความ และประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยประเมินจากแบบสอบการคิด และแบบสอบถามการคิด ควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนด้วย

2.5.10 การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ มีดังนี้

อุษณีย์ โพธิสุข (2537, น. 75-78) ได้เสนอแนวการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ดังนี้

1. ให้นักเรียนศึกษาจากประสบการณ์ตรง เช่น การไปทัศนศึกษา ร่วมกิจกรรมหรือเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลอง
2. การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการสร้างทักษะการเรียนรู้ เช่น การทำรายงาน การทำวิจัย เป็นต้น
3. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อกระตุ้น เช่น การอภิปราย โต้เถียง เป็นต้น
4. การสร้างหรือสมมติสถานการณ์ นักเรียนจะมีความเข้าใจแนวคิด มีความพยายามในการแก้ปัญหา
5. ให้นักเรียนเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาหาความรู้
6. กิจกรรมกลุ่ม การระดมพลังสมอง การระดมความคิด การวิจารณ์

ชาติ แจ่มนุช (2545, น. 75-78) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาความสามารถในการคิดให้เกิดขึ้นในห้องเรียน บุคคลที่ทำหน้าที่ฝึกฝนและพัฒนาการคิดให้กับผู้เรียนคือ ครูพัฒนาการคิดให้กับผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนการสอนที่ยืดเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนจะไม่มีโอกาสได้ฝึกฝนและพัฒนาการคิด กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยืดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ได้ค้นพบและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ให้มีโอกาสปฏิบัติจริงจากประสบการณ์ตรง จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดฝึกฝนและพัฒนาการคิดได้มากกว่าเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ชั้นเตรียมความพร้อมของครู
 - 1.1 ความสามารถในการคิด
 - 1.2 ครูทุกคนจำเป็นต้องมีความรู้
2. ชั้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

- 2.1 หมั่นช่วย ให้ผู้เรียนสงสัยหรือเกิดปัญหา
- 2.2 สนับสนุนให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ
- 2.3 สนับสนุนให้ผู้เรียนใช้เหตุผล
- 2.4 ลดพฤติกรรมทางวาจาและเป็นผู้ฟังที่ดี
- 2.5 สร้างความอบอุ่นเป็นกันเองกับผู้เรียน
- 2.6 เสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ
- 2.7 ผู้เรียนมีโอกาสคิดอย่างทั่วถึง

สรุปได้ว่า การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานจริง จากประสบการณ์ตรงจากความรู้ที่ได้รับ เป็นการตั้งคำถามกระตุ้นให้สงสัย และได้ร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตามเนื้อหาหรือหลักการของข้อมูลนั้น ๆ

2.5.11 ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547, น. 32-46) ได้กล่าวถึงประโยชน์การคิดวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญา
2. ช่วยให้นิ่งถึงความสมเหตุสมผลของขนาดกลุ่มตัวอย่าง
3. ช่วยลดการอ้างประสบการณ์ส่วนตัวเป็นข้อสรุปทั่วไป
4. ช่วยขุดค้นสาระความประทับใจครั้งแรก
5. ช่วยตรวจสอบการคาดคะเนบนฐานของความรู้เดิม
6. ช่วยวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ส่วนบุคคล
7. เป็นพื้นฐานการคิดมิติอื่น ๆ
8. ช่วยในการแก้ปัญหา
9. ช่วยในการประเมินและตัดสินใจ
10. ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สมเหตุสมผล
11. ช่วยให้เข้าใจแจ่มกระจ่าง

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2551, น. 49-50) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้เพราะการคิดเป็น กระบวนการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นได้ ในผู้เรียนทั้ง 2 ลักษณะ คือ การคิดอย่างไม่มีจุดมุ่งหมายหรือทิศทางกับการคิดอย่างมีจุดมุ่งหมายและเป็นทิศทาง เป็นการคิดที่กระทำอย่างตั้งใจ เพื่อให้ได้คำตอบหรือข้อสรุปตามความต้องการการคิด เป็นกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งครูอาจารย์จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีการคิดกระทำอย่างมีจุดมุ่งหมายหรือทิศทาง เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อสรุปอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจ รับรู้ และจัดกระทำข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวต่าง ๆ

จากประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการคิดอย่างรอบคอบ มีแบบแผน มีลำดับขั้นตอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เห็นได้ชัดอย่างมีเหตุผล เป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาเพื่อใช้ในการส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญา สามารถแก้ปัญหา ตัดสินใจ และสรุปสิ่งต่าง ๆ จากข้อมูลที่ได้รับอย่างสมเหตุสมผลและถูกต้องตามหลักการข้อเท็จจริง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการใช้ความรู้ที่ได้รับมาเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลจาก เรื่องราวต่าง ๆ เรื่องวัฒนธรรมไทย ว่าสำคัญอย่างไรบ้าง โดยอาศัยความรู้ และข้อเท็จจริงจากทฤษฎีในการหาเหตุหรือผลของความแตกต่างของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นได้ จากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ทักษะการจัดจำแนก เป็นความสามารถในแยกเนื้อหา รวมไปถึงสถานการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อยเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเนื้อหาและหลักของการจำแนกได้
2. ทักษะการจำแนกหมวดหมู่ เป็นความสามารถในการจัดประเภทของผู้เรียนในการจัดลำดับเนื้อหา เรื่องราว หรือสถานการณ์ โดยคำนึงถึงข้อมูลที่เท็จจริงในการจำแนกหมวดหมู่
3. ทักษะการเชื่อมโยง เป็นความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร
4. ทักษะการสรุปความ เป็นความสามารถในการจับประเด็น และสรุปผลจากคำถามหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้
5. การประยุกต์ เป็นความสามารถในการนำความรู้ การเรียนรู้จากห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน มาปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือชีวิตประจำวันได้

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

2.6.1 ความหมายของความพึงพอใจ

นักวิชาการต่างได้ให้ความหมายของคำว่า ความพึงพอใจ ซึ่งสามารถรวบรวมได้ดังนี้

อัญชไม จันทมาศ (2546, น. 8) กล่าวว่า ทักษะคติและความพึงพอใจกับสิ่งหนึ่งสามารถใช้แทนกันได้ ทั้งสองคำนี้จะหมายถึง ผลที่บุคคลคนหนึ่งเข้าไปมีส่วนร่วมกับสิ่งนั้น ทักษะคติในทางบวกจะแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจ ทางตรงกันข้ามทักษะคติในทางลบจะแสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจ ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง สภาพ ระดับความพึงพอใจซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจ

ระพินทร์ โพธิ์ศรี (2549, น. 142) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจจะมากหรือน้อยก็ได้ของแต่ละบุคคล ที่ต่อสิ่งแวดลอมต่าง ๆ เป็นความรู้สึกที่อาจดำรงอยู่ได้นานพอสมควร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, น. 10) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทน คือ ผลที่เป็นความพึงพอใจทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีขวัญกำลังใจ และสิ่งเหล่านี้จะเป็นผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน รวมทั้งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมาย

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ทัศนคติที่ดีของบุคคลต่อความชอบ ความพอใจ ความสนใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้หรือต่อครูผู้สอนที่ผู้เรียนแสดงออกมา และสามารถวัดได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

2.6.2 แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ

ทิตินา แชมมณี (2559, น. 69) ได้กล่าวเกี่ยวกับความพึงพอใจว่ามนุษย์มีความต้องการเป็นธรรมชาติ มีการรู้จักตนเอง พัฒนาตนเอง เป็นประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เรียกว่า Peak Experience เป็นประสบการณ์จากการรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริงของบุคคลนั้น ๆ มนุษย์มีความต้องการเสมอเมื่อเกิดความต้องการตามคาดแล้วความต้องการด้านอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาตามลำดับ ซึ่งความต้องการนั้นอาจมีความซ้ำซ้อนอาจกล่าวได้ว่าความต้องการหนึ่งจะเกิดขึ้นมา แต่ความต้องการเดิมอาจยังไม่เกิดเมื่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์นั้นมีการตอบสนองเพียงพอ จะทำให้เกิดแรงจูงใจที่ต้องการให้สังคมยอมรับ และพัฒนาตนสูงขึ้น และนำแนวคิดมาจัดการเรียนการสอนได้ดังนี้

1. การเข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ช่วยให้เข้าใจในพฤติกรรมของบุคคลได้ เนื่องจากพฤติกรรมเป็นการแสดงออกจากความต้องการของบุคคล
2. การตั้งคำถามจะช่วยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งจำเป็นกับการตอบสนองความต้องการ พื้นฐานที่ต้องการเสียก่อน
3. ในกระบวนการเรียนการสอน หากผู้สอนสามารถหาได้ว่าผู้เรียนแต่ละบุคคลนั้นมีความต้องการอยู่ระดับใดขั้นใด ผู้สอนสามารถนำความต้องการของผู้เรียนมาเป็นแรงจูงใจ จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งนั้นได้ดี
4. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองตามความต้องการพื้นฐานของตนเองเพียงพอให้อิสราภาพและเสรีภาพกับผู้เรียนในการเรียนรู้ การมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้จะสามารถช่วยเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง

สรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ คือ การเข้าใจถึงความรู้สึกอารมณ์รู้เหตุปัจจัยที่ตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์

2.5.3 การวัดความพึงพอใจ

ภนิตา ชัยปัญญา (2541, น. 11) กล่าวถึง การวัดความพึงพอใจนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การใช้แบบสอบถามโดยผู้ทำแบบสอบถามต้องการทราบถึงความคิดเห็นซึ่งจะสามารถกระทำได้ในลักษณะ การกำหนดคำตอบ ให้เลือกการตอบคำถามอิสระ ในคำถามอาจจะเป็นคำถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ตอบมาเป็นแบบแผนเดียวกันมักใช้ในกรณีที่ต้องการกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก เป็นวิธีที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน คือ มาตราส่วนแบบลิเคิร์ต ประกอบไปด้วย ข้อความที่แสดงถึงทัศนคติในบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง มีคำตอบแสดงระดับตามความรู้สึก 5 คำตอบ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2. การสัมภาษณ์ วิธีนี้ผู้วิจัยต้องออกไปสอบถามจากการพูดคุยมีการเตรียมไว้ล่วงหน้าในข้อคำถาม เพื่อข้อมูลที่ได้มีความเป็นจริงมากที่สุด

3. การสังเกต วิธีนี้เป็นวิธีวัดความพึงพอใจจากการสังเกตพฤติกรรมในบุคคลเป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากคำพูด กริยา การแสดงออก วิธีนี้จะอาศัยการกระทำที่จริงจัง สังเกตอย่างมีแบบแผน เป็นการศึกษาที่เก่าแก่ที่สุด และนิยมใช้แพร่หลายในปัจจุบัน

สรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจเป็นการวัดที่สามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม และการสังเกต ตามความต้องการของผู้ที่ต้องการวัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 งานวิจัยในประเทศ

วาสนา เจริญไทย (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกกับนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ปกติ และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ประชากรของการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 188 คน กลุ่มตัวอย่างมี 2 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบ

วัดความสามารถ ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบ One Sample t-test และ Independent Sample t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

อทิตา ดวงดีทิพย์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อการสอนคลื่นเสียงบนฐานของแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก วัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ 1) พัฒนาสื่อการสอนคลื่นเสียงบนฐานของแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อช่วยปรับความเข้าใจฟิสิกส์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับคลื่นเสียง 2) ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจฟิสิกส์เกี่ยวกับเสียงระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้สื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยจัดกระบวนการสอนตามแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกกับกลุ่มควบคุมที่จัดกระบวนการสอนแบบดั้งเดิม 3) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มทดลองต่อสื่อการสอนที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่าง (Simple) คือ ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนวิทย์คณิต ที่เรียนในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เสียง ประจำภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2557 โรงเรียนเขวไร่ศึกษาอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 140 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 69 คน และกลุ่มทดลองจำนวน 71 คน ซึ่งเป็นจำนวนผู้เรียนที่มีผลการทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบวินิจฉัยความเข้าใจคลื่นเสียงแบบสองชั้น 2) ใบกิจกรรม (Work Sheets) มีรูปแบบการออกแบบด้วยเทคนิคการสอนแบบ POE มีทั้งหมด 5 ใบกิจกรรม 3) บันทึกหลังสอน 4) แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนกลุ่มทดลองต่อสื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) 22 ข้อ การประเมินผลการเรียนรู้ใช้วิธีการทดสอบค่าที (T-test) การวิเคราะห์ค่า Averaged Normalized gain ($\langle g \rangle$) และการวิเคราะห์แบบทดสอบรายข้อ ผลการวิเคราะห์คำตอบของทั้งสองกลุ่มก่อนเรียนพบว่าไม่มีความแตกต่างในเชิงความรู้ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ หลังเรียนทดสอบทั้งสองกลุ่มด้วยแบบทดสอบวินิจฉัยความเข้าใจ คลื่นเสียงเดิม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Pair sample t-test และ Average Normalized Gain ($\langle g \rangle$) ผลที่ได้พบว่ากลุ่มทดลองมีความพึงพอใจกับการสอนโดยใช้สื่อการสอนคลื่นเสียงบนฐานของแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนหลังเรียนที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม 0.91 คะแนน เมื่อพิจารณาเฉพาะคำตอบในส่วนเนื้อหา พบว่ากลุ่มทดลองทำได้ดีกว่าเล็กน้อยด้วยมีค่า (g) = 0.06 เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมที่มีค่า (g) = 0.03 แต่เมื่อพิจารณาคำตอบทั้งเนื้อหาและเหตุผลพบว่า

กลุ่มทดลองที่มีค่า (g) = 0.06 ทำได้ต่ำกว่าเล็กน้อยเทียบกับกลุ่มควบคุมที่มีค่า (g) = 0.08 เมื่อวิเคราะห์คำตอบในรายข้อพบว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมยังมีความเข้าใจฟิสิกส์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเสียงค่อนข้างมาก จากการวิเคราะห์แบบทดสอบรายข้อ พบว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับคลื่นเสียงในหลายประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้

ยงยุทธ อังคสัญลักษณ์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นของกลุ่มทดลอง 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 3) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นของกลุ่มทดลอง และ 4) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม จังหวัดนนทบุรี จำนวน 74 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองซึ่งจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น และกลุ่มควบคุมซึ่งจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติต่อการเรียนรู้เชิงรุก และแผนการจัดการเรียนรู้วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น มีทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น มีทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธนวรรณ นัยเนตร (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับคำถามระดับสูงที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ความมุ่งหมายของการวิจัย 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับคำถามระดับสูงกับเกณฑ์ร้อยละ 70 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับคำถามระดับสูง

กับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 จำนวน 49 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนชลกันยานุกูล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับคำถาม ระดับสูง จำนวน 9 แผน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 9 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 20 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับคำถามระดับสูงกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยการวิเคราะห์ค่าสำหรับหนึ่งกลุ่มตัวอย่าง (t-test for one sample) 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับคำถามระดับสูงกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยการวิเคราะห์ค่าสำหรับหนึ่งกลุ่มตัวอย่าง (t-test for one sample) สรุปผลการวิจัยดังนี้ 1) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับคำถามระดับสูง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับคำถามระดับสูง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เจษฎา นาจันทอง (2561) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสังคมออนไลน์ ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบสังคมเชิงรุกออนไลน์ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบการเรียนรู้แบบสังคมเชิงรุกออนไลน์ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา 3) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสังคมเชิงรุกออนไลน์ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา (สพม.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน และผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา นักวิชาการศึกษา (สพฐ.) ศึกษานิเทศก์ (สพม.) และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา (มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามบริบทสภาพปัจจุบันระบบอินเทอร์เน็ตและการจัดการเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) แบบแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบสังคมเชิงรุกออนไลน์ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา 45 3) แบบบันทึกรายการเชิงสังเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการเรียนรู้ SALO มี 5 องค์ประกอบคือ 1) โมดูลกิจกรรมเชิงรุก 2) โมดูลอำนวยความสะดวก

3) โมดูลสื่อสังคม 4) โมดูลผู้เรียนเชิงรุกและ 5) โมดูลประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมโดยมีขั้นตอนการเรียนรู้ของรูปแบบ 5 ขั้นตอนคือ 1) ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ 2) ร่วมสร้างสรรค์วิธีแก้ปัญหา 3) ร่วมนำพาสู่การลงมือปฏิบัติ 4) ร่วมสรุปจัดความสงสัยและ 5) ร่วมใจสื่อสารสะท้อนการเรียนรู้ (2) ผลการตรวจสอบความตรงภายในโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ารูปแบบการเรียนรู้ SALO มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและการตรวจสอบความตรงภายนอกพบว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

สิทธิพงษ์ สุพรหม (2561) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก และ 4) เพื่อประเมินรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 70 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และกลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน ที่เรียนด้วยรูปแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวัดความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนส่วนใหญ่ มีความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับพอใช้ 2) รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 83.27/81.73 เปอร์เซนต์ 3) นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก และมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก

ผกาวัลย์ นามนัย (2562) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องกฎหมายและการดำเนินชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 2) พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ร้อยละ 75 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม อำเภอ เสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวนนักเรียน 43 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบ่งเป็น 2 วงรอบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด ดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้

จำนวน 16 ชั่วโมง 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ 4) แบบสังเกต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ นักเรียนจำนวน 43 คน เมื่อเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง กฎหมาย และการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 2 วงรอบ พบว่านักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้ทุกคน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.37 คิดเป็นร้อยละ 81.24 และนักเรียนมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยมีคะแนน จากแบบวัดการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ย เท่ากับ 40.12 คิดเป็นร้อยละ 80.23 และจากการ สังเกตพฤติกรรมนักเรียนมีพฤติกรรมแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ทุกคน

2.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

Niemia and Nevgib (2014) ได้ทำการศึกษาการวิจัยและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ส่งเสริมความสามารถระดับมืออาชีพในการศึกษาครูของฟินแลนด์ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ ศึกษาทัศนคติครูได้รับประโยชน์จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่แท้จริงที่เป็นส่วนหนึ่งในการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ในมหาวิทยาลัยของฟินแลนด์ 2 แห่ง โปรแกรมการศึกษาวิชาชีพครูจะนำทางให้นักศึกษาใช้และทำการวิจัยในการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่านิสิตครูมีประสบการณ์การในการทำวิจัยส่งเสริมความสามารถระดับมืออาชีพและ สนับสนุนการเติบโตของนักเรียนในการปฏิบัติตามทักษะในศตวรรษที่ 21 ประสบการณ์จากการเรียนรู้ เชิงรุกช่วยเสริมให้เกิดผลดี

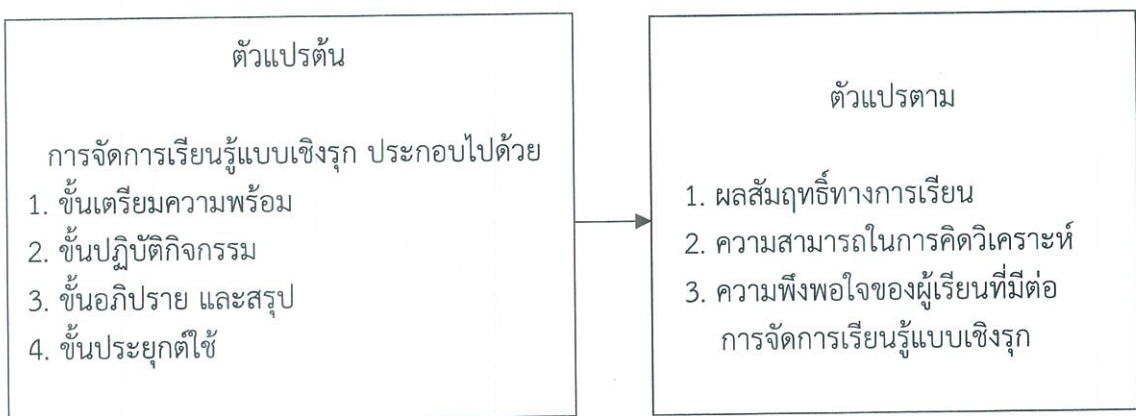
Killian and Bastas (2015) ได้ศึกษา ผลของการใช้การเรียนรู้เชิงรุกแบบเป็นทีมกับ เจตคติของนักเรียนและการแสดงของนักศึกษาในชั้นเรียนสังคมวิทยาเบื้องต้น การออกแบบการวิจัย เป็นการเปรียบเทียบคะแนนในการสอบครั้งสุดท้าย และการสำรวจทัศนคติระหว่างสองกลุ่มคือกลุ่มที่ เรียนรู้แบบเป็นทีมกับกลุ่มที่เรียนแบบบรรยายที่มหาวิทยาลัยสาขาของมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่กลาง ตะวันตกวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้เรียนที่เรียนแบบเป็นทีมมีทัศนคติเชิง บวกมากขึ้นต่อวินัยนอกจากนี้นักเรียนที่เรียนเป็นทีมยังมีคะแนนสอบปลายภาคเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 แตกต่างจากกลุ่มที่เรียนแบบบรรยาย แต่ไม่ได้แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผลนี้เกิดจากความแปรปรวน ของคะแนนสอบปลายภาคส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสอบคะแนนในชั้นเรียนแบบบรรยายมีค่า มากกว่าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสอบในชั้นเรียนแบบทีม ซึ่งชี้ให้เห็นว่ามีความแปรปรวน มากเกินไประหว่างคะแนนสอบของ 2 กลุ่มนั้นนอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่านักเรียนในชั้นเรียนที่เรียน แบบทีมชอบวิธีการสอนที่ใช้ในชั้นเรียนมากกว่านักเรียนในชั้นเรียนของการบรรยาย แสดงให้เห็นถึง ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนแบบทีมกระบวนการทัศนคติเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากการตอบสนอง ของนักเรียนในการสำรวจทัศนคตินักเรียนที่เรียนเป็นทีมมีประสบการณ์เชิงบวกในการทำงานเป็นทีม ร้อยละ 100

Daouk, Bahous and Bacha (2016) ได้ศึกษาการรับรู้ถึงประสิทธิผลของกลยุทธ์การเรียนรู้เชิงรุกที่ใช้งาน ซึ่งวัตถุประสงค์ของงานวิจัยการศึกษาความเข้าใจของนักเรียนและอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้เชิงรุกในหลักสูตรอุดมศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาในประเทศเลบานอน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน และมีการสังเกตการสอน ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่และอาจารย์ผู้สอนนิยมใช้การเรียนรู้เชิงรุกเป็นผู้สนับสนุนที่แข็งแกร่งในการวางแผนงานนี้ในทุกหลักสูตร ผลการวิจัยเหล่านี้แสดงถึงการรับรู้ในเชิงบวกต่อยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่ใช้งาน และผลกระทบที่เป็นไปได้ที่การรับรู้เหล่านี้มีต่อผลการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษาของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียน การเน้นให้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน การใช้กิจกรรมที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจในการเรียนการสอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมากขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกจึงเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการวิจัยไว้ ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 9 ห้อง จำนวน 310 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 43 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (ไพศาล วรคำ, 2562, น. 96) จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 43 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 9 กลุ่ม ตามจำนวนห้องเรียน

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มห้องเรียนมา 1 ห้อง โดยวิธีการจับฉลาก พบว่าได้ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 แล้วให้นักเรียนทุกคนในห้องเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 แผน 10 ชั่วโมง

3.2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 ข้อ

3.2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 15 ข้อ

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ โดยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งได้สร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.3.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีขั้นตอน ดังนี้

3.3.1.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม สารการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมายโครงสร้าง มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3.3.1.2 ดำเนินการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วัฒนธรรมไทย

3.3.1.3 วิเคราะห์เนื้อหา เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.3.1.4 ศึกษาแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก รวมถึงการหาค่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) ขั้นเตรียมความพร้อม
- 2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม
- 3) ขั้นอภิปราย และสรุป
- 4) ขั้นประยุกต์ใช้

3.3.1.5 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย จำนวน 10 แผน 10 ชั่วโมง ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 เนื้อหาสาระที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)
1	ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย	1
2	ประเภทของวัฒนธรรมไทย	1
3	ลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย	1
4	วัฒนธรรมของภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1
5	วัฒนธรรมของภาคเหนือ และภาคใต้	1
6	การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทย	1
7	ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล	1
8	ปัญหาของการรับวัฒนธรรมสากล	1
9	แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่ดำรง	1
10	วิธีเลือกรับวัฒนธรรมสากล	1
	รวม	10

3.3.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบก่อนเสนอผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อความถูกต้องเหมาะสม รับข้อเสนอแนะ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้แก่

1) รองศาสตราจารย์ ดร. จารุณี ซามาตย์ วุฒิกการศึกษา (ปร.ด.) สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

2) ดร. อัจฉริยา พรหมท้าว วุฒิกการศึกษา (ปร.ด.) สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล

3) นางประไพ ชัยพร วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ตำแหน่งครู วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ กลุ่มสาระภาษาไทย โรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านหลักสูตร

4) นางวราภา อินทุไร วุฒิการศึกษา (ค.บ.) สาขาวิชาสังคมศึกษา ตำแหน่งครู
วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

5) นายสุทธิรักษ์ ประจงกุล วุฒิการศึกษา (ปร.ต.) สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์
ตำแหน่งครู วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนเชียงใหม่
พิทยาคม ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

โดยใช้เกณฑ์การประเมินระดับความเหมาะสม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

5 คะแนน หมายความว่า ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

4 คะแนน หมายความว่า ระดับความพึงพอใจมาก

3 คะแนน หมายความว่า ระดับความพึงพอใจปานกลาง

2 คะแนน หมายความว่า ระดับความพึงพอใจน้อย

1 คะแนน หมายความว่า ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.3.1.7 นำเกณฑ์ที่ประเมิน ข้อ 1.6 มาใช้พิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการ
เรียนรู้

4.51-5.00 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด

3.51-4.50 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสมมาก

2.51-3.50 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสมปานกลาง

1.51-2.50 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสมน้อย

1.00-1.50 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

โดยยึดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ผลพบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม
มีค่า 4.62-4.92

3.3.1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปใช้จริงกับกลุ่ม
ตัวอย่างต่อไป

3.3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดำเนินการสร้างในรายวิชาหน้าที่พลเมือง
วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่อง วัฒนธรรมไทย ซึ่งได้ศึกษาเทคนิคการสร้างแบบทดสอบที่ดี
วิธีการในการวิเคราะห์แบบทดสอบสอบทั้งจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างแบบทดสอบมีขั้นตอน ดังนี้

3.3.2.1 ศึกษาหลักสูตรคู่มือครู และหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวิธีการหาอำนาจจำแนก ความยาก ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3.2.2 วิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม มาตรฐาน/ตัวชี้วัด ช่วงชั้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 52)

ตารางที่ 3.2 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ วิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ในสังคม เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ลำดับ	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวน ข้อสอบ ที่ออก	จำนวน ข้อสอบ ที่ใช้จริง
1	ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย	1. นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและยกตัวอย่างเกี่ยวกับลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย 2. นักเรียนวิเคราะห์ความสำคัญของวัฒนธรรมไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	3	2
2	ประเภทของวัฒนธรรมไทย	1. นักเรียนสามารถจัดจำแนกประเภทของวัฒนธรรมไทยได้ 2. นักเรียนวิเคราะห์เหตุผลของการจำแนกประเภทของวัฒนธรรมไทยได้	3	2
3	ลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย	1. นักเรียนสามารถนำเสนอลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมไทยในปัจจุบันได้ 2. นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะและความสำคัญของวัฒนธรรมไทยได้	3	2

(ต่อ)

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ลำดับ	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวน ข้อสอบ ที่ออก	จำนวน ข้อสอบ ที่ใช้จริง
4	วัฒนธรรม ของภาคกลาง และภาค ตะวันออก เฉียงเหนือ	1. นักเรียนสรุปความสำคัญของวัฒนธรรม ของภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความแตกต่าง ของวัฒนธรรมของภาคกลางและ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้	3	2
5	วัฒนธรรม ของภาคเหนือ และภาคใต้	1. นักเรียนสามารถบอกจุดเด่นของวัฒนธรรม ของภาคเหนือ และภาคใต้ได้ 2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความแตกต่าง ของวัฒนธรรมของภาคเหนือ และภาคใต้ได้	3	2
6	การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมไทย	1. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัจจัยของการ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบันได้ 2. นักเรียนสามารถแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมไทยที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตถึง ปัจจุบัน	3	2
7	ความแตกต่าง ระหว่าง วัฒนธรรมไทย กับวัฒนธรรม สากล	1. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความแตกต่าง ระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากลได้ 2. นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความแตกต่าง ที่เกิดขึ้นระหว่างวัฒนธรรมไทยกับ วัฒนธรรมสากลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้	3	2
8	ปัญหา ของการรับ วัฒนธรรมสากล	1. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาของการรับ วัฒนธรรมสากลได้ 2. นักเรียนสามารถนำเสนอแนวทางการแก้ไข ปัญหาของการรับวัฒนธรรมสากลได้	3	2

(ต่อ)

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ลำดับ	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวน ข้อสอบ ที่ออก	จำนวน ข้อสอบ ที่ใช้จริง
9	แนวทาง การอนุรักษ์ วัฒนธรรม ไทยที่ดั่งาม	1. นักเรียนวิเคราะห์แนวทางการอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทยที่ดั่งามในปัจจุบันได้ 2. นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้แนวทางในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในชีวิตประจำวันได้	3	2
10	วิธีเลือกรับ วัฒนธรรม สากล	1. นักเรียนสามารถวิเคราะห์วิธีการเลือกรับ วัฒนธรรมสากลมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2. นักเรียนสามารถนำเสนอวิธีการเลือกรับ วัฒนธรรมสากลที่ถูกต้องและเหมาะสมได้	3	2
	รวม		30	20

3.3.2.3 สร้างแบบทดสอบตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.3.2.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นทั้งหมด 30 ข้อ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เพื่อรับข้อเสนอแนะปรับปรุงจากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับข้อ 3.3.1.6
ซึ่งการประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ได้กำหนดเกณฑ์ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 1 เมื่อแน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

คำนวณค่า IOC (Index of Item-Objective) ของแบบทดสอบรายข้อแล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC
ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ผลพบว่า มีข้อสอบเข้าเกณฑ์จำนวน 23 ข้อ

3.3.2.5 นำแบบทดสอบไปทดลอง (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2
จำนวน 28 คน ภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเชียงใหม่พิทยาคม ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.3.2.6 นำกระดาษคำตอบแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์คุณภาพ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ค่าความยากตั้งแต่ 0.25–0.79 ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่
0.21–0.71 แล้วเลือกข้อสอบที่เข้าเกณฑ์มา 20 ข้อ

3.3.2.7 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ 20 ข้อ วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบ
ทั้งฉบับโดยใช้สูตรของโลเวทท์ ผลพบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73

3.3.2.8 จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านการตรวจคุณภาพแล้ว จำนวน 20 ข้อ
เพื่อไปใช้ทดสอบจริง

3.3.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์
ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.3.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิธีสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถ
ในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

3.3.3.2 นำข้อที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดโครงสร้าง และขอบเขตเนื้อหา
ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

3.3.3.3 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการสร้างสถานการณ์โดยการวัดแบบอิงกลุ่ม ปรนัย 4 ตัวเลือก ทั้งหมด
6 สถานการณ์ จำนวน 30 ข้อ ใช้จริง 4 สถานการณ์ จำนวน 20 ข้อ โดยแต่ละสถานการณ์นั้นจะมี
การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สถานการณ์ละ 5 ความสามารถ เพื่อนำมาใช้ในการทดสอบ
มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบข้อที่ถูกต้องจะได้รับ 1 คะแนน ตอบผิดหรือตอบเกินหรือไม่ตอบ
จะได้รับ 0 คะแนน ซึ่งแสดงการออกข้อสอบ ดังตารางที่ 3.3 ดังนี้

ตารางที่ 3.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม
และการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชนิดปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก
จำนวน 20 ข้อ

ลำดับ	เรื่อง	ข้อสอบที่ออก	ข้อสอบที่ใช้จริง
1	ความสามารถในการจำแนก	6	4
2	ความสามารถในการจัดหมวดหมู่	6	4
3	ความสามารถในการเชื่อมโยง	6	4
4	ความสามารถในการสรุปความ	6	4
5	ความสามารถในการประยุกต์	6	4
รวม		30	20

3.3.3.4 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับข้อ 3.3.1.6 การสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์

โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวเลือก ตามขั้นตอนการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญคำนวณค่า IOC (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

สอดคล้องกับนิยามศัพท์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

สอดคล้องกับนิยามศัพท์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่า 0.60-1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ผลพบว่า ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00

3.3.3.5 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 28 คน ภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.3.3.6 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ได้ค่าความยากตั้งแต่ 0.36-0.61 ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.39-0.64 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.79

3.3.3.7 จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วนำไปทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มทดลองต่อไป

3.3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง หาประสิทธิภาพแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนตามนี้

3.3.4.1 ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจและวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.3.4.2 นิยามคำว่าความพึงพอใจใช้เป็นกรอบกำหนดรายการสอบถาม และออกแบบโครงสร้างแบบสอบถาม

3.3.4.3 กำหนดรายการสอบถาม สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจตามโครงสร้างแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีเกณฑ์การแปลผลความพึงพอใจ ดังนี้

5 คะแนน	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
4 คะแนน	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจมาก
3 คะแนน	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
2 คะแนน	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจน้อย
1 คะแนน	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

เกณฑ์ที่ประเมิน มาใช้พิจารณาแปลผลความพึงพอใจ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, น. 103)

4.51-5.00	หมายความว่า	มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด
3.51-4.50	หมายความว่า	มีระดับความพึงพอใจมาก
2.51-3.50	หมายความว่า	มีระดับความพึงพอใจปานกลาง
1.51-2.50	หมายความว่า	มีระดับความพึงพอใจน้อย
1.00-1.50	หมายความว่า	มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.3.4.4 นำแบบสอบถามทั้ง 15 ข้อ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา เสนอแนะปรับปรุง แก้ไข แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับข้อ 3.3.1.6 เพื่อประเมินความสอดคล้อง โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าแบบสอบถามความพึงพอใจสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามความพึงพอใจสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 1 เมื่อแน่ใจว่าแบบสอบถามความพึงพอใจไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

คำนวณค่า IOC (Index of Item-Objective) ของแบบสอบถามรายข้อแล้วได้

ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00

3.3.3.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจฉบับจริง 15 ข้อ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับนักเรียนต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยใช้เวลาในการดำเนินการจำนวน 10 ชั่วโมง ซึ่งไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและเวลาทดสอบหลังเรียน ระยะเวลาที่ทดลองคือ ภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2563 การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการโดยการทดลองตามแบบแผนกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนหลัง One Group Pretest-Posttest Design (ไพศาล วรคำ, 2562, น. 142)

ตารางที่ 3.4 แบบแผนการทดลองแบบ One Group pretest-posttest Design

กลุ่ม	Pre-test	Treatment	Post-test
E	O ₁	X	O ₂

เมื่อ X แทน การจัดการทำการทดลอง
 O₁ แทน การวัดผลก่อนการทดลอง
 O₂ แทน การวัดผลหลังการทดลอง

3.4.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1.1 เริ่มปฐมนิเทศทำข้อตกลงในการเรียนการสอนชี้แจงรายวิชา

3.4.1.2 ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบ เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 ข้อ เพื่อตรวจสอบความรู้เดิม และทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำนวน 20 ข้อ ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.4.1.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระยะเวลา 10 ชั่วโมง

3.4.1.4 ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน จำนวน 20 ข้อ และทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำนวน 20 ข้อ ทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง หลังการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.4.1.5 สอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

3.5.1 ทำการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยกำหนดประสิทธิภาพ (E₁/E₂) เกณฑ์ 80/80 (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, น. 154)

3.5.2 วิเคราะห์จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ โดยการพัฒนาจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งใช้สถิติทดสอบสมมุติฐาน t-test Dependent Samples (ประสาธน์ เนืองเฉลิม, 2560, น. 230)

3.5.3 วิเคราะห์ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งใช้สถิติทดสอบสมมุติฐาน t-test Dependent Samples (ประสาธ นื่องเฉลิม, 2560, น. 230)

3.5.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธี หาค่าเฉลี่ย \bar{X} และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (ประสาธ นื่องเฉลิม, 2560, น. 224-228)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.6.1 สถิติพื้นฐาน

3.6.1.1 ร้อยละ (Percentage) คำนวณจากสูตร ดังนี้ (ประสาธ นื่องเฉลิม, 2560, น. 224)

$$P = \frac{f}{N} \times 100 \quad (3-1)$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ
f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ
N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.6.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร ดังนี้ (ประสาธ นื่องเฉลิม, 2560, น. 224)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N} \quad (3-2)$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

3.6.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีสูตร (ประสาท เนืองเฉลิม, 2560, น. 228)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}} \quad (3-3)$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	x	แทน	ค่าคะแนน
	n	แทน	จำนวนคะแนนในแต่ละกลุ่ม
	\sum	แทน	ผลรวม

3.6.2 สถิติใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ

3.6.2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่วัด (Item-objective Congruence Index) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, น. 154)

$$IOC = \frac{\sum R}{N} \quad (3-4)$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์หรือระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3.6.2.2 การหาค่าความยาก (p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร ดังนี้ (ประสาท เนืองเฉลิม, 2560, น. 190)

$$p = \frac{R}{N} \quad (3-5)$$

เมื่อ	p	แทน	ค่าความยาก
	R	แทน	จำนวนคนที่ทำข้อสอบตอบถูก
	N	แทน	จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

3.6.2.3 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำนวณโดยใช้สูตร ดังนี้ (ประสาธน์ เนื่องเฉลิม, 2560, น. 191)

$$r = \frac{H-L}{N_H \text{ หรือ } N_L} \text{ หรือ } \frac{H-L}{N/2} \quad (3-6)$$

เมื่อ	r	แทน	ดัชนีอำนาจจำแนก
	H	แทน	จำนวนคนคนในกลุ่มสูงที่ตอบถูก
	L	แทน	จำนวนคนที่ตอบข้อนั้นถูกในกลุ่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์
	N_H หรือ N_L	แทน	จำนวนคนในกลุ่มผ่านเกณฑ์

3.6.2.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับโดยใช้สูตรของโลเวทท์ (Lovett) (ไพศาล วรคำ, 2562, น. 292)

$$r_{cc} = 1 - \frac{k \sum x - \sum x^2}{(k-1) \sum (x-c)^2} \quad (3-7)$$

เมื่อ	r_{cc}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	k	แทน	จำนวนข้อสอบทั้งหมด
	c	แทน	คะแนนเกณฑ์
	x	แทน	คะแนนรวมของผู้สอบแต่ละคน

3.6.2.5 การหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทั้งฉบับ โดยใช้สูตร (KR-20) ดังนี้ (ประสาธน์ เนื่องเฉลิม, 2560, น. 192)

$$r_{tt} = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(1 - \frac{\sum pq}{s^2} \right) \quad (3-8)$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	k	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	s^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
	p	แทน	สัดส่วนของคนทำถูกแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของคนทำผิดแต่ละข้อ

3.6.2.6 การหาค่าความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ (ประสาธน์ เนื่องเฉลิม, 2560, น. 228-229)

$$S^2 = \frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)} \quad (3-9)$$

เมื่อ	S^2	แทน	ความแปรปรวน
	X	แทน	ค่าคะแนน
	n	แทน	จำนวนคะแนนในแต่ละกลุ่ม
	Σ	แทน	ผลรวม

3.6.3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์หาคุณภาพ และประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

3.6.3.1 การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตรคำนวณหาค่า E_1/E_2 ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, น. 154)

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100 \quad (3-10)$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	คะแนนแบบฝึกหัด/งาน
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{B} \times 100 \quad (3-11)$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum x$	แทน	คะแนนของผลลัพธ์
	B	แทน	คะแนนเต็มในการทดสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

3.6.3.2 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้สูตรคำนวณหาค่า Dependent Sample t-test (ประสาธ เนิ่งเฉลิม, 2560, น. 230)

$$t = \frac{\sum D}{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}} \quad (3-12)$$

เมื่อ	t	แทน	สถิติทดสอบ
	D	แทน	ผลต่างของคะแนนแต่ละคู่
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคู่ของข้อมูล

3.6.3.3 การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้สูตรคำนวณหาค่า Dependent Sample t-test (ประสาธ เนิ่งเฉลิม, 2560, น. 230)

$$t = \frac{\sum D}{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}} \quad (3-13)$$

เมื่อ	t	แทน	สถิติทดสอบ
	D	แทน	ผลต่างของคะแนนแต่ละคู่
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคู่ของข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การทดลองตามแบบแผนกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
t	แทน	สถิติทดสอบ

4.2 ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4.2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4.2.3 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4.3.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลของการหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รายการ	N	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	\bar{x}	SD	ร้อยละ	เกณฑ์ 80/80
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E ₁)	43	100	3573	83.09	8.30	83.09	เท่ากับ
ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E ₂)	43	20	701	16.30	1.52	81.51	เกณฑ์
ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E ₁ /E ₂) = 83.09/81.51							

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผลของประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ (E₁/E₂) = 83.09/81.51 เท่ากับเกณฑ์ที่กำหนดไว้
คือ 80/80 กล่าวคือ ประสิทธิภาพกระบวนการ (E₁) มีค่าเท่ากับ 83.09 ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E₂)
มีค่าเท่ากับ 81.51

4.3.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การทดสอบ	N	\bar{x}	SD	df	t	Sig.
ก่อนเรียน	43	7.79	2.81	42	21.82	.000
หลังเรียน	43	16.30	1.52			

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 7.79 คะแนน และมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.30 คะแนน โดยมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1

4.3.3 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การทดสอบ	N	\bar{x}	SD	df	t	Sig.
ก่อนเรียน	43	7.23	2.69	42	26.23	.000
หลังเรียน	43	16.42	1.31			

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 7.23 คะแนน และมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.42 คะแนน โดยมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2

4.3.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	รายการ	\bar{x}	SD	ระดับความพึงพอใจ
1	นักเรียนพอใจกับการทำใบกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับเพื่อน	4.84	0.37	มากที่สุด
2	นักเรียนพอใจกับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	4.79	0.41	มากที่สุด
3	นักเรียนสนุกกับการเล่นเกมจับคู่ภาพ	4.81	0.39	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	\bar{x}	SD	ระดับความพึงพอใจ
4	นักเรียนสนุกกับการเล่นเกม kahoot ผ่านโทรศัพท์มือถือ	4.93	0.34	มากที่สุด
5	นักเรียนชอบกิจกรรมการโต้วาที	4.81	0.39	มากที่สุด
6	นักเรียนชอบการจัดนิทรรศการในห้องเรียน	4.77	0.48	มากที่สุด
7	นักเรียนพอใจกับการศึกษาความรู้จากนิทรรศการในห้องเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไทย	4.84	0.37	มากที่สุด
8	นักเรียนชอบที่มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	4.91	0.29	มากที่สุด
9	นักเรียนสนุกกับการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต-ปัจจุบัน เรื่อง วัฒนธรรมไทย	4.77	0.48	มากที่สุด
10	นักเรียนสนุกกับการวิเคราะห์สถานการณ์ และค้นหาคำตอบ	4.74	0.49	มากที่สุด
11	นักเรียนชอบที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	4.84	0.37	มากที่สุด
12	นักเรียนพอใจกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล	4.81	0.45	มากที่สุด
13	นักเรียนชอบที่ครูสรุปเนื้อหาการเรียนได้อย่างเข้าใจ และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.77	0.48	มากที่สุด
14	นักเรียนชอบสื่อการเรียนการสอนที่ครูนำเสนอ	4.88	0.39	มากที่สุด
15	นักเรียนพอใจกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก	4.79	0.41	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.82	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยแบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย โดยรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ $\bar{x} = 4.82$, $SD = 0.41$

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

5.1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 83.09/81.51 ซึ่งเท่ากับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

5.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ในสังคม โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5.2.4 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 จากการวิจัยพบว่า การหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 83.09/81.51 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 นั่นคือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกระหว่างเรียน โดยรวมร้อยละ 83.09 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยรวมร้อยละ 81.51 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก

เป็นกระบวนการการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรมในห้องเรียนร่วมกับเพื่อน ได้แก่ การนำเสนองานหน้าชั้นเรียน การตอบคำถาม การเล่นเกม กิจกรรมโต้วาที และการจัดนิทรรศการ ซึ่งทำให้ผู้เรียนให้ความสนใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน บุหงา วัฒนะ (2546, น. 30) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบเชิงรุก เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติทั้งในเชิงทักษะต่าง ๆ เช่น การทดลอง การสำรวจตรวจสอบ และการปฏิบัติเพื่อหาวิธีแก้ปัญหา เช่น การคิดแก้ปัญหา วิเคราะห์วิจารณ์การตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อแทนที่การเรียนการสอนที่ครูบอกเล่าให้ผู้เรียนฟังด้านเดียว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสืบเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ชนิทรชัย อินทிரามณ์ (2540, น. 5) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง สมรรถภาพ ทางการเรียน ความรู้ และทักษะ ที่นักเรียนได้รับการสอนจากครูผู้สอน จะสามารถตรวจสอบได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวรรณ นัยเนตร (2560, น. 84) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับคำถามระดับสูงสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา สาธารณสุขที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นการจัดกิจกรรมที่เร้าหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเคลื่อนไหวทางด้านความคิดอยู่เสมอ โดยการนำเทคนิคการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นอีกด้วย (พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2558, น. 35-37) การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นการเน้นผู้เรียน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็นขณะลงมือทำกิจกรรม และในขณะเดียวกันผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิด โดยเฉพาะกระบวนการคิดขั้นสูง คือ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และประเมินค่า ในสิ่งที่กำลังทำอยู่ด้วย Fink (2003, อ้างถึงใน เนวนนิตย์ สงคราม, 2555, น. 13-14) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมผู้เรียน 2) ขั้นการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ขั้นสรุป การให้ผลป้อนกลับแก่ผู้เรียนทั้งการทำงาน และการเขียนบันทึกสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ (พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2558, น. 35-37) กล่าวไว้ว่า การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เขาได้มีโอกาสร่วมอภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสารทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 70% การนำเสนอ

งานทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติ ในสภาพจริงมีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง 90% ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผกาวัลย์ นามนัย (2562, น. 103) การจัดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เสร็จเรียบร้อยทั้ง 2 วงรอบ ผลปรากฏว่า ผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ทุกคน ซึ่งหมายความว่าหลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Daouk, Bahous and Bacha (2016) การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียน และพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนด้วย

5.2.3 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย เนื่องจากการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดกระบวนการในการคิดวิเคราะห์ประกอบไปด้วย ขั้นตอนเตรียมความพร้อม เป็นการสร้างความพร้อมให้กับนักเรียนในการทบทวนความรู้เดิมแบบเชิงรุก เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเริ่มเรียนเนื้อหาและปฏิบัติกิจกรรม ขั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นที่มีการทำกิจกรรมในรูปแบบเชิงรุก เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการทำงาน รวมไปถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้เรียนเกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ขั้นอภิปราย และสรุปองค์ความรู้ เป็นการสรุปผลจากการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นที่ 2 เป็นการสรุปองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ และร่วมกันสรุปความรู้แบบเชิงรุก และขั้นประยุกต์ใช้ เป็นการกระตุ้นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำองค์ความรู้ไปเชื่อมโยงในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนได้ สุวิทย์ มูลคำ (2547, น. 9) ได้ให้ความหมายความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนกการแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นวัตถุสิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2553, น. 56-60) ได้กล่าวถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ของ มาร์ซาโน (Marzano, 2001) ประกอบไปด้วย 1) ทักษะการจำแนก คือ ความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อยต่าง ๆ ทั้งเหตุการณ์ เรื่องราวสิ่งของ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ให้เข้าใจง่าย, 2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ คือ ความสามารถในการจัดประเภท จัดลำดับจัดกลุ่มของสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน โดยยึดโครงสร้างลักษณะหรือคุณสมบัติที่เป็นประเภทเดียว 3) ทักษะการเชื่อมโยง คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ ว่าสัมพันธ์กันอย่างไร 4) ทักษะการสรุปความ คือ ความสามารถในการจับประเด็นและสรุปผลจากสิ่งที่กำหนดให้ได้ และ 5) การประยุกต์ คือ ความสามารถในการนำความรู้ หลักการและทฤษฎีมาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถคาดการณ์กะประมาณ พยากรณ์ขยายความคาดเดาสิ่งที่จะเกิดขึ้นใน

อนาคต จะเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกมีความสัมพันธ์กันจนทำให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยงยุทธ อังคสัญลักษณ์ (2559, น. 58) การศึกษาผลของการใช้กระบวนการ 5 ขั้นที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติ การเรียนรู้แบบเชิงรุกของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สรุปผลการวิจัยว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อน ทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5.2.4 จากผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ เชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.82$, $SD = 0.41$) เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ไม่ได้มีเพียงการจัดรูปแบบการสอน แบบบรรยาย การจดบันทึกเท่านั้น แต่การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นวิธีการที่ตอบสนองตามความต้องการ ของผู้เรียนและเน้นผู้เรียนเป็นหลักจากการทำกิจกรรมในห้องเรียน เช่น การเล่นเกม กิจกรรมโต้วาที และการทำงานกลุ่ม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์อีกด้วย สมรภูมิ ขวัญคุ้ม (2530, น. 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจาก ทัศนคติ และความสนใจของบุคคลที่มีผลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทัศนคติและ ความสนใจดังกล่าวนี้จะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานหรือกิจกรรมได้ ทิศนา แคมมณี (2559, น. 69) ได้กล่าวเกี่ยวกับแนวคิดมาจัดการเรียนการสอนว่า การเข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ช่วยให้ เข้าใจในพฤติกรรมของบุคคลได้ ในกระบวนการเรียนการสอน หากผู้สอนสามารถหาได้ว่าผู้เรียน แต่ละบุคคลนั้น มีความต้องการอยู่ระดับใดขั้นใด ผู้สอนสามารถนำความต้องการของผู้เรียนมาเป็น แรงจูงใจ จะช่วยให้ ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งนั้นได้ ภาวนิตา ชัยปัญญา (2541, น. 11) กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจ คือ การใช้แบบสอบถามโดยผู้ทำแบบสอบถามต้องการทราบถึงความคิดเห็นซึ่งจะ สามารถกระทำได้ ในลักษณะ การกำหนดคำตอบ ให้เลือกการตอบคำถามอิสระ เพื่อให้ผู้ตอบมาเป็นแบบแผนเดียวกัน มักใช้ในกรณีที่ต้องการกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก เป็นวิธีที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน คือ มาตรา ส่วนแบบลิเคิร์ท ประกอบไปด้วย ข้อความที่แสดงถึงทัศนคติในบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง มีคำตอบแสดงระดับตามความรู้สึก 5 คำตอบ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สิทธิพงษ์ สุพรหม (2561, น. 55) ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุก ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ รูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นการเน้นผู้เรียนให้ลงมือปฏิบัติ ครูผู้สอนควรใช้สื่อที่น่าสนใจ ทันสมัย และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน รวมถึงศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อให้พร้อมในการเรียนรู้

5.3.1.2 ในการทำกิจกรรมกลุ่มหรืองานที่ครูมอบหมายนั้น ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและร่วมมือในการทำงานกลุ่ม การช่วยเหลือ แบ่งหน้าที่ในการทำงาน และปรึกษาหารือกันระหว่างกลุ่มเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน

5.3.1.3 ครูผู้สอนควรใช้กิจกรรมจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ เช่น การสร้างสถานการณ์ในห้องเรียน การใช้เกมออนไลน์ เป็นต้น

5.3.1.4 ในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เป็นการจัดการกิจกรรมที่มีความหลาย ซึ่งในบางกิจกรรมจำเป็นต้องใช้เวลามาก ครูผู้สอนควรวางแผนหรือยืดหยุ่นตามความเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับเวลาเรียน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ กับเรื่องอื่น ๆ หรือวิชาอื่นในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบเชิงรุกที่ส่งผลต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความสามารถในการทำงานเป็นทีม เจตคติในการเรียน เป็นต้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2554). วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). การคิดเชิงวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). การคิดเชิงวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- จริณ แก้วสนธิ. (2548). การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: 21 เซนจูรี.
- เจษฎา นาจันทอง. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสังคมออนไลน์ ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชาติ แจ่มนุช. (2545). สอนอย่างไรให้คิดเป็น. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.
- ชนาธิป พรกุล. (2551). การออกแบบการสอน การบูรณาการการอ่าน การคิดวิเคราะห์และการเขียน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2553). การประเมินการเรียนรู้. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวาล แพร์ตกุล. (2552). เทคนิคการวัดผล (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิทยุการปก.
- เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์. (2562). เอกสารประกอบการอบรมการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อผู้เรียนยุคใหม่ ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. จันทบุรี: จันทบุรี. ฌรัฐดี กิจรุ่งเรือง. (2545). ผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- ทิตนา แคมมณี. (2548). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทศนา แคมมณี. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แคมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนวรรณ นัยเนตร. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับคำถามระดับสูงที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9 (26), 77-89.
- ธัญวิช วิเชียรพันธ์. (2556). *รายงานโครงการพัฒนาความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2556). *Learning Management by Active learning*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2557). *การศึกษานอกสถานที่และการศึกษานอกสถานที่เสมือนเพื่อการเรียนรู้เชิงรุก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัญญัติ ชำนาญกิจ. (2551). *เอกสารประกอบการอบรมเรื่อง Active Learning*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บัณฑิต ทิพากร. (2550). *การพัฒนาคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุหงา วัฒนะ. (2546). Active learning. *วารสารวิชาการ*, 6 (9), 30-34.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). *การพัฒนาการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: 1991 เทคนิคพรินติ้ง.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทคนิคพรินติ้ง.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2560). *วิจัยการเรียนการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชาญ เดชศรี. (2545). การเรียนรู้แบบ Active learning ทำได้อย่างไร. *วารสารการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 30 (116), 53-55.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

- ผกาวัลย์ นามนัย. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายและการดำเนินชีวิต และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- พันทิพา อุทัยสุข. (2552). ระบบการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2545). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แฮร์ส ออฟ เดอร์มิสท์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2558). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนัก ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไพศาล วรคำ. (2562). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 10). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ภนิดา ชัยปัญญา. (2541). ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกิจกรรมไร่ นาสวนผสม ภายใต้โครงการ ปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรของจังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยงยุทธ อังคสัญลักษณ์. (2559). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2548). การวัดผลและการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวเรศ ภักดีจิตร. (2557). Active Learning กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี. (2549). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้. อุดรดิตต์: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุดรดิตต์.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์.
- รุจิร ภู่อาร. (2556). การเขียนแผนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: บ๊อค พอยท์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). เทคนิควัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2549). การคิด. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วนิช สุธารัตน์. (2547). ความคิดและความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- วัฒนาพร ระจับทุกข์. (2543). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คอมพิวเตอร์ กราฟฟิค.
- วนิช สุธาร์ตัน. (2547). *ความคิดและความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัชรภา เล่าเรียนดี. (2547). *เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชา
หลักสูตรและวิธีการสอนคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชรภา เล่าเรียนดี และคณะ. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับ
คุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมปรีณติงกรุป.
- วารินทร์พร พันเฟื่องฟู. (2562). การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ. *วารสารวไลยอลงกรณ์
ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(1), 135-145.
- วารภรณ์ ตระกูลสถุณณ์. (2549). *การทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). *พัฒนาการเรียนการสอน*. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, (2545). *นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วารภรณ์ ตระกูลสถุณดี. (2549). *การทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- वासนา เจริญไทย. (2557). *ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ
ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.
(วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศักดิ์ดา ไชกิจภิญโญ. (2548). *สอนอย่างไรให้ Active Learning*. *วารสารนวัตกรรมการเรียนการสอน*,
2(2), 12-15.
- ศิริพร มโนพิเชฐวัฒนา. (2547). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณา
การที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เรื่องร่างกายมนุษย์*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2537). *ศัพท์การบริหาร*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- สงบ ลักษณะ. (2533). *แนวการทำแผนการสอน*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- สงวน ช่างฉัตร. (2542). *พฤติกรรมองค์กร*. พิษณุโลก: สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). *การวัดผลทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2546). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สิทธิพงษ์ สุพรม. (2561). การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *Ubon Ratchathani Journal of Research and
Evaluation*, 7(12), 35-145.

- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (2546). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่นจำกัด (มหาชน).
- สุพล วังสินธ์. (2536). การจัดทำแผนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ. *สารพัฒนาหลักสูตร*, 43(8), 5-6.
- สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี และคณะ. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 10(1), 151-158.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์. (2551). *ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: ซี.ซี. นอลลิติจ์ลิงคส์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2549). *การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด*. กรุงเทพฯ: ดวงกลมสมัย, (2550). *กลยุทธ์การสอนคิดแก้ปัญหา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2550). *กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2551). *การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- เสงี่ยม โตรัตน์. (2546). การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 1(1), 26-30.
- อพันธ์ พูลพุทธา. (2558). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- อัญชไม จันทมาศ. (2546). *ความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อการจัดการบริการนักศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อทิตา ดวงดีทิพย์. (2558). *การพัฒนาสื่อการสอนคลื่นเสียงบนฐานของแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เอกมัย กี่สุขพันธ์. (2538). *การบริหารทักษะและการปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- อุษณีย์ โพธิ์สุข. (2537). *สอนลูกให้เป็นอัจฉริยะ*. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- Baldwin J, and Williams H. (1988). *Active Learning: A Trainer's Guide*. England: Blackwell education.
- Daouk, Z., Bahous, R., and Bacha, N. N. (2016). Perceptions on the effectiveness of active learning strategies. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 8(3), 360-375.
- Killian, M. & Batas, H. (2015). The Effects of an Active Learning Strategy on Students' Attitude and Students' Performances in Introductory Sociology Classes. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 15(June 2015), 53-67.

- Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row Publisher.
- Niemia, H. and Nevgib, A. (2014). Research studies and active learning promoting professional competences in Finnish teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 43(October 2014), 131-142.
- Richard M. Steers et al. (1985). *Managing: Effective Organizations an Introduction*. Boston Mass: Kent.
- Robbin Stephen. (2001). *Essential of Organizational Behavior 8th ed.* New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- William G. Dyer. (1995). *Teams Building: Current issues and new alternative*. Boston: Addison Wesley.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิชา สังคมศึกษา (สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม) รหัสวิชา ส 31102

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วัฒนธรรมไทย เรื่อง ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล

จำนวน 1 ชั่วโมง

ผู้สอน นางสาวจินตนา ดวงจำปา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 วันที่/...../..... คาบที่

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี มีค่านิยมและจรรยาบรรณ
รักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่าง
สันติสุข

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

ตัวชี้วัด ม.4-6/5 วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอนุรักษ์
วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรมสากล

3. สาระสำคัญ

วัฒนธรรมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เช่น การ
เปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เปลี่ยนไป แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคม และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การแลกเปลี่ยนและการหิบบัณฑิตวัฒนธรรมจากสังคมอื่น รวมถึง
อิทธิพลของโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่ทำให้วัฒนธรรมไทยมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 4.1 นักเรียนอธิบายลักษณะของวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากลได้ (K)
- 4.2 นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากลได้ (P)
- 4.3 นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล (A)

5. สาระการเรียนรู้

ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล

6. สมรรถนะที่สำคัญ

- 6.1 ความสามารถในการสื่อสาร
- 6.2 ความสามารถในการคิด

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 7.1 ใฝ่เรียนรู้
- 7.2 รักความเป็นไทย

8. กิจกรรมการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการนำภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากลด้านการแต่งกาย และอาหารที่นักเรียนรู้จักพร้อมตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด
 - 1.1 ภาพดังกล่าว เป็นภาพเกี่ยวกับอะไร (ตัวอย่างคำตอบ ภาพการแต่งกายและอาหารไทย ภาพการแต่งกายและอาหารสากล)
 - 1.2 ภาพดังกล่าว มีความแตกต่างกันอย่างไร (ตัวอย่างคำตอบ แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยชาวต่างชาติในเรื่องการดำเนินชีวิตประจำวันที่ยืดหยุ่นของชาวต่างชาติ เป็นต้น)

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 21 คน เพื่อทำกิจกรรมที่ 1 การโต้วาที เรื่อง ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล พร้อมแบ่งฝ่ายออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายเสนอ (วัฒนธรรมไทย) และฝ่ายค้าน (วัฒนธรรมสากล)
2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเตรียมความพร้อมในการทำกิจกรรมที่ 1 เป็นเวลา 5 นาที
3. ครูอธิบายกติกาการโต้วาที ดังนี้
 - 3.1 แต่ละทีมจะมีสมาชิกเท่ากัน
 - 3.2 แต่ละทีมจะมีหัวหน้าทีม 1 คน ที่เหลือจะเป็นผู้สนับสนุน
 - 3.3 เวลาในการโต้วาที หัวหน้าทีมมีเวลา 4 นาที ส่วนผู้สนับสนุนแต่ละคนมีเวลา 3 นาที และหัวหน้าทีมสรุปอีกคนละ 3 นาที
 - 3.4 ก่อนหมดเวลา 30 วินาที จะมีเสียงสัญญาณเตือน 1 ครั้ง เมื่อหมดเวลาจะมีสัญญาณเตือน 2 ครั้ง และเมื่อเวลาเกินไปทุก ๆ 30 วินาที จะมีสัญญาณเตือน 1 ครั้ง
 - 3.5 ถ้าพูดสั้นกว่าเวลาที่กำหนด 30 วินาที หรือพูดเกินเวลาที่กำหนดทุก 30 วินาที จะถูกหักคะแนน
 - 3.6 การโต้วาทีจะเริ่มจากหัวหน้าฝ่ายเสนอ หัวหน้าฝ่ายค้าน ตามมาด้วยผู้สนับสนุนฝ่ายเสนอและฝ่ายค้านสลับกันไปจนหมด สำหรับในรอบสรุป หัวหน้าฝ่ายค้านจะสรุปก่อนหัวหน้าฝ่ายเสนอ
4. นักเรียนเริ่มทำกิจกรรมที่ 1 การโต้วาที เรื่อง ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับ

ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปราย และสรุป

1. นักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมที่ 1 การโต้วาที เรื่อง ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล ลงในใบงานที่ 1 เรื่อง ความแตกต่างว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล

ขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความคิดเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากลที่เกิดขึ้นใน พร้อมทั้งตั้งคำถามว่า “หากประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้เพียงในตำราเท่านั้น นักเรียนจะมีวิธีการเปลี่ยนแปลงข้อคิดเห็นนี้อย่างไร”

9. นวัตกรรมการศึกษา

6.1 สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้

- 1) กิจกรรมที่ 1 การโต้วาที เรื่อง ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล
- 2) ใบงานที่ 1 เรื่อง ความแตกต่างว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล
- 3) ภาพการแต่งกาย และอาหารวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมสากล
- 4) กระดิ่ง
- 5) นาฬิกาจับเวลา

6.2 แหล่งเรียนรู้

- 1) ห้องสมุด
- 2) หนังสือเรียนรายวิชาสังคมศึกษา (สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
- 3) แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

แหล่งข้อมูลสารสนเทศ: www.google.com

10. การวัดและประเมินผล (K-P-A)

การวัดและ ประเมินผล จุดประสงค์	วิธีวัดผล	เครื่องมือวัด	เกณฑ์ การประเมินผล
นักเรียนอธิบาย ลักษณะของ วัฒนธรรมไทยกับ วัฒนธรรมสากลได้ (K)	- ประเมินจากการทำ กิจกรรม - ประเมินใบงาน	- แบบประเมินการทำ กิจกรรม - แบบประเมินใบงาน	คุณภาพระดับดี ผ่านเกณฑ์
นักเรียนวิเคราะห์ ลักษณะความ แตกต่างระหว่าง วัฒนธรรมไทยกับ วัฒนธรรมสากลได้ (P)	- สังเกตพฤติกรรมการ ทำงานเป็นกลุ่ม	- แบบสังเกตพฤติกรรมการ ทำงานเป็นกลุ่มของ นักเรียน	คุณภาพระดับดี ผ่านเกณฑ์
นักเรียนเห็นคุณค่า และความสำคัญ ของวัฒนธรรมไทย กับวัฒนธรรมสากล (A)	- ประเมินคุณลักษณะอัน พึงประสงค์	- แบบประเมิน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์	คุณภาพระดับดี ผ่านเกณฑ์

ความคิดเห็น /ข้อเสนอแนะของครูพี่เลี้ยง

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางวรภา อินทุโร)

...../...../.....

ความคิดเห็น /ข้อเสนอแนะของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นางเกศสรินทร์ ตรีเดช)

...../...../.....

ความคิดเห็น /ข้อเสนอแนะของรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ลงชื่อ.....

(นางสาวขวัญรัตน์ นาสุริวงศ์)

...../...../.....

ความคิดเห็น /ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายเทพโกศล มูลไธสง)

ผู้อำนวยการโรงเรียนเข็ญยืนพิทยาคม

...../...../.....

บันทึกหลังการสอน

ผลการจัดการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....
.....
.....
.....
.....
.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ข้อเสนอแนะ/ แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นางสาวจินตนา ดวงจำปา)

...../...../.....

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตัวอย่างภาพความแตกต่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล

การแต่งกายของวัฒนธรรมไทย

การแต่งกายของวัฒนธรรมสากล

อาหารไทย

อาหารสากล

ใบงานที่ 1 เรื่อง ความแตกต่างว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วัฒนธรรมไทย เรื่อง ความแตกต่างว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากล

คำชี้แจง: ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับความแตกต่างว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมสากลจาก
การทำกิจกรรมไต่वाที่ ดังนี้ (พิจารณาคำตอบตามดุลยพินิจของครู)

ความสำคัญวัฒนธรรมไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความสำคัญวัฒนธรรมสากล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลำดับ ที่	ชื่อ- สกุล	ความ สอดคล้อง กับเนื้อหา				ความสามาร ถในการคิด วิเคราะห์				ความ ถูกต้อง				ความ เรียบร้อย				การตรงต่อ เวลา				รวม 20 คะแนน
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
27																						
28																						
29																						
30																						
31																						
32																						
33																						
34																						
35																						
36																						
37																						
38																						
39																						
40																						
41																						
42																						

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

- ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ 4 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ 3 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
 ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
18-20	ดีมาก
14-17	ดี
10-13	พอใช้
ต่ำกว่า 10	ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินการทำใบงานของนักเรียน

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1
ความสอดคล้องกับเนื้อหา	ตอบคำถามในใบงานได้เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ได้ถูกต้อง	ตอบคำถามในใบงานได้เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์เป็นส่วนใหญ่	ตอบคำถามในใบงานได้เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์เป็นบางส่วน	ตอบคำถามในใบงานได้เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ได้ถูกต้องเพียงส่วนน้อย
การสรุปความรู้	มีการสรุปความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาได้ชัดเจนครบถ้วนสมบูรณ์	มีการสรุปความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาได้ชัดเจนดี	มีการสรุปความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาได้	มีการสรุปความรู้ไม่ชัดเจน
ความถูกต้อง	มีการตอบคำถามจากการทำใบงานได้ถูกต้อง	มีการตอบคำถามจากการทำใบงานได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่	มีการตอบคำถามจากการทำใบงานได้ถูกต้องเป็นบางส่วน	มีการตอบคำถามจากการทำใบงานได้ไม่ถูกต้อง
ความเรียบร้อย	มีการทำงานที่มีความสะอาดเรียบร้อยอ่านง่าย	มีการทำงานที่มีความสะอาดเรียบร้อยอ่านง่ายเป็นส่วนใหญ่	มีการทำงานที่มีความสะอาดเรียบร้อยอ่านง่ายเป็นบางส่วน	มีการทำงานที่ไม่มีความสะอาดไม่เรียบร้อย
ความตรงต่อเวลา	ส่งงานครบถ้วนตรงตามเวลาที่กำหนด	ส่งงานครบถ้วนแต่ช้ากว่าเวลาที่กำหนด 1-2 นาที	ส่งงานครบถ้วนแต่ช้ากว่าเวลาที่กำหนด 3-4 นาที	ส่งงานครบถ้วนแต่ช้ากว่าเวลาที่กำหนด 5 นาทีขึ้นไปหรือไม่ส่ง

แบบประเมินการทำกิจกรรมโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

คำชี้แจง : ให้ ผู้สอน ประเมินการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามรายการที่กำหนด แล้วขีด ✓

ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม				
2	การตอบคำถาม				
3	การสรุปองค์ความรู้				
4	เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรม				
5	การตรงต่อเวลา				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
..... /..... /.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ผลงานสมบูรณ์ชัดเจน ให้ 4 คะแนน
 ผลงานมีข้อบกพร่องบางส่วน ให้ 3 คะแนน
 ผลงานมีข้อบกพร่องเป็นส่วนใหญ่ ให้ 2 คะแนน
 ผลงานมีข้อบกพร่องมาก ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

16 - 20	ดีมาก
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินการทำกิจกรรมโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1
การมีส่วนร่วม ในการทำ กิจกรรม	สมาชิกทุกคนใน กลุ่มมีส่วนร่วม ในการทำ กิจกรรม	สมาชิกส่วนใหญ่ มีส่วนร่วม ในการทำ กิจกรรม	สมาชิกบางส่วน มีส่วนร่วมใน การทำ กิจกรรม	สมาชิกทุกคน ในกลุ่มไม่มี ส่วนร่วม ในการทำ กิจกรรม
การตอบคำถาม	การตอบคำถามมี ความถูกต้อง ของเนื้อหา 100%	การตอบคำถาม มีความถูกต้อง ของเนื้อหา 80%	การตอบคำถาม มีความ ถูกต้องของ เนื้อหา 70%	การตอบคำถาม มีความ ถูกต้องของ เนื้อหา 50%
การสรุปองค์ ความรู้	มีการสรุปความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องที่ ศึกษาได้ชัดเจน ครบถ้วน สมบูรณ์	มีการสรุปความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ เรื่องที่ศึกษาได้ ชัดเจนดี	มีการสรุป ความรู้ความ เข้าใจ เกี่ยวกับเรื่อง ที่ศึกษาได้	มีการสรุป ความรู้ ไม่ชัดเจน
เข้าใจ วัตถุประสงค์ ของกิจกรรม	มีการสรุปความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องที่ ศึกษาได้ชัดเจน ครบถ้วน สมบูรณ์	มีการสรุปความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ เรื่องที่ศึกษาได้ ชัดเจนดี	มีการสรุป ความรู้ความ เข้าใจ เกี่ยวกับเรื่อง ที่ศึกษาได้	มีการสรุป ความรู้ ไม่ชัดเจน
การตรงต่อเวลา	ส่งงานครบถ้วน ตรงตามเวลา ที่กำหนด	ส่งงานครบถ้วน แต่ช้ากว่าเวลา ที่กำหนด 1-2 นาที	ส่งงานครบถ้วน แต่ช้ากว่า เวลาที่ กำหนด 3-4 นาที	ส่งงานครบถ้วน แต่ช้ากว่า เวลาที่ กำหนด 5 นาทีขึ้นไป หรือไม่ส่ง

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

วิชาสังคมศึกษา (สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม)

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่

กลุ่ม

สมาชิกในกลุ่ม 1. 2.
3. 4.
5. 6.

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรมที่สังเกต	คะแนน		
	3	2	1
1. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
3. รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
4. มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
5. ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม			
รวม			

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ ให้ 3 คะแนน
พฤติกรรมที่ทำเป็นบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
พฤติกรรมที่ทำน้อยครั้ง ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
13-15	ดี
8-12	ปานกลาง
5-7	ปรับปรุง

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายกลุ่ม

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ต้องปรับปรุง (1)
1. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	ร่วมมือและช่วยเหลือเพื่อนในการแสดงความคิดเห็น	ร่วมมือและช่วยเหลือเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ในการแสดงความคิดเห็น	ร่วมมือและช่วยเหลือเพื่อนในการแสดงความคิดเห็นเป็นบางครั้ง	ไม่ให้ความร่วมมือในขณะแสดงความคิดเห็น
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	มีการปรึกษาครูและเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ	มีการปรึกษาครูและเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ เป็นส่วนใหญ่	มีการปรึกษาครูและเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ เป็นบางครั้ง	ไม่มีการปรึกษาครูและเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ
3. รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย	มีส่วนร่วมในการหาข้อมูลร่วมกับเพื่อน	มีส่วนร่วมในการหาข้อมูลร่วมกับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่	มีส่วนร่วมในการหาข้อมูลร่วมกับเพื่อนเป็นบางครั้ง	ไม่มีส่วนร่วมในการหาข้อมูลร่วมกับเพื่อน
4. มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ	มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม	มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มเป็นส่วนใหญ่	มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มเป็นบางครั้ง	ไม่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และไม่มีการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
5. ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม	ส่งงานครบถ้วนตรงตามเวลาที่กำหนด	ส่งงานครบถ้วนแต่ช้ากว่าเวลาที่กำหนด 1-2 นาที	ส่งงานครบถ้วนแต่ช้ากว่าเวลาที่กำหนด 3-4 นาที	ส่งงานครบถ้วนแต่ช้ากว่าเวลาที่กำหนด 5 นาทีขึ้นไปหรือไม่ส่ง

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง : ให้ ผู้สอน สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วขีด ✓
ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้าน	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1. ใฝ่เรียนรู้	1.1 แสวงหาข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ				
	1.2 มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	1.3 สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
2. รักความเป็นไทย	2.1 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย				
	2.2 เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย				

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

(.....)

..... / /

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

RAJABHAT MAHARAKHAM UNIVERSITY

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้ 4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้ 3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
16 - 20	ดีมาก
11 - 15	ดี
6 - 10	พอใช้
ต่ำกว่า 5	ปรับปรุง

เกณฑ์การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (1)	ผ่าน (2)	ดี (3)	ดีเยี่ยม (4)
ใฝ่เรียนรู้	ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ศึกษา ค้นคว้าหา ความรู้	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ใน การเรียน และมี ส่วนร่วมในการ เรียนรู้ และเข้า ร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นบางครั้ง	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอา ใจใส่ในการ เรียน และมี ส่วนร่วมในการ เรียนรู้ และเข้า ร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ ต่าง ๆ บ่อยครั้ง	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจ ใส่ในการเรียน และมีส่วนร่วมใน การเรียนรู้ และ เข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียน เป็นประจำ
รักความเป็นไทย	ไม่มีสัมมา คารวะต่อครู อาจารย์	มีสัมมาคารวะต่อ ครูอาจารย์ ใช้ภาษาไทย เลขไทยในการ สื่อสารได้ ถูกต้อง	มีสัมมาคารวะต่อ ครูอาจารย์ ปฏิบัติตนเป็นผู้มี มารยาท แบบไทย ใช้ภาษาไทย เลขไทยในการ สื่อสารได้ ถูกต้อง เข้าร่วมกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาไทย	มีสัมมาคารวะ ต่อครูอาจารย์ ปฏิบัติตนเป็นผู้มี มารยาทแบบไทย ใช้ภาษาไทย เลขไทยในการ สื่อสารได้ถูกต้อง เข้าร่วมกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาไทย และมีส่วนร่วมใน การสืบทอดภูมิ ปัญญาไทย

แบบประเมินสมรรถนะของผู้เรียน

คำชี้แจง : ให้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วขีด ✓ ลงใน
ช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

สมรรถนะ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1. ความสามารถในการสื่อสาร	1.1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนะของตนเองด้วยการพูด และการเขียน				
	1.2 พูดเจรจาต่อรอง				
	1.3 เลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร				
	1.4 เลือกใช้วิธีการสื่อสาร				
2. ความสามารถในการคิด	2.1 คิดพื้นฐาน				
	2.2 คิดขั้นสูง				

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (.....)
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY /...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้ 4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้ 3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ	
ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
19 - 24	ดีมาก
13 - 18	ดี
7 - 12	พอใช้
ต่ำกว่า 6	ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินสมรรถนะของผู้เรียน

พฤติกรรมบ่งชี้	ไม่ผ่าน (1)	ผ่าน (2)	ดี (3)	ดีเยี่ยม (4)
ความสามารถในการสื่อสาร	พูดถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ จากสารที่อ่าน ฟัง หรือดู ตามแบบ	พูดถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจจากสารที่อ่าน ฟัง หรือดู ด้วยภาษาของตนเอง	พูดถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ จากสารที่อ่าน ฟัง หรือดู ด้วยภาษาของตนเอง พร้อมยกตัวอย่าง ประกอบแต่ไม่ สอดคล้องกับ เรื่องที่ถ่ายทอด	พูดถ่ายทอดความรู้ ความ เข้าใจจาก สารที่อ่าน ฟัง หรือดู ด้วยภาษา ของตนเอง พร้อมยกตัวอย่าง ประกอบ สอดคล้องกับ เรื่องที่ถ่ายทอด
ความสามารถในการคิด	ไม่สามารถระบุ ความสัมพันธ์ ของส่วนประกอบ ต่าง ๆ ของ ข้อมูล และ ไม่สามารถ เชื่อมโยงกับ เหตุการณ์ที่ พบเห็นใน บริบทต่าง ๆ ได้	ระบุ ความสัมพันธ์ ของ ส่วนประกอบ ต่าง ๆ ของ ข้อมูลได้ ถูกต้อง แต่ไม่ สามารถ เชื่อมโยงกับ เหตุการณ์ที่ พบเห็นใน บริบทต่าง ๆ ได้	ระบุความสัมพันธ์ ของส่วน ประกอบต่าง ๆ ของข้อมูล และ สามารถเชื่อมโยง กับเหตุการณ์ที่ พบเห็นในบริบท ต่าง ๆ ได้	ระบุความสัมพันธ์ ของส่วนประกอบ ต่าง ๆ ของข้อมูล และสามารถ เชื่อมโยงกับ เหตุการณ์ ที่พบ เห็นในในบริบท ต่าง ๆ ได้อย่าง สมเหตุสมผล

8. เอกลักษณะเฉพาะตัวของวัฒนธรรมภาคเหนือ และภาคใต้คือข้อใด

- ก. ประเพณีกินข้าวแดงขันโตก
ประเพณีเจี๊ยะฉ่าย
- ข. พิธีทิ้งกระจาด พิธีแห่ผีตาโขน
- ค. บุญทานก๋วยฉลาก พิธีทิ้งกระจาด
- ง. พิธีแห่ผีตา ประเพณีเจี๊ยะฉ่าย

9. สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่มีความแตกต่างกันเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ต่างกันในด้านใด

- ก. วัฒนธรรมด้านศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว
- ข. วัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง
- ค. วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย
- ง. วัฒนธรรมด้านการละเล่น

10. ข้อใด *ไม่ใช่* การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมไทย

- ก. อิทธิพลของชาติตะวันตก
- ข. การพัฒนาเศรษฐกิจ
- ค. ภาวะล้าหลังทางวัฒนธรรม
- ง. การย้ายถิ่นฐาน

11. เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงปฏิรูปประเทศโดยการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย

- ก. การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนมอญ
- ข. การแผ่ขยายอำนาจเข้าครอบครองดินแดนของจักรวรรดินิยมตะวันตก
- ค. เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2
- ง. เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1

12. การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจไทยในอดีต

ก่อให้เกิดผลเสียหลายประการ ยกเว้น ข้อใด

- ก. เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น
- ข. ความมีน้ำใจของผู้คนขาดหายไป
- ค. ทรัพยากรธรรมชาติลดลง
- ง. ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวดีมากขึ้น

13. ข้อใดกล่าวถึงวัฒนธรรมสากลได้ถูกต้องที่สุด

- ก. มนุษย์ควรอยู่กลมกลืนกับธรรมชาติ
- ข. มนุษย์เป็นนายธรรมชาติ
- ค. มนุษย์อยู่ภายใต้ธรรมชาติ
- ง. มนุษย์ไม่ต้องการเหตุผลในการพิสูจน์ความจริง

14. วัฒนธรรมไทยมีทัศนคติต่อธรรมชาติแตกต่างจากวัฒนธรรมสากลอย่างไร

- ก. วัฒนธรรมไทยเน้นการเอาชนะหรือควบคุมธรรมชาติให้เป็นไปตามความต้องการของมนุษย์
- ข. วัฒนธรรมสากลเน้นการเอาชนะหรือควบคุมธรรมชาติให้เป็นไปตามความต้องการของมนุษย์
- ค. วัฒนธรรมไทยเน้นความแตกต่างกับธรรมชาติ
- ง. วัฒนธรรมไทยเน้นความสวยงามของสิ่งที่เป็นรูปธรรม

15. ความแตกต่างทางวัฒนธรรมส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร
- มี เพราะเป็นการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างประเทศ เช่นการค้าขายผลงานทางด้านศิลปะ
 - มี เพราะเป็นการนำขนบธรรมเนียมประเพณีใหม่เข้ามาเผยแพร่
 - ไม่มี เพราะเป็นการทำลายวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้เลือนหายไป
 - ไม่มี เพราะเป็นการกระตุ้นให้มนุษย์หันไปรับวัฒนธรรมภายนอกแทน
16. ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีการรับวัฒนธรรมสากลเข้ามา ทำให้เกิดผลเสียในด้านใดบ้าง
- การค้า การท่องเที่ยว
 - เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ
 - อาหาร การแต่งกาย
 - เทคโนโลยีที่ทันสมัย
17. นักเรียนมีแนวทางอย่างไรในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการรับวัฒนธรรมสากลได้ถูกต้องที่สุด
- นัดเห็นเพื่อนใส่กางเกงขาสั้น จึงกล่าวตักเตือนเพื่อนว่า “แกระวังตัวหน่อยสิเดี๋ยวนี้ชาวเข้มขึ้นกำลังระบาด”
 - ฟางชอบกินอาหารญี่ปุ่น แต่ก็เข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีไทยอยู่เสมอ ๆ
 - แจ้งปรับการแต่งกายให้เข้ากับวัฒนธรรมตะวันตก
 - ฝังรับวัฒนธรรมสากลเข้ามาปรับใช้ในชีวิตประจำวันโดยการไม่กินอาหารไทย
18. ข้อใดเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาอันล้ำค่าของคนไทยเลือนหายไป
- ภูมิปัญญาไทยยากต่อการเรียนรู้
 - ภูมิปัญญาไทยโบราณ ไม่สอดคล้องกับสังคมสมัยใหม่
 - อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก และกระแสวัตถุนิยม
 - การศึกษาและการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยไม่เป็นระบบและด้อยประสิทธิภาพ
19. กระทรวงวัฒนธรรมมีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอย่างไร
- ขยายพื้นที่กระทรวงวัฒนธรรมให้มีขนาดใหญ่ขึ้น
 - การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนเท่านั้น
 - จัดอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม
 - บูรณาการความร่วมมือในการบริหารจัดการองค์ความรู้และมรดกทางศิลปวัฒนธรรม
20. คนไทยควรใช้วิธีการใดในการพัฒนาเทคโนโลยีของตนเองให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับชาติตะวันตก
- ใช้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไปแลกเปลี่ยนซื้อเทคโนโลยีของชาติตะวันตก
 - ซื้อเทคโนโลยีของชาติตะวันตกมาใช้กับประเทศไทย
 - ว่าจ้างให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนเกี่ยวกับเทคโนโลยีในประเทศไทย
 - ศึกษาเทคโนโลยีของชาวตะวันตกพร้อมกับพัฒนาเทคโนโลยีของเราให้ดีขึ้น

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
รายวิชาสังคมศึกษา ส 31102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. ค	11. ข
2. ข	12. ข
3. ก	13. ง
4. ค	14. ข
5. ก	15. ก
6. ข	16. ข
7. ก	17. ข
8. ก	18. ค
9. ค	19. ง
10. ง	20. ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

คำชี้แจง: ให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์ที่กำหนดให้ ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงใน
กระตาดคำตอบในข้อที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

คำชี้แจง จงใช้สถานการณ์ต่อไปนี้ตอบคำถามข้อที่ 1-5

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ประเทศทั่วโลกมีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ สาเหตุอาจเกิดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนอย่างหนักไม่ว่าจะเป็นอาชีพ อาหาร ยารักษาโรค เป็นต้น ทำให้รัฐบาลในหลายประเทศทั่วโลกต้องเร่งอัดมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น

1. จากสถานการณ์ ข้อใดคือแนวทางในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่ถูกต้องที่สุด
 - ก. เยียวยาเงินให้ประชาชน
 - ข. ให้ประชาชนขายของออนไลน์เพื่อประทังชีวิต
 - ค. สร้างรากฐานของประเทศให้มั่นคง
 - ง. ล็อกดาวน์เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
2. การแก้ไขปัญหาคเศรษฐกิจควรเริ่มจากที่ไหนเป็นอันดับแรก
 - ก. ครอบครัว
 - ข. ชุมชน
 - ค. โรงเรียน
 - ง. สถานีราชการ
3. จากสถานการณ์ ใครมีหน้าที่ในการรับผิดชอบของปัญหาที่เกิดขึ้น
 - ก. นายทุน
 - ข. นายกรัฐมนตรี
 - ค. ตัวแทนราษฎร
 - ง. ประชาชนทุกคน
4. ข้อใดคือใจความสำคัญของสถานการณ์ข้างต้น
 - ก. การเกิดวิกฤติเศรษฐกิจทั่วโลกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจไทย
 - ข. การแพร่ระบาดของโควิด-19 พร้อมมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจไทย
 - ค. ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19
 - ง. มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจไทยหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19
5. ข้อใดคือแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจในยุคโควิด-19 ได้ถูกต้องที่สุด
 - ก. ฟ้าใสโดนไล่ออกจากงานจึงเดินทางกลับภูมิลำเนา
 - ข. ผ่นชักชวนเพื่อนขายยาเสพติดเพราะเห็นว่าได้เงินง่ายกว่าไปทำงานรับจ้าง
 - ค. พลอยไปอาศัยอยู่กับแฟนเพราะไม่มีงานทำ
 - ง. แดงปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อส่งขายที่ตลาด

คำชี้แจง จงใช้สถานการณ์ต่อไปนี้ตอบคำถามข้อที่ 6-10

“ติณห์” นักร้องแบบวัย 23 ปี ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบเครื่องแบบนักเรียนไทยให้มีความแตกต่างไปจากเดิม เช่น เสื้อที่มีปกขนาดใหญ่ แขนเสื้อที่พู่ฟองซึ่งทำจากเชือกผูกกรองเท้า กระโปรงจีบตัดแต่งชายกระโปรง เป็นต้น

6. ข้อใด *ไม่ได้* กล่าวไว้ในบทความข้างต้น
 - ก. การแสดงความคิดสร้างสรรค์
 - ข. วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
 - ค. วัยรุ่นมีความกล้าแสดงออก
 - ง. ความแตกต่างของเครื่องแบบนักเรียนไทยแบบเดิมกับปัจจุบัน
7. ข้อใดแสดงถึงการมีความคิดสร้างสรรค์
 - ก. ตัดแต่งกระโปรงให้สั้น
 - ข. ใช้เชือกผูกกรองเท้าทำแขนเสื้อ
 - ค. ใช้โบว์ติดข้างหลังเสื้อ
 - ง. ติดกิ๊บรูปเปิดที่ซื้อจากตลาดนัด
8. จากบทความ ข้อใดคือสาเหตุของความแตกต่างดังกล่าวมากที่สุด
 - ก. เทคโนโลยี
 - ข. การย้ายถิ่นฐานของมนุษย์
 - ค. การรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ
 - ง. สภาพแวดล้อม สภาพภูมิอากาศ
9. จากบทความข้างต้น กล่าวถึงเรื่องใดเป็นสำคัญ
 - ก. การต่อต้านกฎเกณฑ์ที่ล้าสมัย
 - ข. การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี
 - ค. การเปลี่ยนแปลงการแต่งกาย
 - ง. ความก้าวหน้าทางด้านความคิดและสติปัญญาของมนุษย์
10. ข้อใดกล่าวถึงการปรับหรือประยุกต์ใช้เครื่องแบบนักเรียนแบบเดิมกับแบบใหม่ได้ถูกต้องที่สุด
 - ก. สกยใส่ชุดแนววินเทจไปโรงเรียน
 - ข. ตัดกิ๊บสวมเครื่องแบบนักเรียนแต่เป็นชุดที่ตัดจากเศษผ้า
 - ค. พักใส่กระโปรงจีบแต่ตัดแต่งให้สั้น
 - ง. หมิวไม่มีความรู้เรื่องออกแบบชุดจึงไม่ไปโรงเรียน

คำชี้แจง จงใช้สถานการณ์ต่อไปนี้ตอบคำถามข้อที่ 11-15

เขาย่อมเปรียบเทียบกับความว่ายามรัก
 ครั้นรักจางห่างเหินไปเนิ่นนาน

แต่น้ำผักต้มขมขมว่าหวาน
 แต่น้ำตาลว่าเปรี้ยวไม่เหลือวแล

11. คำประพันธ์ข้างต้นกล่าวถึงเรื่องใด
 - ก. น้ำผักต้มขม
 - ข. ความรักที่ไม่สมหวัง
 - ค. ความรักในวัยเรียน
 - ง. ความรักเมื่อเริ่มและหมดรัก
12. คำประพันธ์นี้จัดเป็นคำประพันธ์ประเภทใด
 - ก. โคลงสี่สุภาพ
 - ข. กาพย์ฉบัง 16
 - ค. กลอน 8
 - ง. กลอน 6
13. ใครสอดคล้องกับบทประพันธ์ดังกล่าวมากที่สุด
 - ก. อิงค์เป็นคนใจเย็นกับเรื่องความรัก
 - ข. แอყคบกับแฟนที่คุยกันได้หนึ่งวัน
 - ค. กวินคบผู้หญิงหลายคน
 - ง. ฟ้าเป็นคนซื่อซัดหึงจึงทำให้เค้าโดนทิ้งอยู่บ่อย ๆ
14. บทประพันธ์นี้กล่าวถึงสรุปได้ว่าอย่างไร
 - ก. ไม่ควรมีรักในวัยเรียน
 - ข. ควรคิดให้รอบคอบก่อนมีความรัก
 - ค. ควรคบหาแต่คนดีเป็นแฟน
 - ง. เปรียบเทียบการมีความรักกับการหมดรัก
15. จากบทประพันธ์ดังกล่าวบ่งบอกว่าผู้เขียนมีความสามารถในด้านใด
 - ก. ความสามารถในการแต่งบทประพันธ์
 - ข. ความสามารถในการแสดงความคิด
 - ค. ความสามารถในการจินตนาการ
 - ง. ความชำนาญในการผูกทอดทึ้ง

คำชี้แจง จงใช้สถานการณ์ต่อไปนี้ตอบคำถามข้อที่ 16-20

ขิง (Ginger) เป็นสมุนไพรชนิดหนึ่งที่โดดเด่นเรื่องรสชาติ และกลิ่น มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า "Zingiber officinale Roscoe" และมีชื่อท้องถิ่นอื่นๆ อีก เช่น ขิงแกลง ขิงแดง ขิงเผือก เป็นต้น ลักษณะของขิง เป็นพืชมีเหง้าใต้ดินเป็นข้อๆ เนื้อในสีขาว หรือเหลืองอ่อน ปลายสุดของข้อจะเป็นที่แทงยอด หรือลำต้นเทียม ลำต้นสูงพ่นพื้นดินขึ้นมา 50-100 เซนติเมตร มีกาบหรือโคนใบหุ้ม ใบของขิง เป็นใบเดี่ยว (ใบรูปหอก) ออกเรียงสลับกันเป็นสองแถว

ขิงจัดเป็นสมุนไพรชนิดหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อร่างกายในหลาย ๆ ด้าน เพราะอุดมไปด้วยวิตามินและแร่ธาตุที่มีความสำคัญอย่างมากต่อร่างกายของเรา เช่น วิตามินเอ วิตามินบี 1 วิตามินบี 2 วิตามินบี 3 วิตามินซี เบต้าแคโรทีน ธาตุเหล็ก ธาตุแคลเซียม ธาตุฟอสฟอรัส แอมยังมีโปรตีน คาร์โบไฮเดรต และเส้นใยจำนวนมากอีกด้วย ซึ่งประโยชน์ของขิงนั้น เราสามารถนำมาใช้ได้หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นราก เหง้า ต้น ใบ ดอก แก่น และผลก็ได้ทั้งนั้น

16. ข้อใด **ไม่ได้** กล่าวถึงในบทความข้างต้น
ก. ประโยชน์ของขิง	ข. พืชสมุนไพรโบราณ
ค. ลักษณะที่สำคัญของขิง	ง. การเพิ่มรสชาติของอาหาร
17. ข้อใดต่อไปนี้ไม่มีคุณสมบัติคล้ายกับขิงทั้งหมด
ก. ข่า พริก ไพล	ข. กระชาย เปราะาะ ตะไคร้
ค. กระชาย ขมิ้น ไพล	ง. ข่า ตะไคร้ พริก
18. การปรุงอาหารโดยใช้ขิงมีวัตถุประสงค์ตรงกับข้อใดมากที่สุด
ก. เพิ่มสีส้มของอาหาร	ข. เพิ่มรสหวานของอาหาร
ค. เพิ่มกลิ่นและคุณค่าอาหาร	ง. เพิ่มสารคลอโรฟิลล์ในอาหาร
19. จากบทความข้างต้นกล่าวถึงเรื่องใดเป็นสำคัญ
ก. ประโยชน์ของขิง	ข. องค์ประกอบของขิง
ค. การใช้ขิงในการปรุงอาหาร	ง. สารอาหารที่มีในขิง
20. ข้อใดคือการใช้ขิงได้สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21
ก. ขิงดอง	ข. แอลมอนซอสขิง
ค. กุ้งผัดพริกขิง	ง. เครื่องดื่มขิงผงสำเร็จรูป

เฉลยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

1. ค	11. ง
2. ก	12. ค
3. ง	13. ก
4. ค	14. ง
5. ง	15. ก
6. ค	16. ง
7. ข	17. ค
8. ค	18. ค
9. ก	19. ก
10. ข	20. ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก
เรื่อง วัฒนธรรมไทย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง แบบสอบถามมี 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของครู

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไป ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความจริง

1. เพศ ชาย หญิง

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจดังนี้

5 : มากที่สุด 4 : มาก 3 : ปานกลาง 2 : น้อย 1 : น้อยที่สุด

กิจกรรม	ความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. นักเรียนพอใจกับการทำใบกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับเพื่อน					
2. นักเรียนพอใจกับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน					
3. นักเรียนสนุกกับการเล่นเกมจับคู่ภาพ					
4. นักเรียนสนุกกับการเล่นเกม kahoot ผ่านโทรศัพท์มือถือ					
5. นักเรียนชอบกิจกรรมการได้วาดที่					
6. นักเรียนชอบการจัดนิทรรศการในห้องเรียน					
7. นักเรียนพอใจกับการศึกษาความรู้จากนิทรรศการในห้องเรียน					
8. นักเรียนชอบที่มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง					
9. นักเรียนสนุกกับการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต - ปัจจุบัน เรื่องวัฒนธรรมไทย					
10. นักเรียนสนุกกับการวิเคราะห์สถานการณ์ และค้นหาคำตอบ					
11. นักเรียนชอบที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน					
12. นักเรียนพอใจกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล					
13. นักเรียนชอบที่ครูสรุปเนื้อหาการเรียนได้อย่างเข้าใจ และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้					
14. นักเรียนชอบสื่อการเรียนการสอนที่ครูนำเสนอ					

กิจกรรม	ความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
15. นักเรียนพอใจกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก					
รวมคะแนน					
รวมทั้งหมด					

สรุปผลการประเมิน

- ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
- ระดับความพึงพอใจมาก
- ระดับความพึงพอใจปานกลาง
- ระดับความพึงพอใจน้อย
- ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

ผลการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการจัดการเรียนรู้
เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ ข.1 ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการจัดการเรียนรู้
เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รายการประเมิน	แผนที่									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. สารสำคัญ/สาระการเรียนรู้										
1.1 สอดคล้องกับ จุดประสงค์การ เรียนรู้	4.80	4.80	4.80	5	5	5	5	5	4.80	4.80
1.2 มีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.80	5	5	5	4.80	5	4.80	5	4.80	4.80
1.3 เหมาะสมกับ เวลาในการจัด กิจกรรมการ เรียนรู้	4.40	5	5	4.80	5	5	5	4.80	5	4.60
1.4 เหมาะสมกับวัย ของนักเรียน	4.60	5	4.80	5	4.80	4.80	4.80	5	5	5
2. จุดประสงค์การเรียนรู้										
2.1 สอดคล้องกับ เนื้อหา	4.40	5	4.80	5	5	5	5	5	5	5
2.2 สามารถวัดผล และประเมินผลได้	4.40	4.60	4.80	5	4.80	5	5	4.80	4.60	4.80
2.3 เหมาะสมกับ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ 4	4.60	5	5	4.80	5	5	5	5	5	5

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

รายการประเมิน	แผนปี									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3. สมรรถนะที่สำคัญ										
3.1 เหมาะสมกับ จุดประสงค์ การเรียนรู้และ กิจกรรม การเรียนรู้	4.40	4.80	5	4.60	5	4.80	5	5	4.60	4.80
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์										
4.1 เหมาะสมกับ จุดประสงค์ การเรียนรู้และ กิจกรรม การเรียนรู้	4.40	4.80	5	4.80	5	5	4.80	5	5	4.60
5. กิจกรรมการเรียนรู้										
5.1 ได้รับความสนใจ ของผู้เรียน	4.80	5	4.80	4.60	4.60	5	5	5	4.60	4.80
5.2 เนื้อหา เหมาะสมกับ กิจกรรม การเรียนรู้	4.60	4.80	5	5	5	5	4.80	4.40	4.60	4.80
5.3 สอดคล้องกับ จุดประสงค์ การเรียนรู้	4.80	5	5	4.40	5	5	5	5	5	5
5.4 สอดคล้องกับ สาระ การเรียนรู้	4.40	5	5	5	5	5	5	5	4.80	5

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

รายการประเมิน	แผนที่									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5.5 สอดคล้องกับ การวัดผลและ ประเมินผล	4.40	4.80	4.80	4.80	4.60	5	4.80	4.80	5	4.60
5.6 เรียงลำดับ กิจกรรมได้ เหมาะสม	4.80	4.60	4.60	4.80	5	4.80	5	5	4.80	5
5.7 ขั้นตอนการจัด กิจกรรมเป็นไป ตามการจัด กิจกรรม การเรียนรู้ แบบ เชิงรุก	4.80	5	5	5	4.80	5	5	5	5	5
5.8 เหมาะสมกับ เวลาที่จัด กิจกรรม การเรียน การสอน	5	5	4.40	4.80	5	4.60	4.80	4.80	4.60	4.80
5.9 ผู้เรียนมี ปฏิสัมพันธ์ที่ดี ต่อกัน	4.40	4.40	5	4.60	4.80	4.0	5	5	5	5
6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้										
6.1 สอดคล้องกับ จุดประสงค์ การเรียนรู้	4.80	4.80	4.80	4.80	5	5	5	4.80	4.60	4.80
6.2 สอดคล้องกับ กิจกรรม การเรียนรู้	5	5	5	5	4.80	5	4.60	5	5	5

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

รายการประเมิน	แผนที่									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้	4.40	4.60	4.80	4.80	5	5	5	5	4.80	5
6.4 ได้รับความสนใจของผู้เรียน	4.40	4.60	4.40	4.80	4.80	5	4.80	4.80	5	5
6.5 เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน	4.40	4.60	5	4.80	5	4.80	5	5	5	4.80
7. การวัดและประเมินผล										
7.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	4.40	5	4.80	5	4.80	4.80	4.60	4.80	4.60
7.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.40	4.60	5	5	5	5	4.80	5	5	4.60
7.3 เกณฑ์การวัดผลประเมินผลมีความชัดเจน	4.80	4.40	5	4.40	5	4.60	5	5	4.40	5
รวม	4.62	4.79	4.88	4.82	4.92	4.89	4.92	4.92	4.84	4.85

ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ของ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

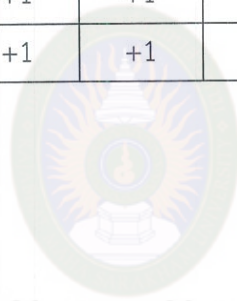
ตารางที่ ข.2 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก
เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	0	+1	+1	0	+1	0.60	ใช้ได้
3	-1	0	0	+1	-1	-0.20	ทิ้ง
4	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
7	0	-1	-1	-1	0	-0.60	ทิ้ง
8	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	0	-1	+1	-1	-1	-0.80	ทิ้ง
13	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
14	-1	0	0	+1	+1	0.20	ทิ้ง
15	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	-1	+1	0.60	ใช้ได้
18	0	+1	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

(ต่อ)

ตารางที่ ข.2 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
22	0	-1	+1	-1	0	-0.20	ทิ้ง
23	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
24	+1	0	+1	+1	0	0.60	ใช้ได้
25	-1	0	+1	0	+1	0.20	ทิ้ง
26	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
27	+1	0	+1	0	+1	0.60	ใช้ได้
28	-1	-1	0	0	0	-0.40	ทิ้ง
29	0	0	+1	+1	+1	0.60	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ข.3 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก
เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
4	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	0	+1	0.80	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

หมายเหตุ: เกณฑ์คัดเลือกคุณภาพ คือ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป

ตารางที่ ข.4 คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัฒนธรรมไทย
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อ	ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	แปลผล
1	0.68	0.71	ใช้ได้
2	0.46	0.64	ใช้ได้
3	0.43	0.29	ใช้ได้
4	0.71	0.57	ใช้ได้
5	0.25	0.36	ใช้ได้
6	0.57	0.50	ใช้ได้
7	0.64	0.43	ใช้ได้
8	0.54	0.36	ใช้ได้
9	0.61	0.36	ใช้ได้
10	0.57	0.29	ใช้ได้
11	0.46	0.36	ใช้ได้
12	0.57	0.29	ใช้ได้
13	0.36	0.29	ใช้ได้
14	0.54	0.43	ใช้ได้
15	0.43	0.21	ใช้ได้
16	0.32	0.50	ใช้ได้
17	0.43	0.43	ใช้ได้
18	0.79	0.43	ใช้ได้
19	0.75	0.36	ใช้ได้
20	0.64	0.43	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.73

หมายเหตุ: เกณฑ์คัดเลือกคุณภาพ คือ มีค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20-0.80

ตารางที่ ข.5 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ของแบบทดสอบ

วัดความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ โดยการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	+1	0	+1	0	0	0.40	ใช้ไม่ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
7	+1	0	0	+1	+1	0.60	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	0	-1	0	+1	0	0.00	ใช้ไม่ได้
12	+1	0	0	0	+1	0.40	ใช้ไม่ได้
13	+1	-1	0	-1	0	-0.20	ใช้ไม่ได้
14	0	0	0	-1	-1	-0.40	ใช้ไม่ได้
15	0	-1	-1	-1	-1	-0.60	ใช้ไม่ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17	+1	0	+1	+1	0	0.60	ใช้ได้
18	+1	+1	0	+1	+1	0.80	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
23	+1	0	0	+1	0	0.40	ใช้ไม่ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

(ต่อ)

ตารางที่ ข.5 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
25	+1	0	+1	+1	0	0.60	ใช้ได้
26	0	-1	0	0	-1	-0.40	ใช้ไม่ได้
27	+1	0	-1	0	0	0.00	ใช้ไม่ได้
28	+1	+1	0	0	-1	0.20	ใช้ไม่ได้
29	0	-1	-1	0	0	-0.40	ใช้ไม่ได้
30	0	0	-1	-1	-1	-0.60	ใช้ไม่ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ข.6 ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ของแบบทดสอบ
วัดความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ โดยการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
7	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18	+1	0	0	+1	+1	0.60	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้

หมายเหตุ: เกณฑ์คัดเลือกคุณภาพ คือ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป

ตารางที่ ข.7 การหาค่าความแปรปรวน และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถ
ในการคิดวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คนที่	X	X ²	คนที่	X	X ²
1	13	169	15	14	196
2	11	121	16	3	9
3	10	100	17	6	36
4	18	324	18	5	25
5	8	64	19	13	169
6	14	196	20	13	169
7	17	289	21	9	81
8	4	16	22	14	196
9	13	169	23	5	25
10	15	225	24	2	4
11	7	49	25	13	169
12	10	100	26	14	196
13	7	49	27	16	256
14	16	256	28	13	169
			รวม	303	3,827

ตารางที่ ข.8 การหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อ	p	q	pq
1	0.57	0.43	0.24
2	0.61	0.39	0.24
3	0.54	0.46	0.25
4	0.54	0.46	0.25
5	0.57	0.43	0.24
6	0.54	0.46	0.25
7	0.57	0.43	0.24
8	0.57	0.43	0.24
9	0.50	0.50	0.25
10	0.57	0.43	0.24
11	0.54	0.46	0.25
12	0.57	0.43	0.24
13	0.57	0.43	0.24
14	0.57	0.43	0.24
15	0.61	0.39	0.24
16	0.36	0.64	0.23
17	0.54	0.46	0.25
18	0.43	0.57	0.24
19	0.61	0.39	0.24
20	0.46	0.54	0.25
รวม			4.89
S^2			19.58
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.79			

ตารางที่ ข.9 คะแนนความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์กับแบบสอบถามความพึงพอใจ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	+1	0	+1	0	+1	0.60	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	0	0.80	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

หมายเหตุ: เกณฑ์คัดเลือกคุณภาพ คือ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป

ภาคผนวก ค

คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ค.1 คะแนนระหว่างเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

พฤติกรรม/ แผนที่	คะแนนเก็บย่อย แผนละ 10 คะแนน													รวม 100		
	ใบงาน			เกม			ใบงาน	ไต่ว่าตี	เกม			นิทรรศการ				
	1	2	3	4	5	6			7	8	9		10			
1	7	8	7	9	8	9	6	7	8	9	10	7	8	9	10	81
2	7	8	7	8	7	9	8	9	8	7	9	9	8	9	7	78
3	7	7	9	7	8	9	8	9	7	8	9	9	7	9	8	79
4	8	7	8	7	8	9	9	8	7	8	9	8	7	9	9	80
5	7	7	8	8	7	9	9	9	8	7	9	9	9	7	8	79
6	8	8	9	8	7	9	8	9	8	7	9	9	8	7	9	81
7	8	7	9	9	8	9	9	9	7	8	9	9	7	9	8	83
8	7	8	7	8	9	7	9	9	8	9	10	10	8	9	8	83
9	8	8	7	8	8	9	8	9	8	7	9	9	7	7	8	79
10	7	7	8	8	8	9	9	9	8	7	8	8	8	8	7	77
11	7	8	7	8	8	9	8	9	7	9	9	9	7	8	9	80
12	8	8	8	10	9	9	8	7	9	8	7	9	9	8	9	84
13	8	8	7	8	9	9	8	9	9	8	9	9	9	8	8	82
14	7	9	9	10	9	9	10	9	9	9	9	9	9	10	9	91

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

คดีที่	คะแนนเก็บย่อย แผนละ 10 คะแนน													รวม 100		
	ใบงาน			เกม		ใบงาน	โต้วาที	เกม		นิทรรศการ						
	1	2	3	4	5			6	7	8	9	10	11		12	13
15	8	7	9	7	8	9	9	10	8	9	9	10	8	9	10	84
16	9	8	9	9	10	9	9	10	8	9	9	10	9	9	10	90
17	7	8	7	9	9	9	8	10	9	9	8	10	9	9	10	85
18	7	9	7	7	7	9	9	9	9	9	9	9	8	9	9	81
19	8	7	9	8	9	10	10	9	7	8	8	9	8	9	9	84
20	8	9	8	8	8	8	8	9	9	9	9	9	9	9	9	86
21	8	9	7	8	8	9	7	9	9	9	9	10	9	9	10	85
22	7	8	9	7	8	9	9	8	10	9	9	9	9	9	9	85
23	9	7	8	10	9	10	8	9	9	8	10	9	9	9	9	88
24	8	7	10	9	9	9	9	8	10	9	8	9	9	9	9	87
25	7	8	9	8	8	7	9	7	9	9	10	8	8	9	9	84
26	8	9	8	9	9	8	8	8	8	9	9	7	7	8	8	82
27	7	8	8	9	9	8	9	8	8	9	9	9	7	7	7	80
28	8	7	8	7	7	10	8	10	7	8	9	7	8	7	7	79

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

คนที	คะแนนเก็บย่อย แผนละ 10 คะแนน											รวม 100	
	พฤติกรรม/แผนที		ใบงาน		เกม		ใบงาน	ได้วาที	เกม		นิทรรศการ		
	1	2	3	4	5	6			7	8			9
29	8	7	7	8	9	8	10	8	10	9	8	8	83
30	7	9	9	8	7	8	9	7	9	8	10	82	
31	9	8	9	9	9	8	10	9	10	8	9	88	
32	8	7	8	9	8	9	9	10	9	9	10	87	
33	7	8	9	10	9	9	9	8	9	9	9	87	
34	9	8	9	9	9	9	10	9	10	8	9	89	
35	7	9	8	10	8	9	7	8	7	7	10	83	
36	7	8	9	8	7	9	8	9	8	9	7	81	
37	8	8	7	9	9	7	8	9	8	9	8	82	
38	8	7	9	10	9	9	10	7	10	9	7	85	
39	8	10	9	8	7	9	8	8	8	8	7	82	
40	8	9	8	8	9	9	9	9	9	8	9	86	
41	7	7	8	9	9	8	9	8	9	7	8	80	

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

พฤติกรรม/ แผนที่		คะแนนเก็บย่อย แผนละ 10 คะแนน										นิทรรศการ	รวม 100
		ใบงาน					เกม						
		1	2	3	4	5	ใบงาน	ได้วาที	เกม	นิทรรศการ			
คนที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
42	8	9	8	8	7	8	9	7	8	9		81	
43	8	8	7	7	9	8	9	7	9	8		80	
รวม	330	341	350	361	361	367	380	358	359	366		3573	
\bar{x}	7.67	7.93	8.14	8.40	8.40	8.53	8.84	8.33	8.35	8.51		83.09	
SD	0.64	0.80	0.86	0.93	0.90	0.67	0.78	0.97	0.78	0.96		8.30	
ร้อยละ	76.74	79.30	81.40	83.95	83.95	85.35	88.37	83.26	83.49	85.12		83.09	

ตารางที่ ค.2 คะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน และหลังเรียน และผลต่างของคะแนนทดสอบ
โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คนที่	Pre - test (20 คะแนน)	Post - test (20 คะแนน)	D	D ²
1	10	16	6	36
2	8	15	7	49
3	5	17	12	144
4	13	18	5	25
5	7	13	6	36
6	9	16	7	49
7	10	15	5	25
8	8	15	7	49
9	9	16	7	49
10	3	14	11	121
11	4	16	12	144
12	6	14	8	64
13	3	14	11	121
14	12	18	6	36
15	6	15	9	81
16	7	18	11	121
17	3	16	13	169
18	5	15	10	100
19	7	16	9	81
20	11	18	7	49
21	12	16	4	16
22	7	17	10	100
23	8	17	9	81
24	6	15	9	81
25	8	19	11	121

(ต่อ)

ตารางที่ ค.2 (ต่อ)

คนที่	Pre - test (20 คะแนน)	Post - test (20 คะแนน)	D	D ²
26	12	18	6	36
27	9	15	6	36
28	10	17	7	49
29	9	14	5	25
30	4	16	12	144
31	8	15	7	49
32	5	18	13	169
33	11	17	6	36
34	12	19	7	49
35	10	17	7	49
36	6	16	10	100
37	6	15	9	81
38	5	18	13	169
39	12	19	7	49
40	11	17	6	36
41	7	17	10	100
42	6	18	12	144
43	5	16	11	121
รวม	335	701	366	3390
\bar{x}	7.79	16.30		
SD	2.81	1.52		
ร้อยละ	38.95	81.51		

ตารางที่ ค.3 คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน และหลังเรียน และผลต่าง
ของคะแนนทดสอบโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คนที่	Pre - test (20 คะแนน)	Post - test (20 คะแนน)	D	D ²
1	9	16	7	49
2	7	15	8	64
3	6	16	10	100
4	11	17	6	36
5	6	15	9	81
6	4	16	12	144
7	7	14	7	49
8	9	17	8	64
9	7	15	8	64
10	4	16	12	144
11	2	15	13	169
12	6	16	10	100
13	3	13	10	100
14	10	19	9	81
15	9	15	6	36
16	6	17	11	121
17	4	16	12	144
18	5	15	10	100
19	8	17	9	81
20	10	19	9	81
21	11	18	7	49
22	5	17	12	144
23	7	15	8	64
24	6	16	10	100

(ต่อ)

ตารางที่ ค.3 คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน และหลังเรียน และผลต่าง
ของคะแนนทดสอบโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คนที่	Pre - test (20 คะแนน)	Post - test (20 คะแนน)	D	D ²
25	8	17	9	81
26	11	16	5	25
27	8	18	10	100
28	10	17	7	49
29	7	17	10	100
30	2	16	14	196
31	7	16	9	81
32	6	16	10	100
33	11	18	7	49
34	10	19	9	81
35	9	15	6	36
36	7	17	10	100
37	7	16	14	196
38	5	16	11	121
39	12	17	5	25
40	10	18	8	64
41	7	17	10	100
42	6	18	12	144
43	11	17	6	36
รวม	311	706	395	3849
\bar{x}	7.23	16.42		
SD	2.69	1.31		
ร้อยละ	36.16	82.09		

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และหนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รศ.ดร.จารุณี ชามาศย์
วุฒิการศึกษา ปร.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา)
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ประจำคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้
แบบเชิงรุก
2. ดร.อัจฉริยา พรหมท้าว
วุฒิการศึกษา ปร.ด. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา)
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม
3. นางประไพ ชัยพร
วุฒิการศึกษา กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน)
ตำแหน่ง ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระภาษาไทย
โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม (สพม.มค.)
4. นางวรภา อินทุไร
วุฒิการศึกษา การศึกษา ค.บ. (สังคมศึกษา)
ตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (สพม.มค.)
5. นายสุพธิรักษ์ ประจงกุล
วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก ปร.ด. (วัฒนธรรมศาสตร์)
ตำแหน่งครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (สพม.มค.)

ที่ อว ๐๖๑๙.๐๒/๖๕๐๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.จารุณี ชามาศย์ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ด้วย นางสาวจินตนา ดวงจำปา รหัสประจำตัว ๖๒๕๐๑๐๕๗๐๑๑๗ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่น ๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยโท

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฏฐชัย จันทชุม)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดี

สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์. ๐๘๖-๐๒๗-๖๒๒๙ (อาจารย์ ดร.ทัชชววัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

ที่ สคบ. ๐๐๘๒/๒๕๖๓

วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรียน อาจารย์อัจฉริยา พรหมท้าว

อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา

ด้วย นางสาวจินตนา ดวงจำปา รหัสประจำตัว ๖๒๘๐๑๐๕๗๐๑๑๗ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

- เพื่อ
- ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษาการวิจัย
 - ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 - ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 - อื่นๆ ระบุ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ว่าที่ร้อยโท

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐชัย จันทร์ชุม)

คณบดีคณะครุศาสตร์

สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์. ๐๘๖-๐๒๗-๖๒๒๙ (อาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

ที่ อว ๐๖๑๙.๐๒/ว๖๕๐๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางประไพ ชัยพร ครูชำนาญการพิเศษ

ด้วย นางสาวจินตนา ดวงจำปา รหัสประจำตัว ๖๒๘๐๑๐๕๗๐๑๑๗ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่น ๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยโท

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐชัย จันทชุม)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดี

สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์. ๐๘๖-๐๒๗-๖๒๒๙ (อาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

ที่ อว ๐๖๑๙.๐๒/ว๖๕๐๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางวราภา อินทุไร ครูชำนาญการพิเศษ

ด้วย นางสาวจินตนา ดวงจำปา รหัสประจำตัว ๖๒๘๐๑๐๕๗๐๑๑๗ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่น ๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยโท

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิญญาชัย จันทชุม)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดี

สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์. ๐๘๖-๐๒๗-๖๒๒๙ (อาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

ที่ อว ๐๖๑๙.๐๒/ว๖๕๐๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายสุทธิรักษ์ ประจงกุล ครูชำนาญการพิเศษ

ด้วย นางสาวจินตนา ดวงจำปา รหัสประจำตัว ๖๒๘๐๑๐๕๗๐๑๑๗ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่น ๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยโท

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิญญาชัย จันทชุม)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดี

สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์. ๐๘๖-๐๒๗-๖๒๒๙ (อาจารย์ ดร.พัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

จินตนา ดวงจำปา และปิยลักษณ์ โพธิ์วรรณ. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก เรื่อง
วัฒนธรรมไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
18(2).

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจินตนา ดวงจำปา
วันเกิด	15 มีนาคม 2540
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 55 หมู่ที่ 8 บ้านดอนแดง ตำบลสิงห์โคก อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2562	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2564	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY